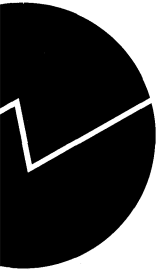

Kari Skrede og Mette Ryen

Levekår i støpeskjeen

Status og utvikling i ungdomsgenerasjonenes materielle levekår 1990-1995

Rapport

Kari Skrede og Mette Ryen

Levekår i støpeskjeen
Status og utvikling i ungdomsgenera-
sjonenes materielle levekår 1990-1995

Standardtegn i tabeller	Symbols in tables	Symbol
Tall kan ikke forekomme	Category not applicable	.
Oppgave mangler	Data not available	..
Oppgave mangler foreløpig	Data not yet available	...
Tall kan ikke offentliggjøres	Not for publication	:
Null	Nil	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	Less than 0.5 of unit employed	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	Less than 0.05 og unit employed	0,0
Foreløpige tall	Provisional or preliminary figure	*
Brudd i den loddrette serien	Break in the homogeneity of a vertical series	—
Brudd i den vannrette serien	Break in the homogeneity of a horizontal series	
Rettet siden forrige utgave	Revised since the previous issue	r

ISBN 82-537-4284-3

ISSN 0806-2056

Emnegruppe

00.02 Levekår

Emneord

Formue

Inntekter

Offentlige overføringer

Ungdom

Økonomiske levekår

Design: Enzo Finger Design

Trykk: Statistisk sentralbyrå

Sammendrag

Kari Skrede og Mette Ryen

Levekår i støpeskjeen. Status og utvikling i ungdomsgenerasjonenes materielle levekår 1990-1995

Rapporter 96/11 • Statistisk sentralbyrå 1996

Denne rapporten presenterer resultatene av et forprosjekt gjennomført for Norges forskningsråd for forskningsprogrammet "Barn, ungdom og familie" i perioden 1.7.1995 til 31.1.1996. Bakgrunnen for forprosjektet var et ønske fra Barne- og familiedepartementet om å få utredet et opplegg til en undersøkelse av ungdoms økonomiske levekår, der levekårene blir sett i sammenheng med økt utdanningstid, studiefinansiering, gjeldsbelastning, rentenivå og boforhold. Forprosjektet er gjennomført ved Seksjon for demografi og levekårsforskning i Statistisk sentralbyrå, i samarbeid med Institutt for sosialforskning (INAS). Del 1 av denne rapporten presenterer bakgrunn og opplegg for forprosjektet og gir en kortrapport om gjennomføringen.

Prosjektet har tatt utgangspunkt i fødselskullene som er født 1961 til 1975. Forprosjektrapporten presenterer data fra flere datakilder. I tilknytning til forprosjektet er det gjennomført omfattende tabellbearbeidinger av registerdata fra *Likningsregisteret 1990* og *Inntektsregisteret 1993*. Disse registerkildene omfatter hele befolkningen, og gir dermed en unik mulighet til å gi ny statistikk om de økonomiske levekårene i ungdomsbefolkningen, inndelt etter kjønn, årskull (fødselsår) og sivilstand. Datagrunnlaget er mest omfattende for 1993, der registermaterialet inkluderer opplysninger om mottak av en rekke offentlige overføringer og stønader, bl.a. om stipend og lån fra Statens lånekasse for utdanning, sosialhjelp og dagpenger under arbeidsledighet. Del 2 av rapporten inneholder hovedtrekk fra dette datamaterialet. Forprosjektet har konsentrert seg om variasjonen etter alder (fødselsår), kjønn og sivilstandsgruppe, mens det i liten grad har vært tid til å gå inn på variasjonen i inntekt, offentlige overføringer, gjeld og formue innen de enkelte fødselskullene.

Del 3 presenterer data fra Levekårsundersøkelsene 1991 og 1995, samt Inntekts- og formuesundersøkelsene 1990 og 1993, der hovedvekten er lagt på å belyse betydningen av husholdstilknytning for materielle levekår, samt endringene i aktiviteter og gjøremål mellom 1990 og 1995 innen ungdomsgenerasjonene. Utviklingen i perioden er preget av at flere unge er i utdanning. Det har vært en svak nedgang i andelen som har arbeidsinntekt og registeranalysene viste at det også var en nedgang i det gjennomsnittlige inntektsnivå mellom 1990 og 1993. Dette må sees i sammenheng både med høyere andeler i utdanning og med økning i arbeidsledighetsnivået fra 1990 til 1993. Del 4 inneholder noen foreløpige resultater fra en undersøkelse om husholdningers økonomi, gjennomført ved Institutt for sosialforskning (INAS) høsten 1995. Gjennom samarbeidet i forprosjektet er det inkludert en del spørsmål som berører opprinnelsesfamiliens betydning som forsørgeskilde for dagens ungdomsgenerasjoner, sammenliknet med situasjonen for foreldre- og besteforeldregenerasjonene i tilsvarende livsløpsfaser.

Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk ved medarbeiderne Mads Ivar Kirkeberg og Grethe Sparby har gjennomført tabellkjøringene fra Likningsregisteret 1990 og Inntektsregisteret 1993. Sammen med Jon Epland ved samme seksjon har de også gitt verdifulle råd og veiledning vedrørende analyse av registermaterialet og av datamaterialet fra Inntekts- og formuesundersøkelsene.

Emneord: Formue, inntekter, offentlige overføringer, ungdom, økonomiske levekår

Prosjektstøtte: Norges forskningsråd

Innhold

Figurregister	6
Tabellregister	7
Vedleggstabeller	8
Oppsummering	9
Del 1. Innledning	13
1.1. Bakgrunn og mål for forprosjektet	13
1.2. Problemstilling og teoretisk forankring: Levekår; status og prosess	13
1.3. Livsløpets ungdomsfase: Sosiale og demografiske endringer i etterkrigstidas Norge	13
1.4. Rammene for forprosjektet	15
1.5. Gjennomføringen av forprosjektet	16
Del 2. Status og utvikling av materielle levekår belyst med data fra Likningsregisteret 1990 og Inntektsregisteret 1993	19
2.1. Fødselskullenes størrelse 1993 og sammensetning etter sivilstand 1990-1993	19
2.2. Inntektsnivå etter årskull og sivilstandsgruppe	22
2.3. Offentlige overføringer og stønader som forsørgingskilde	27
2.4. Andre økonomiske ressurser og forpliktelser - betydningen av formue, kapitalinntekter og gjeldsrenter	32
Del 3. Levekår og husholdstilknytning: Status i 1991 og utvikling 1991-1995	35
3.1. Datakilder	35
3.2. Inntektsstruktur og husholdssammensetning 1993, belyst med datamaterialet i Inntekts- og formuesundersøkelsen 1993	39
3.3. Endringer i husholdssammensetning og gjøremål 1991-1995	42
Del 4. Forsørgelsesbidrag fra egen opprinnelsesfamilie	49
Referanser	53
Vedlegg	55
1. Vedleggstabeller	56
2. Utvalgsundersøkelsen representativitet	77
De sist utgitte publikasjonene i serien Rapporter	80

Figurregister

2. Status og utvikling av materielle levekår belyst med data fra Likningsregisteret 1990 og Inntektsregisteret 1993	
2.1. Sum over de ulike fødselskullene i 1993 og opprinnelig fødselskull	19
2.2. Menns og kvinners sivilstandstype 1990, etter fødselsår. Prosent	21
2.3. Andel gifte menn og kvinner 1990 og 1993, etter fødselsår. Prosent	21
2.4. Andel "andre" menn og "andre" kvinner 1990 og 1993, etter fødselsår. Prosent	21
2.5.1. Median pensjonsgivende inntekt 1990, etter kjønn og sivilstand. Prosent	22
2.5.2. Median toppskattegrunnlag 1993 etter kjønn og sivilstand. Prosent	22
2.6.1. Median pensjonsgivende inntekt 1990 og median toppskattegrunnlag 1993 for ugifte menn og kvinner	23
2.6.2. Median pensjonsgivende inntekt 1990 og median toppskattegrunnlag 1993 for gifte menn og kvinner	23
2.6.3. Median pensjonsgivende inntekt 1990 og median toppskattegrunnlag 1993 for "andre" menn og "andre" kvinner	23
2.7.1. Andel med lav pensjonsgivende inntekt 1990, etter kjønn, fødselsår og sivilstand. Prosent	25
2.7.2. Andel med lavt toppskattegrunnlag 1993, etter kjønn, fødselsår og sivilstand. Prosent	25
2.8.1. Andel ugifte menn og kvinner med lav pensjonsgivende inntekt 1990/lavt toppskattegrunnlag 1993, etter fødselsår. Prosent	26
2.8.2. Andel gifte menn og kvinner med lav pensjonsgivende inntekt 1990/lavt toppskattegrunnlag 1993, etter fødselsår. Prosent	26
2.8.3. Andel "andre" menn og "andre" kvinner med lav pensjonsgivende inntekt 1990/lavt toppskattegrunnlag 1993, etter fødselsår. Prosent	26
2.9.1. Andel menn og kvinner som fikk stipend fra Statens lånekasse for utdanning i 1993, etter sivilstand og fødselsår. Prosent	27
2.9.2. Andel menn og kvinner som fikk lån fra Statens lånekasse for utdanning i 1993, etter sivilstand og fødselsår. Prosent	27
2.9.3. Andel menn og kvinner som mottok sosiale bidrag eller lån i 1993, etter sivilstand og fødselsår. Prosent	28
2.9.4. Andel menn og kvinner registrert som pensjonsmottaker i 1993, etter sivilstand og fødselsår. Prosent	29
2.9.5. Andel menn og kvinner som mottok dagpenger ved arbeidsledighet i 1993, etter sivilstand og fødselsår. Prosent	29
2.9.6. Andel menn og kvinner som mottok ytelser fra Folketrygden i 1993, etter sivilstand og fødselsår. Prosent	30
2.10. Andel menn og kvinner med kapitalinntekter i 1993, etter sivilstand og fødselsår. Prosent	33
2.11. Andel menn og kvinner som betalte gjeldsrenter i 1993, etter sivilstand og fødselsår. Prosent	33
3. Levekår og husholdstilknytning: Status i 1991 og utvikling 1991-1995	
3.1. Gjennomsnittlig samlet inntekt 1990 på individnivå og for husholdet som helhet, etter kjønn, kohort og husholdstype og andel av husholdstype 1991, etter kjønn og kohort. Andel i prosent	38
3.2. Gjennomsnittlig samlet inntekt, individ og hushold, etter kohort, kjønn og husholdstype, og andel av husholdstype etter kjønn og kohort. 1993. Andel i prosent	41
3.3. Andel i ulike husholdstyper 1991 og 1995, etter kjønn og kohort. Prosent	44
3.4. Andel som har opplevd ulike former for arbeidsledighet, og prosentvis andel som er under utdanning 1991 og 1995, etter kjønn og kohort. Prosent	46

Tabellregister

2. Status og utvikling av materielle levekår belyst med data fra Likningsregisteret 1990 og Inntektsregisteret 1993	
2.1. Endring i medianinntekt 1990-1993 målt i 100 kroner ved henholdsvis pensjonsgivende inntekt (1990) og toppskattegrunnlaget (1993) (målt i 1993-kroner), etter kjønn, sivilstand og alder	24
2.2. Andel med positiv nettoformue (sktattbar formue > 0) og gjennomsnittlig nettoformue for de som har, i 1 000 kroner, 1990 og 1993, etter kjønn og sivilstand (ikke gifte)	31
2.3. Andel ektepar med nettoformue > 0 i 1990 og 1993 i prosent og gjennomsnittlig formue i 1 000 kroner for de som har	32
3. Levekår og husholdstilknytning: Status i 1991 og utvikling 1991-1995	
3.1. Andel 1990 med ulike inntektstyper/stønader fra det offentlige, etter kjønn og kohort. Prosent	36
3.2. Fordeling på husholdstyper 1991, etter kjønn og kohort. Andel i prosent	36
3.3. "Sårbarhetsindekser" 1990: Intervjupersonenes gjennomsnittlige andel av samlet husholdsinntekt, etter kjønn, kohort og husholdstype. Prosent	39
3.4. Andel som mottok sosialhjelp 1990, etter kjønn, kohort og husholdstype. Prosent	39
3.5. Andel med ulike typer inntekter 1993, etter kjønn og kohort. Prosent	40
3.6. Fordeling på husholdstyper 1993, etter kjønn og kohort. Andel i prosent	40
3.7. "Sårbarhetsindekser" 1993: Relative individandeler av samlet husholdsinntekt, etter kjønn, kohort og husholdstype. Prosent	43
4. Forsørgelsesbidrag fra egen opprinnelsesfamilie	
4.1. Svarandeler over ulike spørsmål 1995 om forsørgelsesbidrag fra egen opprinnelsesfamilie, etter fødselsår. Prosent	49
4.2. Andeler helt eller noe enig i ulike påstander om ungdoms forsørgelsesbidrag fra egen opprinnelsesfamilie, etter fødselsår	50
4.3. Medianalder ved utflytting fra barndomshjemmet for godt, etter fødselsår	50
4.4. Medianalder ved første utflytting hjemmefra for de som seinere flyttet hjem igjen etter å ha bodd utenfor barndomshjemmet i en periode av minst 6 måneders varighet, etter fødselsår	51

Vedleggstabeller

1. Fødselskullene 1961-1975 fordelt etter kjønn og totalt 1993, og fødselskullenes opprinnelige størrelse i fødselsåret samt differansen mellom disse	56
2. Prosentvis fordeling på sivilstandsgruppe 1990 og 1993, etter kjønn, sivilstand og fødselsår	56
3. Median pensjonsgivende inntekt i 100 kroner 1990, etter kjønn, sivilstand og fødselsår. 1993	57
4. Median toppskattegrunnlag i 100 kroner, etter kjønn, sivilstand og fødselsår. 1993	57
5. Andel med mindre enn 40 000 kroner i pensjonsgivende inntekt 1990/toppskattegrunnlag 1993, etter årskull, sivilstandsgruppe og fødselsår. Prosent	58
6. Andel i prosent som mottok stipend fra Statens lånekasse for utdanning i 1993 og gjennomsnittlig beløp i 1 000 kroner for de som mottok, etter kjønn, sivilstand og fødselsår	59
7. Andel i prosent som mottok lån fra Statens lånekasse for utdanning i 1993 og gjennomsnittlig beløp i 1 000 kroner for de som mottok, etter kjønn, sivilstand og fødselsår	60
8. Andel i prosent som mottok sosiale bidrag eller lån i 1993 og gjennomsnittlig beløp i 1 000 kroner for de som mottok, etter kjønn, sivilstand og fødselsår	61
9. Andel i prosent som er registrert som pensjonsmottaker i 1993, etter kjønn, sivilstand og fødselsår	62
10. Andel i prosent som mottok dagpenger ved arbeidsledighet i 1993 og gjennomsnittlig beløp i 1 000 kroner for de som mottok etter kjønn, sivilstand og fødselsår	63
11. Andel i prosent ytelser fra folketrygden i 1993 og gjennomsnittlig beløp i 1 000 kroner for de som mottok ytelsene, etter kjønn, sivilstand og fødselsår	64
12. Andel i prosent som hadde kapitalinntekter i 1993 og gjennomsnittlig beløp for de som hadde, etter kjønn, sivilstand og fødselsår. Beløpet avrundet til nærmeste tikrone	65
13. Andel i prosent som betalte gjeldsrenter i 1993 og gjennomsnittlig beløp i 1 000 kroner for de som betalte, etter kjønn, sivilstand og fødselsår. Beløpet avrundet til nærmeste tikrone	66
14. Andel menn i prosent med positiv nettoformue 1990 og gjennomsnittlig beløp i 1 000 kroner for de som har, etter sivilstand og inntektsgruppe	67
15. Andel kvinner i prosent med positiv nettoformue 1990 og gjennomsnittlig beløp i 1 000 kroner for de som har, etter sivilstand og inntektsgruppe	68
16. Andel menn i prosent med positiv nettoformue 1993 og gjennomsnittlig beløp i 1 000 kroner for de som har, etter sivilstand og inntektsgruppe	69
17. Andel kvinner i prosent med positiv nettoformue 1990 og gjennomsnittlig beløp i 1 000 kroner for de som har, etter sivilstand og inntektsgruppe	70
18. Gjennomsnittlig inntekt 1990 (individ) av ulike inntektstyper, etter kjønn, kohort og husholdstype. Beløp i 1 000 kroner	71
19. Prosentvis andel i 1990 med ulike inntektstyper, etter kjønn, kohort og husholdstype	72
20. Gjennomsnittlig inntekt 1990 (hushold) av ulike inntektstyper, etter kjønn, kohort og husholdstype. Beløp i 1 000 kroner	72
21. Gjennomsnitt ulike inntektstyper 1993 (individ) i 1 000 kroner, etter kjønn, kohort og husholdstype	73
22. Gjennomsnittlig samlet inntekt 1993 (individ) i 1 000 kroner, etter kjønn, kohort og husholdstype	73
23. Gjennomsnittlig samlet inntekt (hushold) i 1 000 kroner, etter kjønn, kohort og husholdstype	74
24. Fordeling på husholdstyper 1995, etter kjønn og kohort. Andeler i prosent	74
25. Andel som i 1991 hadde opplevd arbeidsledighet, var under utdanning eller avtjente verneplikt etter kjønn og kohort. Prosent	74
26. Andel som i 1995 hadde opplevd arbeidsledighet, var under utdanning, var lærling eller avtjente verneplikt, etter kjønn og kohort. Prosent	75
27. Gjennomsnittlig yrkesinntekt 1990 i utvalget for inntekts- og formuesundersøkelsen, etter kjønn, kohort og sivilstand og beregnet 95 prosent konfidensintervall, sammenholdt med registerdata for gjennomsnittlig pensjonsgivende inntekt i 1990 i tilsvarende befolkningsgrupper	79
28. Gjennomsnittlig toppskattegrunnlag 1993 i utvalget for inntekts- og formuesundersøkelsen, etter kjønn, kohort og sivilstand og beregnet 95 prosent konfidensintervall, sammenholdt med registerdata for gjennomsnittlig toppskattegrunnlag i 1993 i tilsvarende befolkningsgrupper	79

Oppsummering

Forprosjektet "Levekår i støpeskjeen" er gjennomført i perioden 1.7.1995 til 31.1.1996 for forskningsprogrammet "Barn, ungdom og familie" under området Kultur og samfunn i Norges forskningsråd.

Forprosjektet har hatt et tosidig formål: Ved siden av å undersøke grunnlaget for å kombinere tilgjengelige registerdata og data fra utvalgsundersøkelser (bl.a. Levekårsundersøkelsene 1991 og 1995 med tilkoblede data fra Inntekts- og formuesundersøkelsene 1990 og 1994), ble det lagt vekt på at forprosjektrapporten så langt mulig skulle bidra med empirisk informasjon fra tilgjengelige datakilder.

Prosjektet har tatt utgangspunkt i fødselskullene som er født 1961 til 1975. Rapporten presenterer *data fra flere datakilder*. I tilknytning til forprosjektet er det gjennomført omfattende tabellbearbeidinger av registerdata fra *Likningsregisteret 1990* og *Inntektsregisteret 1993*. Disse registerkildene omfatter alle personer 13 år og eldre i likningsåret, og gir dermed en unik mulighet til å gi ny statistikk om de økonomiske levekårene i ungdomsbefolkningen. Datagrunnlaget er mest omfattende for 1993, der registermaterialet inkluderer opplysninger om mottak av en rekke offentlige overføringer og stønader, bl.a. om stipend og lån fra Statens lånekasse for utdanning, sosialhjelp og dagpenger under arbeidsledighet.

Flere i utdanning og flere ledige - nedgang i inntekt for de yngste

Perioden 1990-1993 var preget av høy arbeidsledighet og en sterk vekst i søkningen til utdanningsinstitusjonene. Dette har også satt klare spor i gjennomsnittlig inntektsutvikling for de fødselskullene vi analyserer når dette måles ved medianinntektene i hvert årskull for kvinner og menn i ulike sivilstandsgrupper. Medianinntekten tilsvarer middelinntekten i den rangerte inntektsfordelingen for gruppen som helhet. Dvs. at halvparten av gruppen har høyere og halvparten lavere inntekt. *Medianinntekten i 1993* (målt ved toppskattegrunnlaget) var lavere enn *medianinntekten i 1990* (målt ved pensjonsgivende inntekt), når den siste omregnes i 1993-kroner. Dette gjaldt for unge på samtlige alderstrinn opp til 25-års- alder. Nedgangen er sterkest for menn.

For eksempel var medianinntekten for 23-årige ugifte menn om lag *22 000 kroner* lavere i 1993 enn medianinntekten for ugifte menn i samme aldersgruppe i 1990, når 1990-inntekten omregnes til 1993-kroner.

Nedgangen i medianinntekt fra 1990 til 1993 er mindre markert for de unge kvinnene. For 23-årige ugifte kvinner var medianinntekten i 1993 knapt 9 000 kroner lavere enn medianinntekten (i 1993-kroner) for tilsvarende aldersgruppe. Men samtidig lå kvinnenes medianinntekter betydelig under medianinntekt for jevnaldrende menn i alle årskullene over 20 år både i 1990 og 1993.

Inntektsforskjeller etter kjønn øker med alder - gifte menn tjener best

Inntektsforskjeller mellom kvinner og menn øker med alder, og det er også betydelige forskjeller etter sivilstand, både for kvinner og for menn. Blant mennene er det de gifte som har høyest medianinntekt, mens det er motsatt for kvinnene. I 1993 var f.eks. medianinntekten for gifte menn født i 1961 på 221 500 kroner, nesten dobbelt så høy som medianinntekten for de jevnaldrende gifte kvinnene (115 400). Det er noe mindre forskjell etter kjønn for de ugifte. Ugifte menn i 1961-kullet hadde en medianinntekt på 189 300 kroner i 1993, mens medianinntekten for de jevnaldrende ugifte kvinnene var 157 300 kroner.

Ved 30-årsalder - de fleste etablert i yrkeslivet - men ikke alle

Selv om mange i ungdomsbefolkningen har lav inntekt, viser grunnlagsmaterialet at det er en betydelig spredning i inntektsnivået innen de enkelte årskullene, særlig for mennenes vedkommende. Med økende alder reduseres også andelen som har særlig lav inntekt. Men selv for 32-åringene i 1961-årskullet hadde *én av ti av de ugifte mennene* og nesten like mange av de ugifte kvinnene en arbeidsinntekt (inklusive trygdeytelser) (målt ved toppskattegrunnlaget) på *under 40 000 kroner*. Andelen er noe lavere for de gifte mennene, mens blant de gifte kvinnene lå nesten en fjerdedel under dette inntektsnivået. Det siste må sees i sammenheng med at

en betydelig andel av gifte kvinner med barn arbeider kort deltid, og med at en del av de gifte kvinnene ikke er i lønnet arbeid.

Andelen som har lav inntekt må også sees i sammenheng med at mange unge er under utdanning. I de eldste årskullene er imidlertid andelen med lav inntekt en god del høyere enn andelen som har lån og/eller stipend fra Statens lånekasse for utdanning, mens det er motsatt i de yngre årskullene. I 1993 mottok f.eks. 32 prosent av ugifte menn og 37 prosent av ugifte kvinner i 1970-årskullet (hvor de aller fleste fortsatt var ugifte i 1993) lån fra Statens lånekasse for utdanning, mens andelen med arbeidsinntekt (inklusive trygdeytelser) (toppskattegrunnlaget) under 40 000 var henholdsvis 28 prosent for menn og 29 prosent for kvinner. Blant 30-åringene i årskullet 1963 var andelen som mottok lån i Statens lånekasse for utdanning redusert til 4,9 prosent for de ugifte mennene og 5,6 prosent for de ugifte kvinnene, mens andelen med arbeidsinntekt (inklusive trygdeytelser) (toppskattegrunnlag) under 40 000 kroner, lå en del høyere på henholdsvis 11 prosent for ugifte menn og 9 prosent for ugifte kvinner.

Vanskeligstilt gruppe: Ugifte over 30 år med lav inntekt

Det er grunn til å anta at det blant de ugifte over 30 år med inntekt under 40 000 kroner, finnes en del grupper med særlig vanskelige materielle levekår. Det reflekteres i *andelene av de enkelte årskullene som har mottatt sosialhjelp*. Bortsett fra det aller yngste 1975-årskullet, er det blant de ugifte liten variasjon etter alder i andelen av årskullene som har mottatt sosialhjelp. I 1975-årskullet er andelen som har mottatt sosialhjelp, en del lavere enn de litt eldre årskullene. Dette må sees i sammenheng med at alle i dette årskullet ble 18 år i løpet av 1993. Det er først når denne aldersgrensen er passert at de unge regnes som selvforsørgende og har mulighet for å søke sosialhjelp.

En av ti unge fikk sosialhjelp i 1993

Blant ugifte menn ligger andelen som mottok sosialhjelp på rundt 10 prosent av hvert årskull helt fra 1974-kullet til 1961-kullet. Det er litt mer variasjon for kvinnene, der andelen som mottok sosialhjelp, synker til i underkant av 9 prosent i de eldste årskullene. For årskullet som helhet blir imidlertid andelen redusert til om lag 5 prosent i de eldre årskullene, pga. at en langt større andel av årskullene er gift. Det er en liten andel blant de gifte av begge kjønn i de eldre årskullene som mottok sosialhjelp. Derimot har den sammensatte gruppen "annen sivilstand" høye andeler for sosialhjelp (fra i underkant av 20 prosent blant kvinner og menn i de eldre årskullene til bortimot 50 prosent i årskullene født rundt 1970). Dette må sees i sammenheng med at denne gruppen omfatter bl.a. enslige forsørgere (med og uten overgangsstønad). Fra andre undersøkelser vet vi at enslige forsørgere på overgangsstønad ofte må supplere trygd med sosialhjelp.

Dagpenger under arbeidsledighet - mest til unge menn

Samlet sett er likevel den viktigste stønadsordningen for disse årskullene *dagpenger under arbeidsledighet*. Det var en høy andel som mottok dagpenger i 1993, særlig blant unge menn. I årskullene født 1969-1972 mottok fra vel 34 prosent av mennene i det eldste årskullet til 40 prosent av mennene i det yngste dagpenger i 1993. Den gjennomsnittlige utbetalingen til dem som fikk, lå mellom 23 000 kroner i det eldste årskullet til 20 000 i det yngste.

Både andeler og beløp er en god del lavere for de unge kvinnenes vedkommende. Andelen unge kvinner som har mottatt dagpenger, varierer for de samme årskullene fra 16,8 prosent i 1972-kullet til 22,8 prosent i 1969-kullet, mens de gjennomsnittlige beløpene for dem som fikk dagpenger, varierte fra 13 000 kroner i 1972-kullet til 20 000 i 1969-kullet. Forskjellene etter kjønn må sees i sammenheng med at avtjent verneplikt gir rett til dagpenger ved arbeidsledighet etter dimmitering. Andelen som har mottatt dagpenger, er imidlertid så høye at ordningen synes å bære noe preg av "etterlønns"-ordning.

Andelen som mottok dagpenger faller en del i de eldre årskullene, både for kvinner og for menn. Det er imidlertid høye andeler også i de eldre årskullene. I 1961-kullet mottok en av fem (20,6 prosent) av de ugifte mennene dagpenger under arbeidsledighet i 1993, med en gjennomsnittlig utbetaling på 36 000 kroner. Blant de ugifte kvinnene var andelen som mottok dagpenger, litt lavere (14,5 prosent) og gjennomsnittlig utbetalt beløp var 30 000 kroner.

Samlet sett reflekterer disse tallene at situasjonen på arbeidsmarkedet var problematisk for disse årskullene i 1993. Andelen som har mottatt dagpenger, er høyere enn den gjennomsnittlige ledighetsprosenten. Dette tyder på at det er en betydelig vandringsinn og ut av ledighetsperioder, og at langt flere har vært ledige i løpet av året enn det gjennomsnittlige ledighetsnivået. Dessuten omfatter utbetalte dagpenger også støtte under deltakelse i ulike arbeidsmarkedstiltak, og det berører mange i disse årskullene.

Store summer til arbeidsledighet og sosialhjelp - mindre til studiestipend

Samlet sett er det offentlige trygde- og stønadssystemet uten tvil en viktig forsørgingskilde for dagens ungdomskull. Eksempelvis representerer utbetalte dagpenger til 22-åringene i 1971-kullet 281,6 millioner kroner for mennene og 96,9 millioner for kvinnene, mens utbetalt sosialhjelp tilsvarer henholdsvis 61,1 millioner kroner for mennene og 55,4 millioner for kvinnene. For mennene i dette årskullet utgjør disse ytelsene langt mer enn *studiestønad* i form av stipend. Til sammenlikning fikk mennene i 1971-årskullet utbetalt til sammen 442,5 millioner kroner i lån og 89,9 i stipend fra Statens lånekasse for utdanning i 1993. Tilsvarende tall for kvinnene i

1971-kullet var 465,8 millioner kroner og 106,8 millioner i henholdsvis lån og stipend. For de unge mennene i dette kullet tilsvarende *samlet utbetaling til dagpenger under arbeidsledighet og sosialhjelp* i 1993 nesten fire ganger samlet utbetaling til stipend fra Statens lånekasse for utdanning i samme året. Det tilsvarende forholdstallet er lavere for kvinnene, hvor summen av dagpenger og sosialhjelp utgjør om lag en og halv gang stipendbeløpet i 1993. Imidlertid fikk en høyere andel kvinner enn menn utbetalt andre ytelser fra Folketrygden. Her er overgangsstøtten for enslige forsørgere langt den viktigste ytelsen i disse aldersgruppene. Samlet utbetalte ytelser fra Folketrygden for kvinnene i 1971-kullet var 172,6 millioner kroner, mot 71 millioner for de jevnaldrende mennenes vedkommende.

Mange har formue - noen har mye

Ungdomsbefolkningens levekår er sammensatt og det er stor spredning innen gruppen. Fordelen med registerdata er at det gir et bilde av befolkningen som helhet, og vi kan få mer fullstendige opplysninger også om grupper som blir svært små i utvalgsundersøkelser. Vi vet mer om både de fattige og de rike. Vi får dermed et mer nyansert bilde av økonomiske levekår i ungdomsbefolkningen enn det som kan gis med data fra utvalgsundersøkelser. I dette bildet hører også *andelen med formue* med. Det er en relativt stor andel av ungdomskullene som har egen formue. Andelen er høyest blant de aller yngste hvor seks av ti har egen formue, men her er til gjengjeld den gjennomsnittlige formuen (for dem som har) nokså beskjeden (i underkant av 35 000 kroner i 1993). Andelen som har formue, påvirkes også av at det (f.o.m. 1992) ikke er bunnfradrag for skattefrie bankinnskudd. Det var det fortsatt i 1990. Da var andelen som hadde formue en god del lavere, men de gjennomsnittlige beløpene var høyere på sammenliknbare alderstrinn.

Med økende alder synker andelen som har formue, men til gjengjeld øker gjennomsnittlig formue betydelig. Blant de ugifte over 30 år hadde en av fire av de ugifte mennene og tre av ti av de ugifte kvinnene formue. De gjennomsnittlige formuene er høyest blant menn. For årskullene over 30 år i 1993 var gjennomsnittsformue for ugifte menn over 200 000 kroner, og for kvinner i overkant av 100 000. At menn har høyere formue enn kvinner, må sees i sammenheng med at de gjennomgående har høyere inntekt. Det har nok også en viss betydning at unge menn gjennomgående bor lenger hos foreldrene enn unge kvinner, slik det bl.a. framgår av Levekårsundersøkelsene 1991 og 1995.

Det er imidlertid ikke bare unge med relativt høye inntekter som har egen formue. Andelen som har egen formue, er ikke særlig mye høyere i gruppen med høye arbeidsinntekter enn i gruppen med relativt lave inntekter. Blant ugifte kvinner og menn i årskullet 1961 var det omtrent like høy andel av dem med toppskattegrunnlag *under* 100 000 kroner og *over* 350 000 som

hadde skattepliktig formue. Men den gjennomsnittlige formuen var betydelig høyere for gruppen med høyt toppskattegrunnlag.

Andelen som har formue, er lavere blant de gifte. Dette har sammenheng med at de gifte i større grad har gjeld pga. at de har kjøpt egen bolig i større omfang enn ugifte. De gifte betaler gjennomsnittlig større beløp i gjeldsrenter enn de ugifte.

Store forskjeller innen ungdomsbefolkningen

Det er ikke riktig å beskrive ungdomskullene som helhet som en svak gruppe, men det kan derimot sies at en stor del av ungdomskullene er preget av en relativt høy grad av økonomisk sårbarhet og riskoutsatthet. Dette gjelder særlig den yngste delen av ungdomsbefolkningen i aldersfasene under 25 år, hvor en høy andel er under utdanning og inntektene gjennomgående er lave. I disse aldersfasene er det også høy utsatthet for arbeidsledighet. Med økende alder blir de fleste i ungdomsbefolkningen etablert i arbeidslivet, og andelen med lave inntekter synker sterkt. En del innen ungdomsbefolkningen akkumulerer også etter hvert ganske betydelige ressurser i form av egen formue. Etter 25-årsalder begynner imidlertid også familieetableringen for alvor med barnefødsler og giftermål. Med etableringen i egen familie øker andelen som har gjeld, og en ny form for "etablert" økonomisk sårbarhet gjør seg gjeldende for familier i småbarnsfasen. Samtidig må det her legges vekt på at verdien av egen bolig er undervurdert ved likningsfastsettelsen. Den reelle formuen er derfor høyere enn likningsformuen for den som eier bolig.

Husholdstilknytning har stor betydning

Datamaterialet fra registerundersøkelsene gir likevel et begrenset bilde av ungdomsbefolkningens økonomiske levekår, fordi det bare gir opplysninger om noen former for husholdstilknytning. Her gir imidlertid data fra Levekårsundersøkelsene 1991 (med Inntekts- og formuesundersøkelsen 1990), Inntekts- og formuesundersøkelsen 1993 og Levekårsundersøkelsen 1995 i del 3 et mer utfyllende bilde. Det er en høy andel av gruppene med lav inntekt i de yngste årskullene som fortsatt bor i foreldrehjemmet. De unges egen inntekt utgjør her en liten andel av husholdsinntekten, som gjennomgående er preget av at foreldregenerasjonen i gjennomsnitt har relativt veletablert økonomi. Andelen som bor hjemme hos foreldre, synker raskt med alder for kvinnenes vedkommende, mens en del av de unge mennene blir boende hjemme ganske lenge. I 1991 bodde nesten en av fem menn i aldersgruppen 26-30 år hjemme hos foreldrene, og nesten ingen av kvinnene i samme aldersgruppe.

Den økonomisk sett mest utsatte gruppen blant de unge er de som bor alene, og her er det de unge kvinnene som har de laveste inntektene. Inntektsforskjellene mellom jevnaldrende kvinner og menn blir imidlertid redusert på husholdsnivå, etter hvert som andelen som bor med samboer/ektefelle og med barn øker. Mennene har fortsatt en relativt større andel av husholdsinntekten enn kvinnene, mens kvinnene etablerer seg tidligere

med samboer/ektefelle og med barn. Gjennomgående får kvinnene dermed forsørgeransvar tidligere i livsløpet enn menn.

Fortsatt utsettelse av egen familieetablering?

Levekårsundersøkelsen 1995 viser imidlertid tendens til en reduksjon av de markerte forskjellene mellom kjønnene i overgangsprosessen fra barn til voksen. Unge jenter bodde hjemme i litt større grad enn i 1991, samtidig som unge menn var flyttet fra foreldre i litt større grad enn i 1991. Det var også en tendens til at jenter i fødselskullene 1966-1970 (i aldersfasen fra 25 til 30 år i 1995) ventet noe lenger med å få barn enn de foregående fødselskullene 1961-1965 gjorde. Det var også en litt lavere andel som hadde samboer, men dette behøver ikke å bety at tidspunktet for etablering i første samboerforhold er tilsvarende forskjøvet, siden de som bor alene på intervju tidspunktet også kan ha samboerforhold bak seg. For mennenes vedkommende var det høyere andel som hadde samboer, mens reduksjonen i andelen som bodde med barn, også gjaldt for menn.

Støtte fra foreldrehjemmet - også en forsørgelseskilde

Forprosjektrapporten inneholder også noen foreløpige resultat fra en intervjuundersøkelse om husholdningers økonomi utført av Norsk Gallup for Institutt for sosialforskning (INAS) høsten 1995. Gjennom forprosjektet har vi finansiert en del spørsmål om økonomisk bidrag fra foreldre til barn, både i de generasjonene som nå er vel ute av ungdomsfasen og for dagens ungdomsgenerasjoner.

De foreløpige resultatene tyder på at forsørgingskildene for dagens ungdomsgenerasjoner i betydelig grad inkluderer støtte fra egen opprinnelsesfamilie, i tillegg til egen inntekt og overføringer/stønader fra det offentlige. Datamaterialet tyder på at en større andel i de yngre generasjonene har mottatt økonomisk støtte fra foreldrehjemmet, enn det var i generasjonene som vokste opp i den tidlige etterkrigstida. Dette synes rimelig, tatt i betraktning av at foreldregenerasjonene i dag er bedre stilt og har bedre forutsetninger for å kunne bidra. Men grunnlagsmaterialet viser også at det er betydelig variasjon, både i andelen som får støtte, og hva slags støtte som gis. Dette er av de feltene vi skal komme tilbake til i løpet av hovedprosjektet.

Avslutningsvis må det understrekes at det empiriske materialet som er lagt fram i forprosjektet, representerer et første skritt hvor det særlig er lagt vekt på å utnytte de mulighetene som registerdata gir til å belyse variasjon i inntekt, formue og offentlige overføringer. Så langt har vi nesten utelukkende sett på variasjon mellom de enkelte fødselsårskullene og etter sivilstandsgrupper. I den første fasen av hovedprosjektet skal vi utvide denne kartleggingen til å se nærmere på variasjon innen de enkelte årskullene. Her vil også datamaterialet fra Levekårsundersøkelsene 1991 og 1995, med

tilkoblede data fra Inntekts- og formuesundersøkelsene 1990 og 1994, og fra INAS-undersøkelsen om husholdningers økonomi 1995, bli brukt til å belyse betydningen av husholdssammensetning og ulike former for støtte fra foreldrehjemmet, aktiviteter (arbeid, utdanning) og egen familieetablering.

I fase to av hovedprosjektet skal vi analysere differenseringsprosessene som bidrar til ulikheter i materielle levekår i ungdomsfasen, i et mer langsiktig perspektiv. Hovedproblemstillingen er å belyse betydningen av sosial bakgrunn, rammebetingelser og egne valg og tilpasninger i ungdomsfasen for ungdomsgenerasjoner som er født på ulike tidspunkt i etterkrigstida. Det blir lagt særlig vekt på å belyse konsekvensene av de endrete rammebetingelsene på 1990-tallet, og spørsmålet om disse har ført til større forskjeller innen ungdomsgenerasjonene som ble født i perioden 1966-1975, sammenliknet med årskullene som ble født tidligere i etterkrigstida. Til denne analysen skal vi benytte data fra Levekårsundersøkelsene 1991 og 1995, med tilkoblede data fra inntekts- og likningsregistrene for perioden 1990-1995. Det siste gir mulighet til å følge inntektsutviklingen på individnivå for flere år i sammenheng.

Del 1. Innledning

1.1. Bakgrunn og mål for forprosjektet

Bakgrunnen for forprosjektet er et ønske fra Barne- og familiedepartementet om å få utredet et opplegg til en undersøkelse av ungdoms økonomiske levekår, der dette sees i sammenheng med økt utdanningstid, studiefinansiering, gjeldsbelastning, rentenivå og boforhold. Opplegget for forprosjektet er utformet med dette konkrete formålet for øyet.

Det skisserer et opplegg for en systematisk beskrivelse av sentrale sider ved ungdoms levekår basert på i) utnyttelse av tilgjengelige datakilder, samt ii) muligheter for tilgang av supplerende data fra datakilder som kan gjøres tilgjengelige for analyse uten store kostnader. I en større sammenheng må en slik beskrivelse av ungdoms levekår sees i sammenheng med de overgangsprosessene som skjer i livsløpets ungdomsfase, og de rammebetingelsene som valg og tilpasninger i ungdomsfasen setter for det seinere livsløpet. Den statistiske informasjonen som legges fram bør derfor så langt mulig også kunne gi inntak til å beskrive forhold som har/kan få betydning for ulikhetsskapende prosesser utover i livsløpet og grunnlag for videre forskning omkring slike prosesser.

1.2. Problemstilling og teoretisk forankring: Levekår; status og prosess

Livsløpsperspektivet er en sentral innfallsvinkel for sosial rapportering av levekår. Levekårene endres med alder over livsløpet, og alder er ved siden av kjønn et av de grunnleggende kjennetegn for å beskrive variasjon i sosiale forhold i en befolkning. Innenfor den nordiske levekårsforskningstradisjonen har det imidlertid vært lagt vekt på ikke bare å beskrive levekårsendringer over livsløpet, men også å analysere hvordan individenes levekår påvirkes av den enkeltes *utgangspunkt og ressurser*, og av hennes og hans *valg og tilpasninger* på ulike levekårsarenaer gjennom livsløpet. I denne tilnærmingen har valg og tilpasninger i livsløpets ungdomsfase en sentral plass.

Den nordiske levekårsforskningen knytter seg her til en internasjonal forskningstradisjon som har tråder tilbake til den klassiske sosiologiske opptatthet av sosiale strukturer, sosial mobilitet og sosial endring. I sin moderne

form har levekårsforskningen sine røtter i den politiske og samfunnsvitenskapelige interessen i 1960-årene for utvikling av sosiale indikatorer og sosialregnskap. Men denne interessen stimulerte også til en forsterket innsats på forskning omkring sosioøkonomiske prosesser, livssjanser og sosial mobilitet. Grunnleggende arbeider på dette feltet som også har preget den norske levekårsforskningen er Blau og Duncans arbeider med yrkesstrukturen og det sosioøkonomiske livsløpet og Colemans modeller for individuelle valg og ressurskonvertering over livsløpet (Blau og Duncan 1967, Coleman 1971).

Disse temaene stod sentralt i den første norske Levekårsundersøkelsen 1973. Ved siden av å gi en første statusrapport om den norske befolkningens levekår, la mandatet for utredningen også vekt på at en skulle kartlegge prosesser som fører til ulikheter i levekår. En viktig grunn til at prosesstilnærmingen kunne gis så bred plass i Levekårsundersøkelsen 1973, var samarbeidet som ble etablert med Yrkeshistorieprosjektet ved INAS. Dette prosjektet var igangsatt to år tidligere og i seg selv inspirert av den samme opptattheten av sosiale indikatorer, livssjanser, sosioøkonomiske prosesser og sosial endring. For en nærmere beskrivelse av Yrkeshistorieprosjektet, opplegg og gjennomføring, se f.eks. Skrede (1972). Gjennom felles utnyttelse av det omfattende datamaterialet som var samlet inn gjennom yrkeshistorieprosjektet, var det også mulig å gå inn i mer omfattende analyser av ulikhetsskapende prosesser over livsløpet (f.eks. på utdanning og inntekt), livssjanser og sosial mobilitet enn hva som ville vært mulig på grunnlag av tverrsnittsmaterialet i selve Levekårsundersøkelsen 1973 (NOU 1976:28, Hernes og Knudsen 1976, Ramsøy 1977). I den videre utviklingen av den norske levekårsforskningen og den sosiale rapporteringen om befolkningens levekår har denne forståelsen av individet som aktør i eget livsløp stått sentralt (jf. NOU 1993:17, kap 4).

1.3. Livsløpets ungdomsfase: Sosiale og demografiske endringer i etterkrigstidas Norge

En viktig forutsetning for å kunne sammenlikne levekårsutvikling over livsløpet ligger i at livsløpet kan beskrives som en serie viktige hendinger eller aktiviteter

som inntreer eller begynner på ulike tidspunkt, men ikke nødvendigvis i samme rekkefølge. Aldersplasseringen av slike livsløpsoverganger og aktiviteter gir oss "knagger" som vi kan bruke til å beskrive likheter og ulikheter i livsløpsutvikling mellom ulike personer eller grupper av personer. Sten Johansson (1993) bruker begrepet "allmenne livsprosjekt" for å knytte sammen et sett av slike knagger for beskrivelse av levekårsutviklingen over livsløpet. Gjennom analyse av variasjon i form, innhold, aldersplassering og varighet av ulike faser og overganger i livsløpet, får vi også et inntak til å beskrive ramme for levekårsutviklingen over livsløpet og til å beskrive sosial endring i levekår over ulike generasjoner eller kohorter.

Når målet, som her, er å beskrive ungdoms levekår, må den sosiale rapporteringen ideelt sett ta utgangspunkt i de overgangsprosessene som skjer i livsløpets ungdomsfase. Det er mest meningsfylt å se på variasjon i ungdoms levekår når det samtidig knyttes til forhold som har betydning gjennom de rammer det setter for de unges seinere livsløp. Livsløpets *ungdomsfase* er i seg selv en sammensatt overgangsprosess hvor det skjer mange viktige endringer. I overgangsfasen fra barndom til voksen gjør de unge en rekke valg og tilpasninger som bidrar til å sette rammer og legge grunnlag for det seinere livsløp. Valg av utdanning og yrke påvirker valgmuligheter seinere i livsløpet, tidspunkt for etablering i samboerskap/ekteskap og barnefødsler legger rammer for omsorgsansvar og forsørgelsesforpliktelser.

Sosial rapportering om ungdom er heller ikke forskjellig fra andre befolkningsgrupper: En ren alderstilknytning er ikke nok. Datamaterialet må også settes inn i en kontekst som viser hvilken livsfase ulike grupper befinner seg i, hvilke stadier av ungdomsfasen som er tilbaketrukket og hvilke som ikke er det. To overgangsprosesser er særlig viktige i denne sammenhengen: i) Den ene er den *økonomiske overgangsprosessen* fra å være forsørget barn i egen opprinnelsesfamilie til å bli selvforsørget voksen. ii) Den andre er den *familiemessige overgangsprosessen* med løsrivelsen fra egen opprinnelsesfamilie og etablering med eget hushold/familie. Fra tidligere forskning vet vi at det gjennom etterkrigstida har skjedd betydelige endringer i innhold, aldersplassering og varighet av ulike livsløpsoverganger og faser som har betydning for hvordan disse overgangsprosessene har artet seg for ulike ungdomskull som har vokst opp i denne perioden (Skrede 1994).

I undersøkelsesopplegget for forprosjektet ble det lagt vekt på å forholde seg til disse endringene. Det har betydning for hvordan vi *oppfatter og definerer livsløpets ungdomsfase*, samtidig som det gir oss en forståelse av hva som har skjedd med *rammebetingelsene* for dagens ungdomskull sammenliknet med foregående ungdomskull i etterkrigstida.

Hovedtrekk av utviklingen

I et langsiktig perspektiv er det skjedd omfattende endringer i de unges levekår gjennom de økte mulighetene til å få utdanning utover den obligatoriske skolegangen og utvidet varighet av utdanningsfasen i livsløpet. Økt satsing på utdanning og utjevning av de unges muligheter til å få utdanning, har vært én av de viktige bærebjelkene i oppbyggingen av det norske velferdssamfunnet i etterkrigstida. Det var et mål for utdanningspolitikken å utjevne forskjellene i adgangen til videregående utdanning etter *sosial bakgrunn, bosted* og etter *kjønn*. Over de fødselskullene som har vokst opp i etterkrigstida har det skjedd en gradvis økning i andelen av årskullet som fikk utdanning utover den obligatoriske skolegangen og i den gjennomsnittlige varigheten av utdanningen innen de enkelte årskullene (Skrede 1994, s. 37-40).

Men gjennom etterkrigstida skjedde det også andre viktige endringer i overgangsprosessene fra barn til voksen innen i de ulike fødselskullene. I Skrede (op.cit) er hovedtrekkene i dette endringsmønsteret beskrevet (s. 24-36). Det går et avgjørende skille mellom på den ene siden fødselskullene fra mellomkrigstida, krigsårene og de første årene av etterkrigstida, og på den andre siden fødselskullene fra 1950-tallet og seinere i etterkrigstida. Fødselskullene mellom 1920 og 1950 ble i stadig sterkere grad preget av en *tidsmessig sammenhengt etableringsfase*: På den ene siden ble overgangen til å bli selvforsørgende utsatt for stadig flere, først og fremst som følge av at flere tok videregående utdanning etter folkeskolen. På den andre siden flyttet tidspunktet for etablering i egen familie, målt ved alder ved første ekteskap og tidspunkt for første barns fødsel, seg betydelig nedover mot yngre alderstrinn.

Tidlig på 1970-tallet snudde imidlertid denne tendensen. Fødselskullene fra 1950-tallet og seinere fødselskull har i større grad utsatt både den økonomiske og den familiemessige etableringen. Det ble i økende grad vanlig å ha en periode i ugift samliv før eller som erstatning for det formelle ekteskapet. Det formelle ekteskapet ble utsatt. Det var også en markert utsettelse av første barns fødsel.

Disse ulikhetene har også preget levekårsutviklingen i de ulike fødselskullene seinere i livsløpet. Etableringsfasen for fødselskullene fra 1940-tallet var i betydelig grad preget av *økonomisk sårbarhet* pga. kort tidsavstand mellom avsluttet utdanning og familieetablering. 1950-talls- og de tidlige 1960-tallskullene kjennetegnes av en tidsmessig *mer langdryg ungdoms- og etableringsfase*. De tok mer utdanning enn 1940-tallskullene, men strakk også utdanningen lenger ut i tid i livsløpet. *Kombinasjon* av inntektsgivende arbeid og utdanning over lengre tid ble et mer vanlig tilpassningsmønster i disse årskullene.

Sammenliknet med 1940-tallskullenes tidlige etablering i ekteskap, etablerte disse årskullene seg like tidlig i samboerskap, men de utsatte i større grad foreldreskapet til seinere faser av livsløpet. Gjennom dette tilpassningsmønsteret kan en i realiteten tale om en *betydelig utvidelse av varigheten av livsløpets ungdomsfase*, sammenliknet med de foregående fødselskullene fra 1940- og 1930-tallet. En kan også si at dette er et tegn på at disse ungdomskullene gjennomgående hadde større valgfrihet i ungdomsfasen enn hva de foregående (og "sammenpressete") fødselskullene fra 1940-tallet hadde.

Endringer i rammebetingelser for de "nye" ungdomskullene

For fødselskullene som er født på det seine 1960-tallet og tidlig på 1970-tallet, har dette bildet endret seg betydelig. Tilstramningen av arbeidsmarkedet på slutten av 1980-tallet førte til at ungdomskullene fra disse generasjonene møtte en betydelig innsnevring av valgmulighetene sammenliknet med de foregående fødselskullene. Ungdomsgenerasjonene som sluttet den obligatoriske skolegangen i ungdomsskolen etter 1986, er de første generasjonene i etterkrigstida som har opplevd *langvarig innsnevring* av mulighetene til å komme inn på arbeidsmarkedet. Samtidig med at arbeidsmarkedet hardnet til, ble det også *skjerpet konkurranse om utdanningsplassene* i videregående og høyere utdanning.

Analysen fra Levekårsutredningen viser at denne utviklingen har skapt særlige vansker for ungdom med lav utdanning. Det er blitt færre jobber for ufaglært arbeidskraft, og de som har den korteste grunnutdanning møter også de høyeste terskler når det gjelder mulighetene til å viderequalifisere seg gjennom utdanningssystemet (NOU 1993:17, avsn. 7.6). Den høye (og til dels også sterkt stigende) arbeidsledigheten i perioden 1987-1993 har rammet dagens ungdomsgenerasjoner særlig hardt. Den har også resultert i en økt bruk og avhengighet av det offentlige stønadssystemet som forsørgelseskilde innen disse ungdomskullene.

I begynnelsen av 1990-årene skjedde det også en sterk vekst i søkningen til utdanningssystemet. Mange flere tok utdanning, men samtidig økte køene av kvalifiserte søkere som ikke kom inn. Mange måtte gå veien om ekstrautdanning for å kvalifisere seg til videre utdanning. Vi kan m.a.o. si at også valgmulighetene i utdanningssystemet ble innsnevret i forhold til hva de hadde vært tidligere. Gjennom 1980-tallet og det tidlige 1990-tallet skjedde det også store endringer i rentenivå og øvrige rammebetingelser på kredittmarkedet, som også bidro til å endre rammebetingelsene for de nye ungdomskullene født i 1960- og 1970-årene sammenliknet med ungdomskullene fra de foregående tiårene (Skrede 1994, op.cit, s. 13-14).

1.4. Rammene for forprosjektet

Opplegget for forprosjektet ble basert på opplegget som ble benyttet i fødselskohortanalysen av utviklingen i levekår på 1980-tallet i Levekårsutredningen 1993 (NOU 1993:17, Skrede 1994). Ved å ta utgangspunkt i utvalg av *fødselskull fra bestemte fødselsår*, kan en kombinere statistikk fra ulike datakilder på et gitt tidspunkt i en tilstandsrapportering om levekårsituasjonen på dette tidspunktet. I utgangspunktet skulle de yngste årskullene i datamaterialet fra Levekårsundersøkelsen 1991/Inntekts- og formuesundersøkelsen 1990 danne utgangspunkt for undersøkelsen:

Utvalg av fødselsår og delt etter kjønn

	Levekårsu. 1991/Inntekts- og formuesu.1990
1971-1975: 16-20(19) år i	"
1966-1970: 21(20)-25(24) år i	"
1961-1965: 26(25)-30(29) år i	"

Det er to grunner til at vi har valgt å ta utgangspunkt i disse tre femårs fødselskohortene. For det første er ikke datamaterialet fra Levekårsundersøkelsen stort nok til at vi kan basere oss på en mer findelt inndeling i enkeltkohorter eller færre årskull. Dessuten må vi ta hensyn til at dagens ungdomskull kjennetegnes av en relativt langstrakt ungdoms- og etableringsfase. Det tilsier at vi bør følge kull over et relativt langt aldersspenn.

Hovedfokus for analysen er perioden 1990-1995. Ved å ta med fødselskull fra et såvidt langt tidsspenn som 15 år, får vi imidlertid også med oss fødselskull som har hatt temmelig ulike rammebetingelser i sammenliknbare faser av det tidligere livsløpet. Utviklingen av rammebetingelsene i ulike faser av 1980-tallet vil ha hatt konsekvenser på ulik måte innen de enkelte femårskohortene, alt etter hvilke faser de gikk gjennom i løpet av 1980-tallet. Dette er forhold som vi også må ta hensyn til når vi analyserer ulikheter mellom kohortene. Innenfor tidsrammen av forprosjektet har det i liten grad vært mulig å gå inn på datamateriale som kan belyse slike sider nærmere. Dette er imidlertid forhold som vi vil komme tilbake til i hovedprosjektet.

I løpet av forprosjektfasen skulle datamaterialet fra Levekårsundersøkelsen 1991/Inntekts- og formuesundersøkelsen 1990 suppleres med annet tilgjengelig materiale om de samme femårskohortene (bl.a. Inntekts- og formuesundersøkelsene 1992/1993). Videre skulle vi undersøke mulighetene for en nærmere oppfølging av andre datakilder (bl.a. av registerdata) i et hovedprosjekt.

Målet for forprosjektet var å utvikle et aldersrelatert indikatorregnskap som gir mulighet for å belyse og analysere *endring i materielle levekår* over tid, både mellom ulike ungdomskull (fødselskohorter) og endring/utvikling av levekår *innen* ulike ungdomskull i løpet av ungdomsfasens ulike stadier. I disse oversiktene

vil hovedoppgaven være å beskrive fordeling og tyngdepunkt på ulike forsørgelseskilder i det såkalte *trekantete forsørgingssystemet* (Dahl 1982): *i) forsørgelse ved egen inntekt, ii) familieforsørgelse, iii) forsørgelse ved trygd og andre overføringer og stønader fra offentlig sektor.*

Så langt mulig skal indikatorregnskapet også inneholde opplysninger om aktiviteter og husholdstilknytning, slik at det gir mulighet for også å beskrive strukturelle endringer og tidsplassering av ulike faser/stadier i livsløpsfasene som konstituerer overgangen fra barn til voksen. Etter forslaget skulle siktemålet være å gi svar på *fire* hovedområder av spørsmål:

(a) Økonomisk forankring for levekår: Sammensettning og betydning av ulike forsørgelseskilder:

- egen inntekt (inntekt av eget arbeid, evt. kapitalinntekter)
- familieforsørgelse (foreldre/ektefelle/samboer/evt. andre familiemedlemmer)
- offentlige overføringer fra ulike kilder
 - i) studiestønad/studielån, ii) arbeidsmarkedsmidler, aktive (tiltak mv.) og passive (arbeidsledighetstrygd), iii) andre trygdeordninger (uførepensjon mv.), iv) sosialhjelp

(b) Hva gjør de? Fordeling av tid på ulike aktiviteter og kombinasjoner av aktiviteter:

- utdanning, igangværende utdanning og oppnådd utdanning, type og nivå
- lønnet arbeid, hva slags arbeid, heltid/deltid (om mulig skille mellom ordinært lønnet arbeid og tiltaksarbeid/praksisplasser)
- verneplikt
- andre aktiviteter: familiearbeid/ulønnet arbeid/arbeidsledig (om mulig skille mellom aktiv (arbeidsøkende) og passiv)

(c) Familietilknytning og husholdsmessig status, grad av økonomisk fellesskap i husholdet:

- bor de alene, eller sammen med noen og i tilfelle hvem?
- egen opprinnelsesfamilie med samboer eller ektefelle, med eller uten barn i husholdet
- alene
- enslig forsørger (alene voksen med mindreårige barn)
- andre typer hushold

(d) Etableringsstatus: Hvilke økonomiske forpliktelser har de påtatt seg?/Hvilke investeringer (bolig, bil og andre varige konsumgoder) har de ev. skaffet seg?

- forsørgeransvar (for barn, ev. ektefelle/samboer)
- eie av egen bolig, ev. andre varige konsumgoder som bil
- omfanget av lån (ev. til hvilke formål), renteforpliktelser

Prosjektbeskrivelsen for forprosjektet la opp til følgende hovedoppgaver:

1. Systematisere datamaterialet fra Levekårsundersøkelsen 1991/Inntekts- og formuesundersøkelsen 1990 til en situasjonsbeskrivelse for 1990/1991 for de tre utvalgte gruppene av fødselskull/kjønn og legge opp til en tilsvarende situasjonsbeskrivelse for de samme fødselsårsgruppene for Levekårsundersøkelsen 1995/Inntekts- og formuesundersøkelsen 1994.

2. Undersøke grunnlaget for og kostnader ved å ta ut data fra supplerende datakilder. Dette gjelder registerdata og andre utvalgsundersøkelser, både fra Statistisk sentralbyrå og andre datakilder. I den grad ressursene (driftsmidler og arbeidstid) i forprosjektet gav mulighet, ville det være aktuelt å gjøre foreløpige kjøring med utgangspunkt i de tre gruppene av fødselskull. Her ble det pekt på at både Inntekts- og formuesundersøkelsen 1992 og 1993 kunne være aktuelle, samt at tilgangen av registerdata bl.a. inntekts- og likningsregistrene skulle undersøkes nærmere.

1.5. Gjennomføringen av forprosjektet

Det er utarbeidet en egen gjennomføringsrapport om forprosjektet som er oversendt programstyret. Den foreligger som uttrykt vedlegg til denne forprosjektrapporten. Forprosjektet var opprinnelig planlagt gjennomført i løpet av perioden 1.7. - 31.12.1995, men ble seinere utvidet til å vare ut januar 1996. Det var to grunner til denne utvidelsen. For det første ble arbeidsinnsatsen i løpet av de første seks månedene noe mindre enn opprinnelig planlagt pga. seinere oppstart, slik at det var plass til utvidelsen med en ekstra måned innenfor den opprinnelige økonomiske rammen for forprosjektet. Den viktigste grunnen var imidlertid at vi gjennom forprosjektet hadde kommet lenger enn opprinnelig planlagt når det gjaldt bruk av registerdata. Det var bestilt et omfattende sett av tabeller på enkeltårskullsnivå fra Likningsregisteret 1990 og Inntektsregisteret 1993. Etter at det ble klart at disse tabellene først kunne ferdigstilles medio desember 1995, gav Norges forskningsråd ved programstyret tilsagn om at forprosjektfasen kunne utvides til ut januar 1996, slik at en også kunne få med hovedtrekk fra disse tabellene i forprosjektrapporten.

Den forprosjektrapporten som legges fram nå, er noe bearbeidet og utvidet i forhold til den forprosjektrapporten som ble oversendt programstyret ved utgangen av forprosjektfasen. Programstyret bad om at de empiriske oversiktene i forprosjektrapporten ble tilrettelagt og redigert for publisering i en noe mer publikumsvennlig form enn de forelå i den første utgaven av forprosjektrapporten. Siden de første resultatene fra Levekårsundersøkelsen 1995 i mellomtida er offentliggjort; Samfunnsspeilet nr. 1/96 (pr. 22. februar) og NOS C 301 (mars), har det også vært mulig å ta med noen beregninger fra dette datamaterialet i forprosjektrapporten. De empiriske oversiktene som legges fram i forprosjektrapporten, er delt i tre deler:

Del 2 inneholder hovedtrekkene av de analysene som foreløpig er gjort på registermaterialet fra Likningsregisteret 1990 og Inntektsregistret 1993. De oversiktene som legges fram her, er statistikk som omfatter hele befolkningen i de aktuelle fødselskullene. Denne statistikken er bearbeidet for ettårs fødselskohorter og gir dermed et inntak til å beskrive ulikheter også mellom de fem ulike årskullene som er gruppert sammen i hver av femårskohortene.

I del 3 presenterer vi en del tabeller og figurer fra Levekårsundersøkelsen 1991 (med tilkoblede data fra Inntekts- og formuesundersøkelsen 1990), Inntektsundersøkelsen 1993 samt Levekårsundersøkelsen 1995. Det har ikke vært mulig å få med data fra Inntekts- og formuesundersøkelsen 1994 i denne forprosjektrapporten, pga. at dette datamaterialet først ble analyseklart umiddelbart før den reviderte forprosjektrapporten skulle leveres.

I del 4 presenterer vi noen foreløpige resultater fra den siste INAS-undersøkelsen om husholdningenes økonomi som ble gjennomført av Norsk Gallup høsten 1995. Gjennom samarbeidet med INAS i forprosjektet har vi kjøpt oss inn i dette datamaterialet gjennom et spørsmålsett som gir muligheter for å belyse omfang og betydning av økonomisk støtte fra egen opprinnelsesfamilie som forsørgelseskilde for de aktuelle generasjonene, sammenliknet med foreldre- og besteforeldregenerasjonene. Dette er et hittil lite undersøkt felt i regi av Statistisk sentralbyrås egne intervjuundersøkelser. Avhengig av erfaringene i analysene av data fra INAS-undersøkelsen, kan det være aktuelt å supplere dette datamaterialet med noen spørsmål i den første tverrsnittundersøkelsen i Statistisk sentralbyrås nye opplegg med temaroterende levekårsundersøkelser. Denne undersøkelsen gjennomføres høsten 1996. Statistisk sentralbyrås *omnibusundersøkelser* er også en mulighet mht. oppfølging med supplerende data for dette undersøkelsesfeltet. Datamaterialet fra INAS-undersøkelsen forelå analyseklart tidlig i januar 1996. Innenfor tidsrammen av forprosjektet var det derfor bare mulig å gjennomføre noen foreløpige kjøring, der vi konsentrerer oss om marginalfordelingene på de spørsmålene vi selv har bestilt. Vi har heller ikke hatt mulighet til å bearbeide dette datamaterialet videre i løpet av perioden hvor vi har gjort forprosjektrapporten klar for offentliggjøring.

Samlet sett er det grunn til å understreke at forprosjektrapporten er første etappe i et større prosjekt som nå er startet opp. De datakildene som presenteres i forprosjektrapporten, har et langt større analysepotensiale enn hva det har vært mulig å gå inn på i løpet av tidsrammen for forprosjektet. Vi håper at forprosjektrapporten kan bidra til å vekke interesse for arbeidet som skal videreføres i hovedprosjektet.

Del 2. Status og utvikling av materielle levekår belyst med data fra Likningsregisteret 1990 og Inntektsregisteret 1993

Data fra Inntektsregisteret 1993 og Likningsregisteret 1990 omfatter hele befolkningen 13 år og eldre i hvert av de aktuelle årene. Disse registerdatasettene gir en unik mulighet til å kartlegge de materielle levekårene i hvert av årskullene mer bredspektrert enn hva som er mulig på grunnlag av utvalgsdata. Datamaterialet for 1990 vil også kunne brukes til å vurdere representativiteten av utvalgsmaterialet fra Levekårsundersøkelsen 1991/Inntekts- og formuesundersøkelsen 1990 når det gjelder status og fordeling av økonomiske levekår innen hver av femårskohortene. Dette datamaterialet er imidlertid begrenset til ordinære skatte- og inntektsdata fra skattelikningen. For 1993 er det tidligere gjennom arbeidet med Inntektsregisteret ved Statistisk sentralbyrå gjort betydelige koblinger av ulike datakilder, slik at dette registeret i utgangspunktet gir mulighet for mer omfattende opplysninger om økonomiske levekår enn grunnopplysningene fra skatteregisteret. Registeret omfatter bl.a. opplysninger om mottak av en rekke offentlige overføringer og stønader, bl.a. om stipend og lån fra Statens lånekasse for utdanning, sosialhjelp, dagpenger under arbeidsledighet mv.

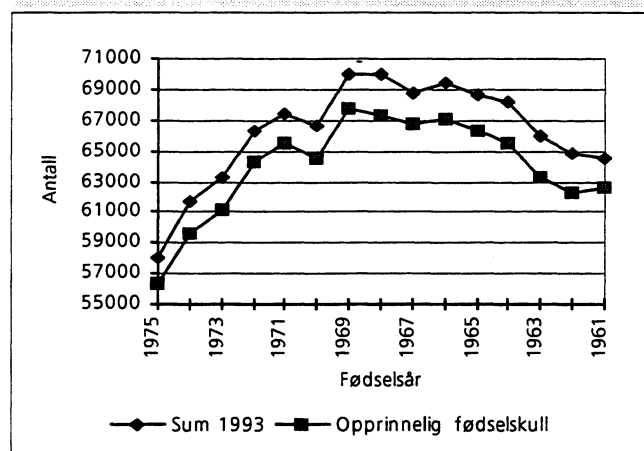
I tilknytning til forprosjektet har vi fått kjørt en rekke tabeller fra de to registrene. Alle tabellene er kjørt separat for hvert enkelt fødselskull. Datamaterialet gir grunnlag for å gå relativt omfattende til verks når det gjelder kartlegging av inntektsulikhet innen de enkelte fødselsårskullene både i 1990 og i 1993. For 1993 gir datamaterialet også muligheter til å kartlegge variasjon i mottak av offentlige stønader og i gjennomsnittlig stønadsbeløp innen de enkelte årskullene. For den delen av de enkelte fødselsårskullene som var gift i 1990 og i 1993, har vi også mulighet til å undersøke variasjon i ekteparinntekt og i andelen som har ektefelle med egen inntekt etter eget inntektsnivå. Innenfor tidsrammen av forprosjektet var det ikke mulig å gå detaljert inn i dette datamaterialet. Presentasjonen her er derfor konsentrert om hovedtrekkene. I hovedprosjektet vil vi komme tilbake til en grundigere bearbeiding og presentasjon av datamaterialet.

2.1. Fødselskullenes størrelse 1993 og sammensetning etter sivilstand 1990-1993

Siden datasettene fra Liknings- og Inntektsregisteret omfatter hele den voksne befolkningen (over 13 år) etter fødselsårskull for henholdsvis 1990 og 1993, gir de også mulighet til å sammenholde befolkningstallene for de enkelte årene med størrelsen av de opprinnelige fødselskullene. Befolkningen i 1993 (og 1990) vil pr. definisjon være lik antall gjenlevende fra de opprinnelige fødselskullene som fortsatt er bosatt i landet, med tillegg av nettotallet for innvandring/utvandring (dvs. antall innvandrete personer født i de aktuelle årene som var bosatt i landet pr. registreringsdato, fratrukket antall personer som var født i landet i de aktuelle årene, men som ikke lenger var bosatt i landet pr. registreringsdato). Vedleggstabell 1 viser størrelsen av registerkullene i 1993, fordelt etter kjønn og fødselsår, sammenholdt med størrelsene av de opprinnelige fødselskullene. Figur 2.1. gir en grafisk presentasjon av variasjonen i opprinnelig størrelse av fødselskullene 1961-1975 og de tilsvarende registerkullene i 1993.

Fødselskullene 1961-1975 er født i en tidsperiode hvor det skjedde omfattende demografiske endringer i fødselsmønsteret, og det er betydelig variasjon i størrelsen

Figur 2.1. Sum over de ulike fødselskullene i 1993 og opprinnelig fødselskull

Kilde: Brunborg og Mamelund 1994 og SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøring utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

av fødselskullene. Fødselskullenes størrelse økte gjennom hele 1960-tallet. I 1969 ble det født nesten like mange barn som i det aller største "baby-boom"-året 1946 (70 727). Etter dette toppåret i 1969 begynte størrelsen på fødselskullene å falle betydelig. Den sterke nedgangen i fødselskullstørrelsen kom imidlertid etter at "våre" fødselskull var født. I tiåret 1977-1986 lå årlig antall fødte omkring 50 000-52 000, før det igjen begynte å stige i annen halvdel av 1980-tallet.

Årsakene til disse svingningene finner vi dels i de omfattende endringene som har skjedd i fødselsmønster og familieetableringsatferd for de ulike fødselskohortene som vokste opp i etterkrigstida, og dels i at det også er stor variasjon i størrelsen av de fødselskullene som har vært mest aktuelle som foreldre i ulike deler av denne perioden.

Foreldrene til "våre" fødselskull kommer i stor grad selv fra fødselskohortene som ble født på 1930- og 1940-tallet. Disse fødselskohortene etablerte seg gjennomgående med egen familie tidlig i livsløpet. Gjennomsnittlig giftermålsalder og alder ved første barns fødsel var jevnt synkende helt fram til begynnelsen av 1970-årene. I fødselskohortene fra 1930- og 1940-årene er det også en høyere andel kvinner både som giftet seg og som fikk barn enn i tidligere fødselskohorter. Samtidig sank det gjennomsnittlige barnetallet i de enkelte familiene, ved at de fleste kvinnene sluttet å føde barn lenge før de var ute av fødedyktig alder. På grunn av at så mange kvinner fikk barn, er likevel kohortfruktbarheten for kvinnegenerasjonene fra 1930-tallet betydelig høyere enn den var for tidligere kvinnekohorter født i dette århundret. Rekorden har kvinnene i fødselskohorten fra 1934, som fikk 2,578 barn i gjennomsnitt (Brunborg og Mamelund, 1994)

Fødselskohortene som ble født tidlig på 1950-tallet endret imidlertid dette mønsteret med tidlig etablering. Vi fikk et "girskifte" i familieetableringsmønsteret hvor tidlig samboerskap erstattet tidlig ekteskap, og hvor barnefødslene ble utsatt til seinere i livsløpet (Skrede 1994). Årsakene til de store barnekullene på 1960-tallet ligger både i en noe "overopphetet" etableringsfase der foreldregenerasjonene fikk barn i ung alder, og i at størrelsen på foreldregenerasjonene i seg selv var økende.

Betydelig nettoinnvandring

Det er verdt å merke seg at registerbefolkningen i Likningsregisteret 1993 er betydelig større enn de opprinnelige fødselskullene i samtlige årskull. Det har vært en betydelig nettoinnvandring i samtlige årskull som har mer enn kompensert frafall ved dødelighet og utvandring. I absolutt antall varierer denne innvandringsdifferansen for de enkelte årskullene fra ca. 1 700 til ca. 2 700, prosentvis tilsvarer dette en vekst i størrelsesorden 3-4 prosent i forhold til den opprinnelige størrelsen av fødselskullene.

Innvandrerdelen av fødselsårskullene er en sammensatt gruppe. Den består dels av arbeidstakere og studenter som har kommet hit som voksne, og som bare har midlertidig opphold i landet. En del av innvandrerguppen består imidlertid av barn som er født i utlandet, men som har kommet til Norge som følge av familieforeningspolitikken som ble iverksatt etter at innvandringsstoppen ble gjennomført i 1975. I de datakjøringene som vi har fått gjort hittil, er det ikke mulig å skille ut gruppen som er født i utlandet, innen de enkelte årskullene. Men registeropplysningene gir mulighet for å identifisere og å differensiere etter fødeland/bosettingsstatus/innflyttingsår. Siden det her dreier seg om tallmessig relativt store grupper, er mulighetene for å gjøre statistiske analyser av undergrupper relativt gode. Det er ikke planlagt å gjennomføre slike analyser innenfor den nåværende rammen for hovedprosjektet. Vi er imidlertid åpne for å drøfte en utvidelse hvis det er interesse for det fra programstyrets side. Det vil i tilfelle være aktuelt også å vurdere mulighetene for en utvalgsanalyse med tilkobling av data fra andre registre (f.eks. Statistisk sentralbyrås "barnefil").

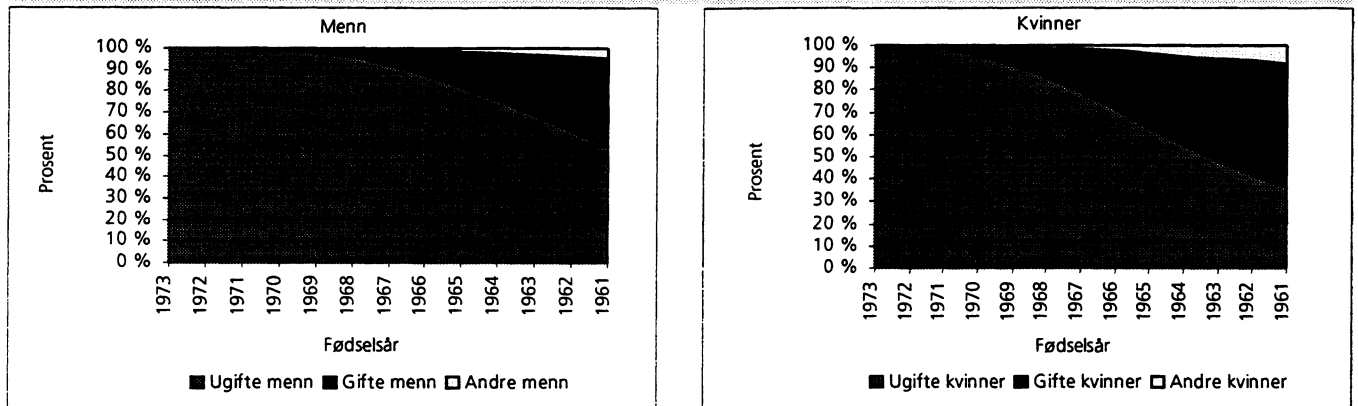
Her skal vi nøye oss med å konstatere at det har vært en betydelig vekst totalt sett i størrelsen av årskullene. Samlet sett tilsvarer økningen ca. 30 000 personer over de 15 årskullene under ett, dvs. av størrelsesorden om lag et halvt fødselsårskull av "normal" størrelse.

Sivilstandssammensetning 1990 og 1993

I liknings- og inntektsregisteret er det bare mulig å skille etter formell sivilstand slik denne er registrert i Det sentrale personregisteret (DSP). Det innebærer at vi ikke har noen mulighet til å identifisere de som er samboende. For disse fødselsårskullene, som alle tilhører "utsettings- og samboergenerasjonene", betyr det at vi må regne med en betydelig skjevhet i forhold til faktisk husholdssammensetning, når vi grupperer årskullene etter formell sivilstatus. Vi skiller mellom *ugifte*, *gifte* og *"andre"*, der gruppen "andre" omfatter alle andre sivilstandskategorier. Det vil si at både tidligere gifte (inklusive separerte) med og uten barn, er i denne gruppen. Det samme vil gjelde registrerte partnere og personer med oppløst partnerskap. Alle enslige forsørgerne vil være i denne gruppen, som i tillegg vil omfatte personer i samboerforhold som er registrert med forsørgeransvar for barn (felles eller særkullsbarn). Personer som er samboere, men som ikke har registrert forsørgeransvar for barn ved skattelikningen, vil være plassert etter formell sivilstand, dvs. enten ugift eller "andre" alt etter om de er tidligere gift eller ikke.

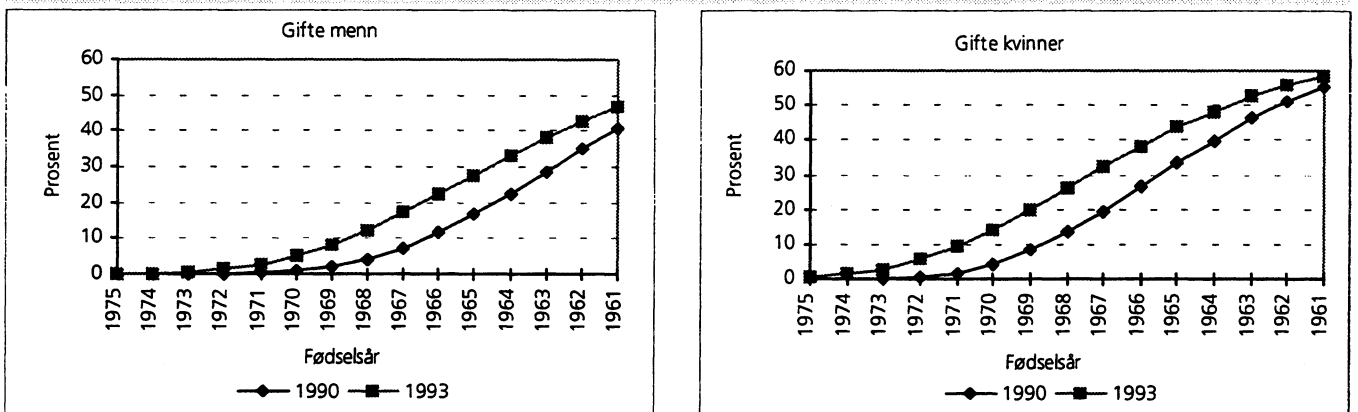
Vedleggstabell 2 viser den prosentvise fordelingen etter sivilstand for kvinner og menn i hvert av årskullene 1990 og 1993. Figur 2.2 viser fordelingen etter sivilstandstype 1990 for menn og kvinner i hvert av årskullene. Figur 2.3 viser økningen i andelen av hvert årskull menn og kvinner som var gift fra 1990 til 1993, og

Figur 2.2. Menns og kvinners sivilstandstype 1990, etter fødselsår. Prosent

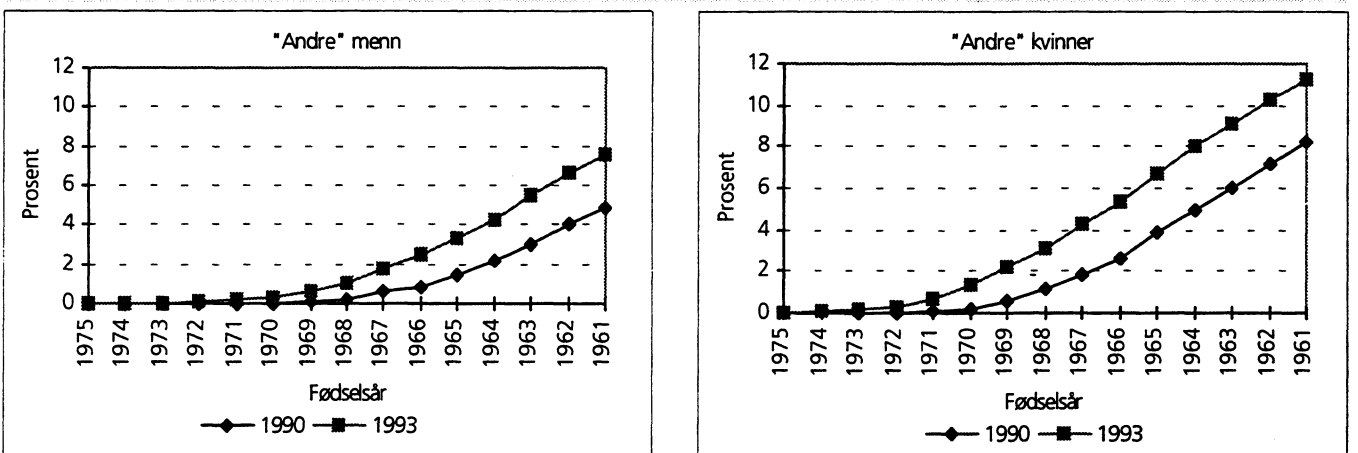
Kilde: SSBs Likningsregister 1990 og SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Figur 2.3. Andel gifte menn og kvinner 1990 og 1993, etter fødselsår. Prosent

Kilde: SSBs Likningsregister 1990 og SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Figur 2.4. Andel "andre" menn og "andre" kvinner 1990 og 1993, etter fødselsår. Prosent

Kilde: SSBs Likningsregister 1990 og SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

figur 2.4 gir tilsvarende endringer i andelen som har sivilstand "andre" fra 1990 til 1993 for menn og kvinner.

Figur 2.2 viser hvor langt de enkelte årskullene var kommet i overgangsprosessen mot den formelle familie-etableringen ved tellingsdato 1. november 1990, og figurene 2.3 og 2.4 viser økningen fra 1990 til 1993 i

andelen som var gift og i andelen som tilhører "andre"-gruppen. Siden vi seinere kommer til å se separat på inntektsituasjonen i 1990 og 1993 etter kjønn og sivilstand innen de enkelte årskullene, tjener disse figurene også som referanseramme for den relative størrelsen av de ulike sivilstandsgruppene innen de enkelte årskullene.

Figurene bekrefter kjente trekk i familieetableringsmønsteret. Jentene gifter seg gjennomgående noe tidligere enn guttene. På ethvert alderstrinn er det også relativt flere jenter enn gutter som har sivilstand "andre". Dette henger sammen med at relativt flere ugifte kvinner er enslige forsørgere enn ugifte menn.

Selv om hovedtrendensen i disse årskullene har vært en markert utsettelse av giftermålet, er det også noen jenter som er tidlig ute med giftermål. En del blir også enslige forsørgere i ung alder. I 1990 var f.eks. om lag 4 prosent av jentene i fødselskullet 1970 gift, og andelen var tre år seinere økt til 14 prosent. Blant guttene er den alt overveiende andelen både av 1970-årskull og yngre fortsatt ugift både i 1990 og 1993.

I det eldste årskullet (1961) var nesten 60 prosent av kvinnene gift ved 32 årsalder i 1993 og vel 11 prosent var i sivilstandskategori "andre", dvs. skilt eller separert (evt. med barn) eller ugift med barn (enslig forsørger eller samboende med felles barn). De tilsvarende andelenene for de jevnaldrende mennene var 47 prosent gift og 7,5 prosent i sivilstandsgruppen andre. Disse tallene føyer seg godt inn i det bildet vi allerede kjenner av familieetableringsprosessen fra Familie- og yrkesundersøkelsen 1988 (Blom, Noack og Østby 1993). Det vi mangler her, er andelen samboende i de enkelte årskullene. Vi må regne med at en betydelig andel av de ugifte reelt sett er samboende. I Statistisk sentralbyrås Omnibusundersøkelse 1995 oppgav henholdsvis 31 prosent av kvinnene i aldersgruppen 20-24 år og 35 prosent i aldersgruppen 25-29 at de var samboende i 1994 (Østby 1995).

2.2. Inntektsnivå etter årskull og sivilstandsgruppe

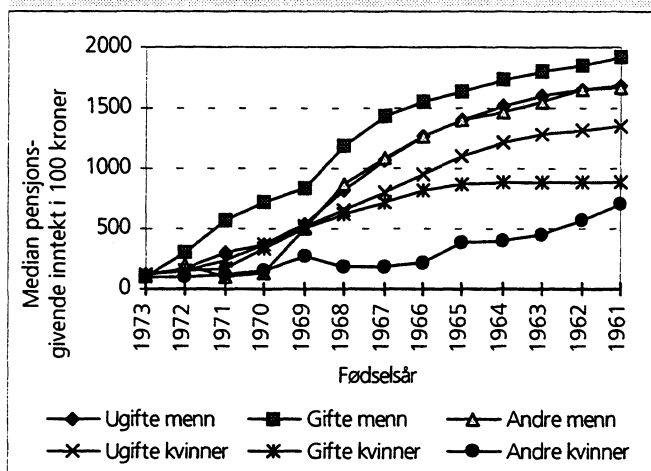
Både Likningsregisteret 1990 og Inntektsregisteret 1993 benytter flere inntektsbegreper. På grunn av den korte tida som stod til disposisjon for forprosjektet, var det

ikke aktuelt å basere registerundersøkelsen på et sammensatt inntektsbegrep tilsvarende de som benyttes i Statistisk sentralbyrås *inntekts- og formuesundersøkelser* (jf. del 3). For 1993 er dette i prinsippet mulig, siden Inntektsregisteret omfatter de relevante opplysningene fra selvangivelsene for samtlige personer i registeret. Det vil imidlertid kreve betydelig tallbearbeiding på individnivå, og var derfor ikke aktuelt innen tidsrammen av forprosjektet. Det kan være aktuelt å gjennomføre slike beregninger innen hovedprosjektet, i hvert fall for et utvalg av årskullene. Likningsregisteret fra 1990 inneholder ikke selvangivelsesdata, men her kan det også være aktuelt å gjennomføre analyser med ulike inntektsbegrep. I forprosjektet valgte vi litt ulike inntektsbegrep for de to årene:

For 1990 har vi benyttet *pensjonsgivende inntekt* og for 1993 *toppskattegrunnlaget*. Pensjonsgivende inntekt omfatter inntekt fra arbeid (dvs. lønnsinntekt og netto næringsinntekt), samt skattepliktige korttidsytelser fra Folketrygden (sykepenger og dagpenger under arbeidsledighet). Toppskattegrunnlaget inkluderer i tillegg til dette også pensjoner, trygdeutbetalinger (og andre skattepliktige offentlige overføringer).

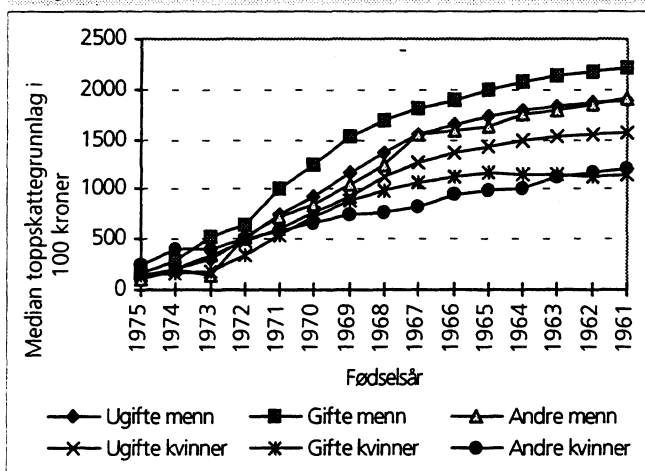
Kapitalinntekter er ikke inkludert verken i pensjonsgivende inntekt eller topskattegrunnlaget, men i Inntektsregisteret 1993 kan vi skille ut kapitalinntekter som en egen post. De to inntektsbegrepene er m.a.o. i stor grad et mål for brutto arbeidsinntekt før fradrag og skatt, bortsett fra at topskattegrunnlaget i 1993 også inkluderer trygd- og pensjonsutbetalinger. Overgangsstønader til enslige forsørgere er sannsynligvis den viktigste ytelsen som gir skjevheter i sammenlikningsgrunnlaget for våre fødselsårskull. Siden vi ser på inntektsnivå/utvikling etter sivilstandsgruppe i de to årene, kan vi derfor til en viss grad se på inntektseffekten av denne ytelsen. Det er imidlertid mulig å produsere statistikk med inntektsbegrep som er mer sammenliknbare for de to årene. Toppskattegrunnlaget ble innført i 1988 og er tilgjengelig i Likningsregisteret for 1990, mens Inntekts-

Figur 2.5.1. Median pensjonsgivende inntekt 1990, etter kjønn og sivilstand. Prosent

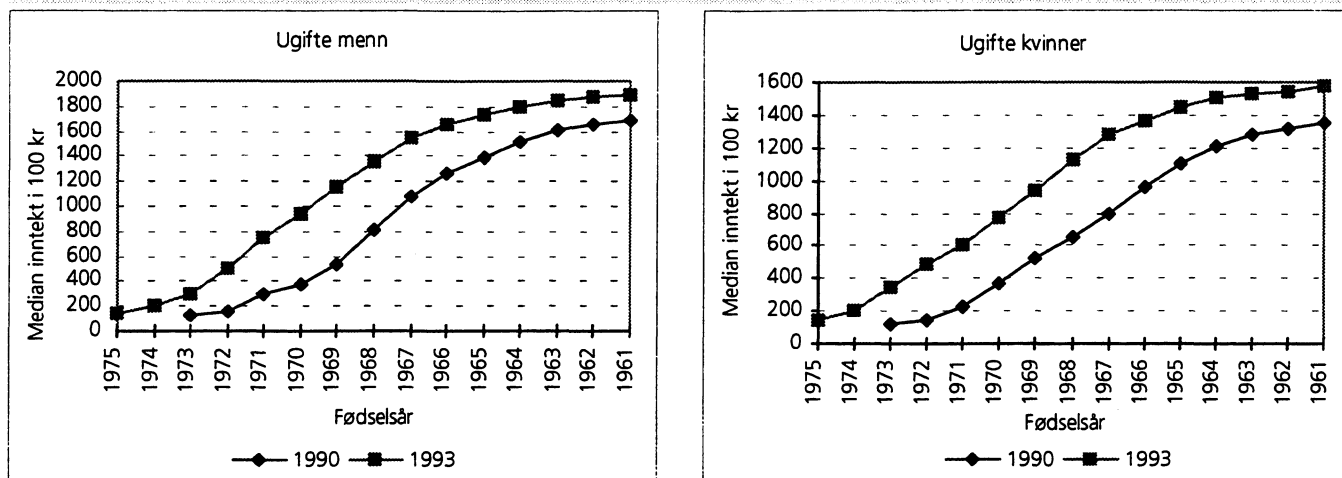
Kilde: SSBs Likningsregister 1990, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Figur 2.5.2. Median topskattegrunnlag 1993 etter kjønn og sivilstand. Prosent

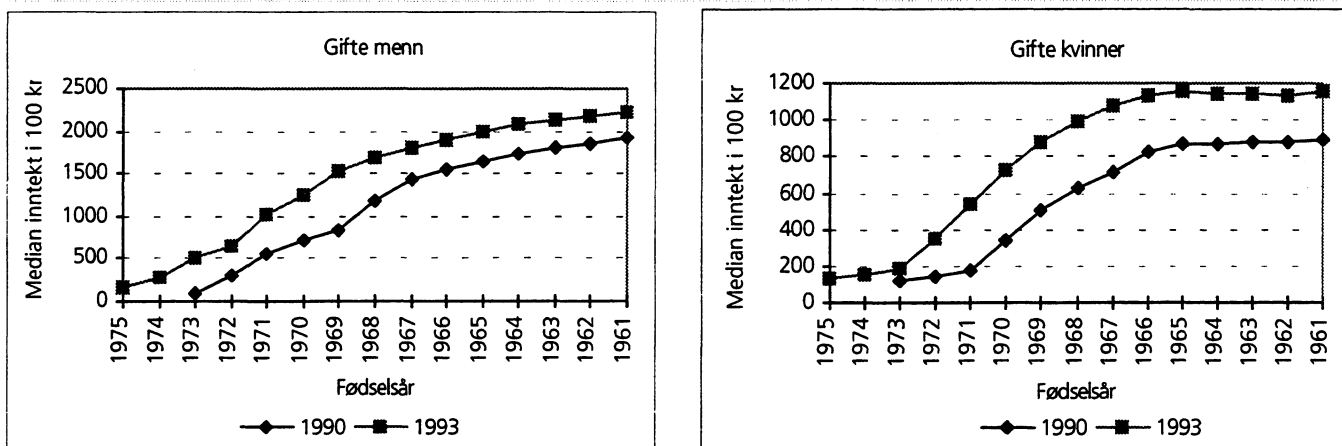
Kilde: SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Figur 2.6.1. Median pensjonsgivende inntekt 1990 og median toppskattegrunnlag 1993 for ugifte menn og kvinner

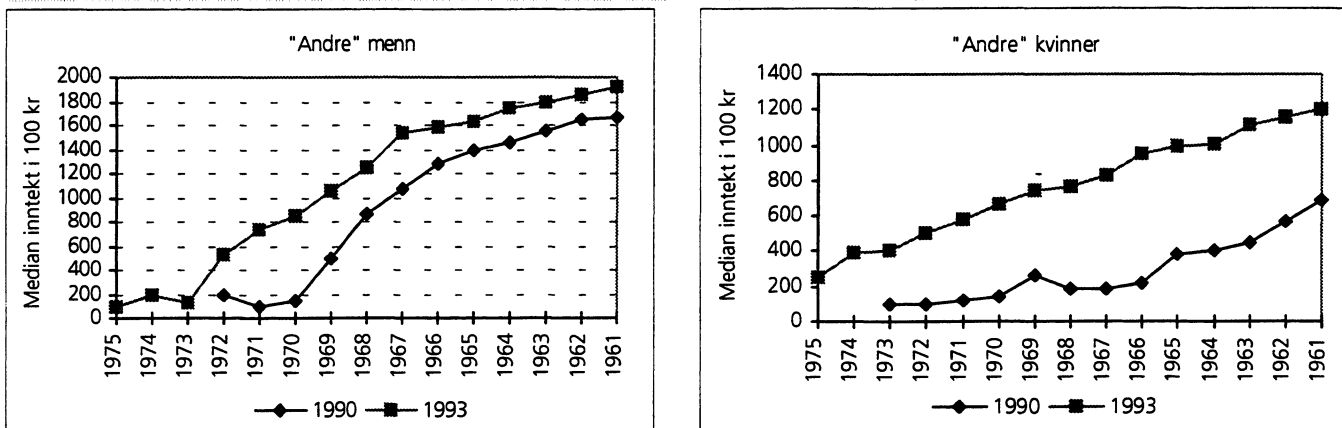
Kilde: SSBs Likningsregister 1990 og SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Figur 2.6.2. Median pensjonsgivende inntekt 1990 og median toppskattegrunnlag 1993 for gifte menn og gifte kvinner

Kilde: SSBs Likningsregister 1990 og SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Figur 2.6.3. Median pensjonsgivende inntekt 1990 og median toppskattegrunnlag 1993 for "andre" menn og "andre" kvinner

Kilde: SSBs Likningsregister 1990 og SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

registeret 1993 også omfatter pensjonsgivende inntekt. I hovedprosjektet vil vi supplere analysene i forprosjektet med sammenliknbar statistikk for hvert av de to inntektsbegrepene i henholdsvis 1990 og 1993. Dermed vil

vi også få en mer fullstendig oversikt mht. den økonomiske betydningen av trygdeytelsene som inngår i toppskattegrunnlaget i ulike årskull/sivilstandsgrupper i hvert av de to årene.

Tabellene 3 og 4 (i tabellvedlegget) og figurene 2.5.1 og 2.5.2 viser medianinntekten målt ved henholdsvis pensjonsgivende inntekt i 1990 og toppskattegrunnlaget i 1993 etter fødselsår og sivilstandsgruppe i de to årene. Medianinntekten er definert som middelinntekten i den rangerte inntektsfordelingen for en populasjon. Det vil si at 50 prosent av populasjonen har inntekt under og opptil medianinntekten, mens den andre halvparten har høyere inntekt. Selv om datamaterialet består av tverrsnittsmateriale gruppert etter alder/livsløpsfase for to atskilte år, er det klart at forskjellen mellom aldersgruppene til en viss grad også gir et bilde av hvordan det gjennomsnittlige inntektsnivået utvikler seg med stigende alder over livsløpet.

Begge figurene viser at det er betydelige forskjeller både etter *kjønn* og *sivilstand*. Med unntak av de aller yngste årskullene - hvor gruppeforskjellene i medianinntekt er små, har menn høyere medianinntekt enn kvinner. Det er imidlertid også forskjeller mellom mennene etter sivilstandsgruppe. De gifte mennene har gjennomgående høyest medianinntekt. At gifte menn har høyere inntekt enn andre menn, er et velkjent funn fra undersøkelser både i Norge og andre land. Det er vanlig å anta at både *seleksjonseffekter* (menn med godt inntekspotensiale blir lettest gift) og *innsatseffekter* (gifte menn arbeider mer pga. forsørgeransvar) bidrar til å forklare disse forskjellene. Det er imidlertid verdt å merke seg at disse forskjellene også gjør seg gjeldende til en viss

Tabell 2.1. Endring i medianinntekt 1990-1993 målt i 100 kroner ved henholdsvis pensjonsgivende inntekt (1990) og toppskattegrunnlaget (1993) (målt i 1993-kroner), etter kjønn, sivilstand og alder

Alder	Ugifte menn	Gifte menn	"Andre" menn
18	-30	-170	-115
19	-123	-325	92
20	-99	-259	-15
21	-79	-238	-15
22	-126	-272	-203
23	-219	-293	-313
24	-204	-151	-324
25	-146	-79	-259
26	-90	-55	-37
27	-84	-41	-82
28	-43	-3	-149
29	-26	9	-58

	Ugifte kvinner	Gifte kvinner	"Andre" kvinner
18	-19	-26	142
19	-48	-28	266
20	-59	-178	248
21	-70	-196	215
22	-93	-134	388
23	-88	-51	466
24	-96	-8	512
25	-59	47	362
26	-31	128	394
27	-20	189	470
28	20	205	382
29	39	190	252

Kilde: SSBs Innteksregister 1993 og SSBs Likningsregister 1990, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

grad for så unge menn som de yngste årskullene i datamaterialet, hvor det totalt sett er få som i det hele tatt har giftet seg.

Spredningen mellom sivilstandsgruppene er større jo eldre årskullene er. Det går også fram at blant kvinnene er det bare for de *ugifte kvinnene* at medianinntekten øker med alderen. I de årskullene som er født før 1966, er det liten forskjell på medianinntekten for de gifte kvinnene, uansett hvilket årskull de tilhører. Det gjelder både i 1990 og i 1993. I 1990 var det også betydelig forskjell mellom gifte kvinner og "andre" kvinner. Denne forskjellen er mindre i 1993, men dette må som nevnt sees i sammenheng med at trygd og pensjoner (bl.a. overgangsstønad for enslige forsørgere) er inkludert i 1993, men ikke i 1990.

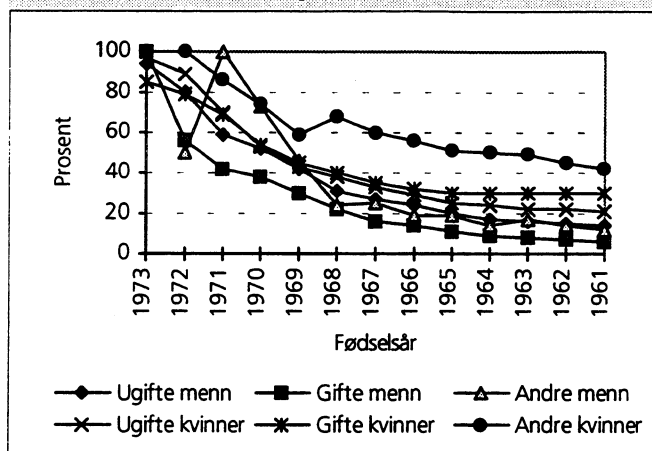
I figurene 2.6.1-2.6.3 har vi sammenliknet medianinntekten i 1990 med medianinntekten i 1993 for de enkelte årskull, kjønn og sivilstandsgrupper. Her bør en ha i mente at gruppenes sammensetning og størrelse har endret seg mellom de to årene, og at det heller ikke er to helt identiske inntektsbegrep vi sammenlikner. Det har jevnt over vært en betydelig økning av medianinntekten mellom de to årene innen de aller fleste årskull/sivilstandsgrupper. Her må det imidlertid også tas hensyn til at medianinntekt er målt i nominelle kroner og at økningen er betydelig lavere i faste kroner.

Datamaterialet gir imidlertid grunnlag for mer direkte sammenlikning av situasjonen i 1990 og i 1993. Vi kan sammenlikne medianinntektene i de to årene etter faste alderstrinn, og vi kan også gjennomføre sammenlikningen i faste kroner. Vi kan dermed i noe større grad kontrollere for ulikheter i sivilstandssammensetning, enn når vi sammenlikner sivilstandsgruppene innen det enkelte årskull på to ulike tidspunkt.

I tabell 2.1 har vi omregnet 1990-tallene til 1993-kroner på grunnlag av endringene i konsumprisindeksen i perioden 1990-1993 (korrigeringsfaktor 108), og sammenliknet medianinntektene etter faste alderstrinn/sivilstandsgrupper. Dette innebærer eksempelvis at medianinntekten i 1993 for gifte menn fra 1964-kullet (de var da 29 år gamle) sammenliknes med medianinntekten i 1990 for gifte menn i 1961-kullet.

Det går fram at medianinntekten for mennenes vedkommende har gått ned for de aller fleste årskull/sivilstandsgruppene. Det samme gjelder de yngste kvinnene - med unntak av den (relativt) lille gruppen "andre" kvinner, der vi på forhånd vet at utslaget av overgangsstønden vil være stort. For de eldste, gifte kvinnene har det gjennomgående vært noe mer positiv utvikling. Det siste må vi se i sammenheng med at andelen småbarnsmødre i heltidsarbeid har vært jevnt økende de siste årene, og dette er forhold som vil slå betydelig ut på inntektsendringene i nettopp disse årskullene (Kjeldstad og Lyngstad 1993).

Figur 2.7.1. Andel med lav pensjonsgivende inntekt 1990, etter kjønn, fødselsår og sivilstand. Prosent

Kilde: SSBs Likningsregister 1990, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

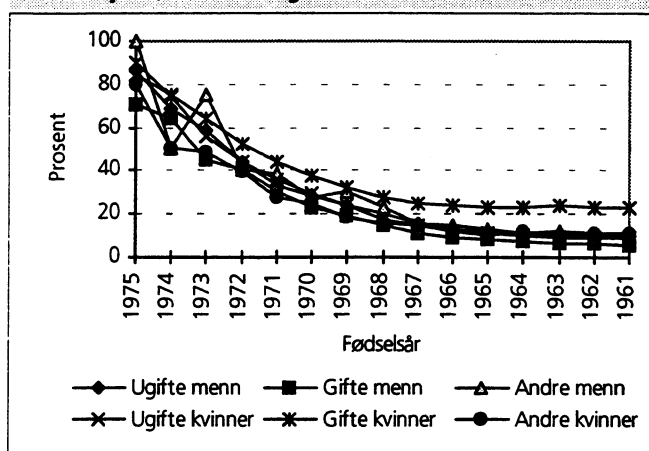
Generelt sett må disse endringene sees i sammenheng med at det er en relativt større andel innen de enkelte sivilstandsgruppene/alderstrinnene som er under utdanning i 1993 enn i 1990. Den sterke økningen i andelen av befolkningen i aldersgruppene 20-30 år som er under utdanning i 1993, er en viktig underliggende faktor når vi sammenlikner disse aldersgruppene. Det er likevel tankevekkende at utviklingen i medianinntekten har vært såvidt svak - også i de eldste årskullene hvor en vil regne med at andelen som er under heltids-utdanning, er relativt lav.

Det er grunn til å regne med at vi her også ser utslag av det høye arbeidsledighetsnivået i perioden. Årsgjennomsnittet for registrerte helt arbeidsledige steg fra 4,3 prosent i 1990 til 5,5 prosent i 1993 (Månedstatistikk for arbeidsmarkedet, Arbeidsdirektoratet 2/1996). Det er også vel kjent at unge mennesker hadde store problemer med å komme inn på arbeidsmarkedet i denne perioden. Andelen arbeidssøkere uten egen arbeidsinntekt var mye høyere for personer under 25 år enn den øvrige delen av arbeidsstyrken, og den var også til dels økende i perioden 1990-1993 (Statistisk årbok 1995, tabell 188).

Så langt har det ikke vært tid til å gå særlig detaljert inn i kartleggingen av inntektsspredningen i de enkelte årskullene. Vi har imidlertid sett på utviklingen i andelen av årskullene som har særlig lav inntekt (her skjønnsmessig satt til 40 000 kroner), først og fremst med tanke på en seinere sammenlikning i forhold til utvalgsmaterialet i Levekårsundersøkelsene 1991 og 1995. Vedleggstabell 5 viser andelen i hvert årskull, kjønn og sivilstandsgruppe som hadde henholdsvis pensjonsgivende inntekt under 40 000 kroner i 1990 og toppskattegrunnlag under 40 000 i 1993.

Figurene 2.7.1 og 2.7.2 viser årskullfordelingene for de ulike kjønn/sivilstandsgruppene i henholdsvis 1990 og 1993, mens figurene 2.8.1-2.8.3 viser 1990- og

Figur 2.7.2. Andel med lavt toppskattegrunnlag 1993, etter kjønn, fødselsår og sivilstand. Prosent

Kilde: SSBs Likningsregister 1990, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

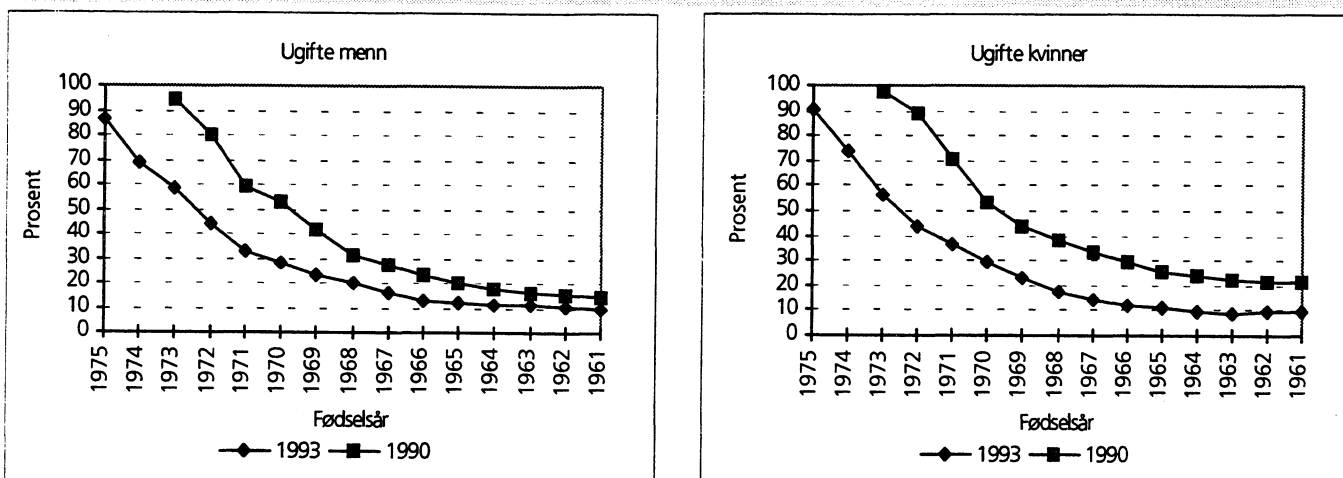
1993- tallene sammenholdt for de enkelte kjønn og sivilstandsgruppene.

Utviklingen av andelen som har særlig lav inntekt, er i flere henseender et speilbilde av utviklingen av medianinntekten, så vel når det gjelder kjønn og alder som sivilstandsgruppe. Siden nivået av medianinntekten vil være direkte påvirket av en høy andel med lav inntekt, er dette isolert sett ingen stor overraskelse. Andelen som har lav inntekt er høyest for de yngste årskullene og synker med alder både i 1990 og i 1993. Innen de enkelte årskullene følger forskjellene etter kjønn og sivilstandsgruppe det samme mønsteret som for medianinntekten, slik at gruppene som har lavest medianinntekt også har høyest andel med lav inntekt.

For de yngste årskullene er det først og fremst andelen for ugifte kvinner og menn som det har interesse å sammenlikne 1990- og 1993-tall for, de andre gruppene er små og ulik sammensetning på de to tidspunktene kan gi store utslag i sammenlikningsgrunnlaget. For ugifte av begge kjønn er det en betydelig utflating av andelen som har lav inntekt med alder. Det er også en nedgang i andelen som har lav inntekt. Det er imidlertid verdt å merke seg at andelen med lav inntekt blant de ugifte synes å ha stabilisert seg på et nivå på om lag 10 prosent i de eldste årskullene (f.o.m. 28-åringene i årskullet 1965). Her er også kjønnsforskjellen svært liten, selv om kvinnene i 1993 gjennomgående ligger litt i underkant av mennene. I de yngre årskullene går kjønnsforskjellen i motsatt retning.

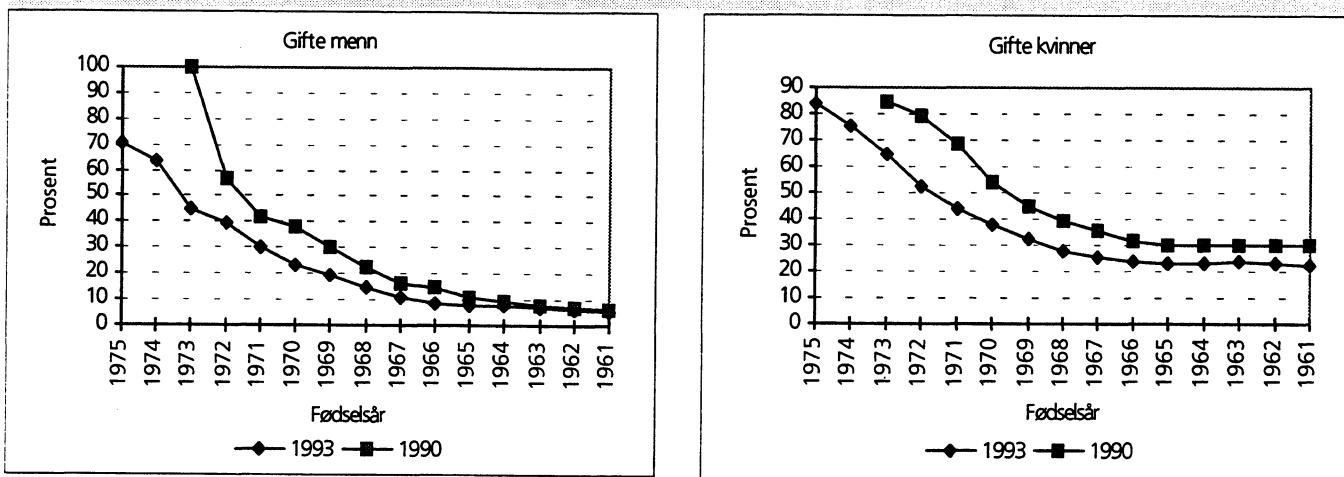
For de gifte er utviklingen litt annerledes. De gifte mennene i de eldste årskullene har en betydelig lavere andel med lav inntekt, og andelen synker fortsatt med alder i 1993. De gifte kvinnene har på den andre siden relativt stabile andeler i de eldste årskullene både i 1990 og i 1993, mens det har vært et fall i andelen fra 1990 til 1993 innen alle årskullene. Som tidligere nevnt, er dette en endring som vi må se i sammenheng med at andelen

Figur 2.8.1. Andel ugifte menn og kvinner med lav pensjonsgivende inntekt 1990/lavt toppskattegrunnlag 1993, etter fødselsår. Prosent

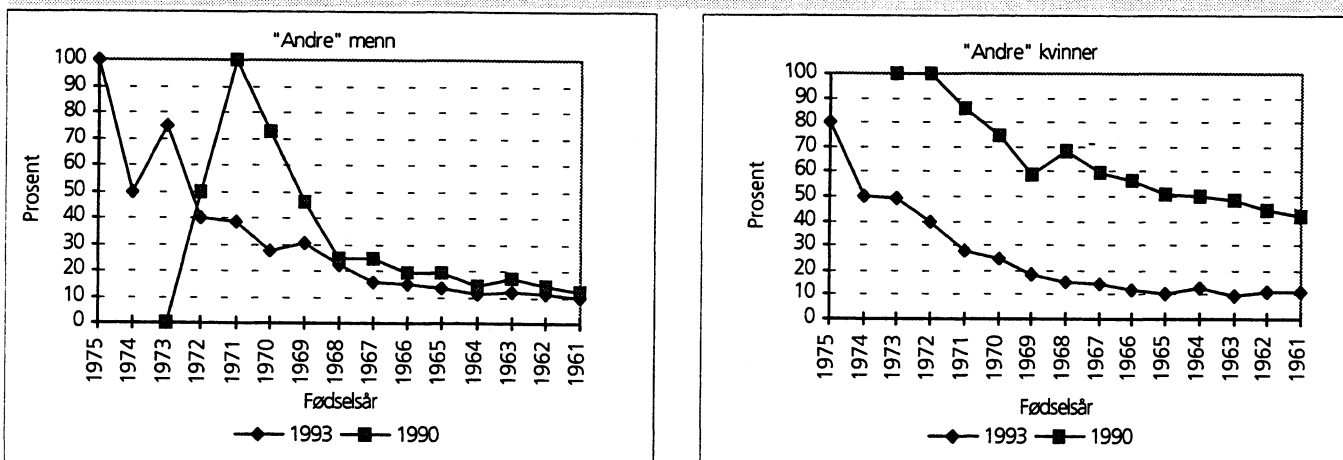
Kilde: SSBs Likningsregister 1990 og SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Figur 2.8.2. Andel gifte menn og kvinner med lav pensjonsgivende inntekt 1990/lavt toppskattegrunnlag 1993, etter fødselsår. Prosent

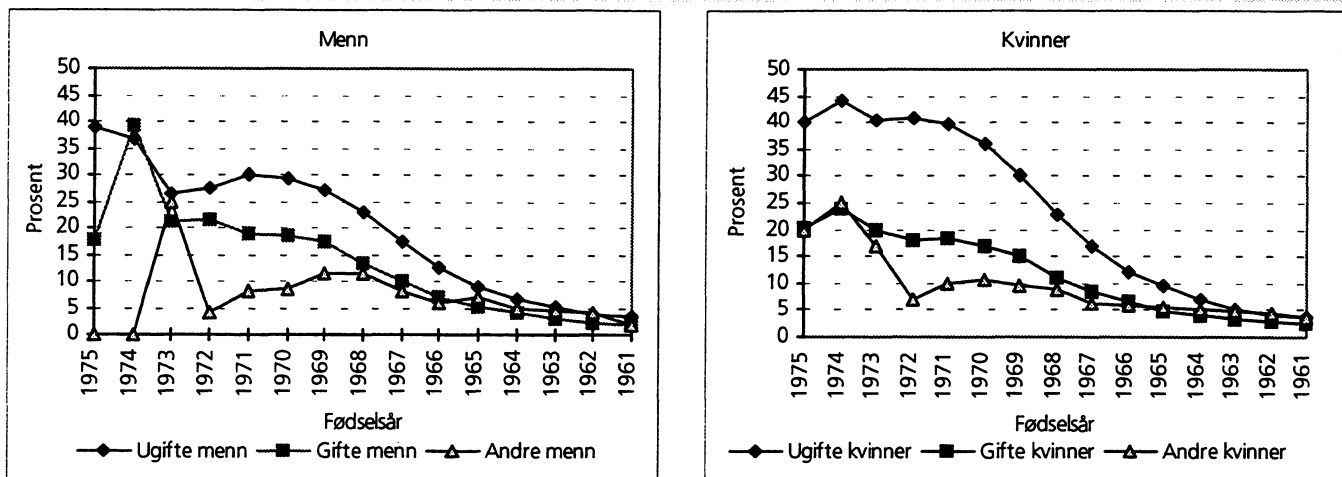
Kilde: SSBs Likningsregister 1990 og SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Figur 2.8.3. Andel "andre" menn og "andre" kvinner med lav pensjonsgivende inntekt 1990/lavt toppskattegrunnlag 1993, etter fødselsår. Prosent

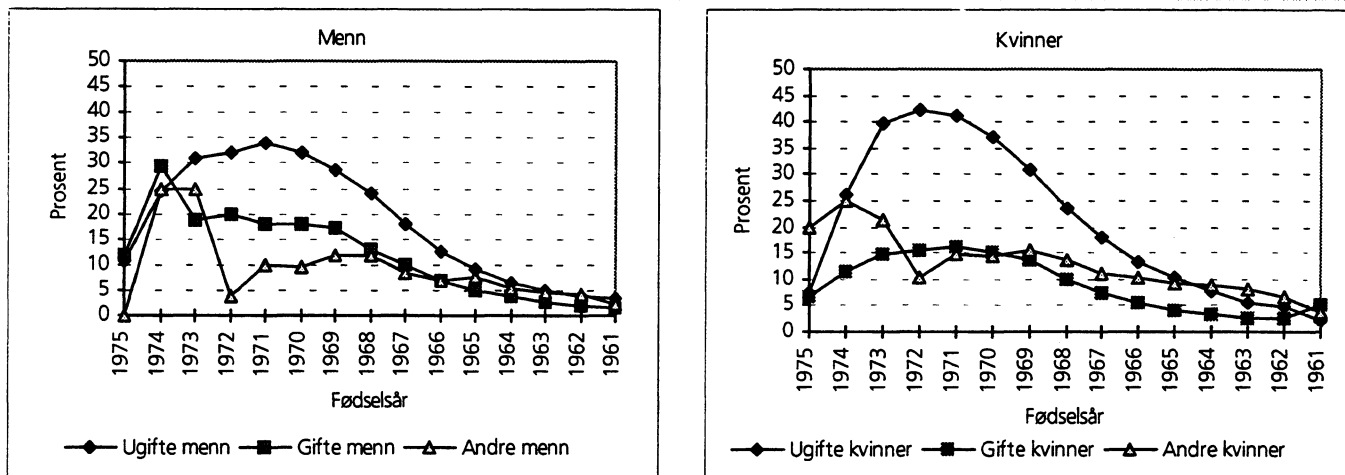
Kilde: SSBs Likningsregister 1990 og SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Figur 2.9.1. Andel menn og kvinner som fikk stipend fra Statens lånekasse for utdanning i 1993, etter sivilstand og fødselsår. Prosent

Kilde: SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Figur 2.9.2. Andel menn og kvinner som fikk lån fra Statens lånekasse for utdanning i 1993, etter sivilstand og fødselsår. Prosent

Kilde: SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

gifte (og samboende) småbarnsmødre i heltidsarbeid har økt betydelig i dette korte tidsrommet. At andelen med lav inntekt i sivilstandsgruppen "andre" også er betydelig redusert fra 1990 til 1993, må vi, som tidligere nevnt, i større grad se i sammenheng med ulikhetene i de to inntektsbegrepene.

2.3. Offentlige overføringer og stønader som forsørgingskilde

Datamaterialet for 1993 gir også mulighet til å se nærmere på omfang/bruk av offentlige overføringer/stønadsordninger innen de enkelte årskullene. Vi har ikke tilsvarende tall for hele befolkningen i 1990, men utvalgsmaterialet fra Inntekts- og formuesundersøkelsen 1990 (og seinere år) har mulighet for å gi tall som til en viss grad er sammenliknbare på femårs kohortnivå. Vi kommer nærmere tilbake til dette i del 3 (avsnitt 3.1).

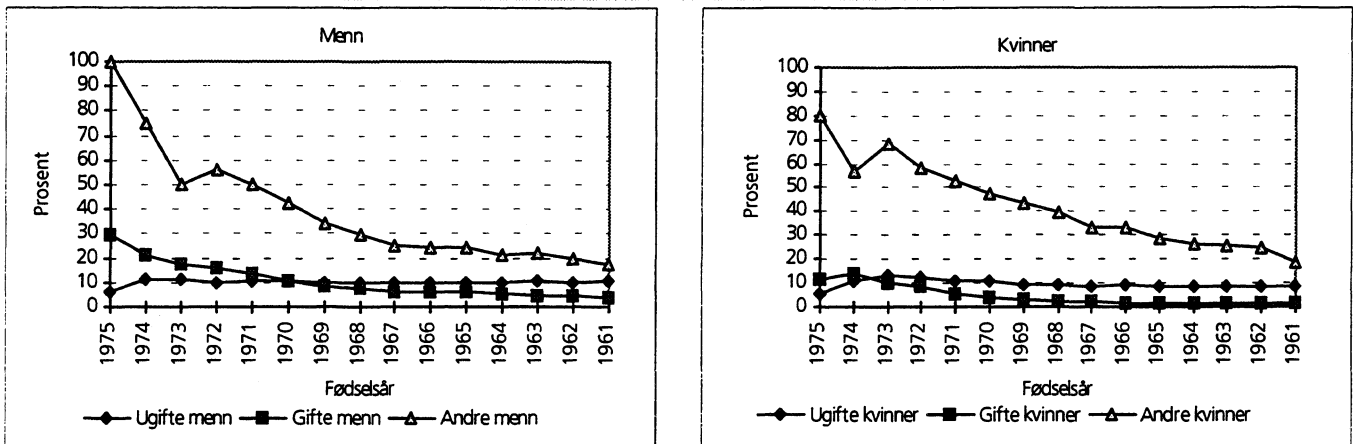
Når det gjelder situasjonen for ungdomsbefolkningen som helhet, må vi nøye oss med data for 1993. I ut-

gangspunktet regner vi med at omfang og bruk av offentlige overføringer/stønadsordninger vil være relativt høyt, særlig i de yngste fødselsårskullene. For det første vet vi at en stor andel er under utdanning, slik at andelen som har mottatt stipend og/eller lån fra Statens lånekasse for utdanning vil være relativt stor. For det andre vet vi a priori at den høye arbeidsledigheten på 1990-tallet har slått særlig sterkt ut for de unge aldersgruppene under 25 år, slik at det er grunn til å vente relativt høye andeler som har mottatt henholdsvis dagpenger under arbeidsledighet eller sosialhjelp.

Studiestønader fra Statens lånekasse for utdanning

Tabellene 6 og 7 i tabellvedlegget viser andelen i hvert årskull, kjønn og sivilstandsgruppe som mottok henholdsvis stipend og lån fra Statens lånekasse for utdanning i 1993, og gjennomsnittlig stipend og lånebeløp for den andelen som mottok studiestønads. Her er det først og fremst andelen som har mottatt stipend eller lån som varierer etter årskull og sivilstandsgruppe. Blant

Figur 2.9.3. Andel menn og kvinner som mottok sosiale bidrag eller lån i 1993, etter sivilstand og fødselsår. Prosent

Kilde: SSBs inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

den gruppen som har mottatt stipend eller lån er det liten variasjon etter alder og andre kjennetegn i stipend- og lånebeløpets størrelse. Et gjennomsnittlig stipendbeløp på rundt 10 000 kroner og et gjennomsnittlig lånebeløp på rundt 35 000 må i det store og hele vurderes som lite sensasjonelle tall, gitt maksimalsatsene for studiestøtte som gjaldt for studieåret 1993/94.

Figurene 2.9.1 og 2.9.2 viser andelen av hvert kjønn/årskull/sivilstandsgruppe som har fått henholdsvis stipend og lån. I de yngste årskullene var det en høy andel både av kvinner og menn som mottok stipend. Andelen er høyest for jentene - men dette må sees i sammenheng med at det er på disse alderstrinnene at de unge mennene avtjener verneplikten, noe som også avspeiler seg helt konkret i den særlig lave andelen for menn i 1972-fødselskullet.

For årskullene født etter 1971 avtar stipendandelen jevnt med alder, både for kvinner og menn. Det er små kjønnsforskjeller blant de ugifte. Gifte menn har imidlertid jevnt over en litt høyere stipendandel enn gifte kvinner i tilsvarende aldersgrupper. Blant de eldste årskullene er stipendandelen generelt lav - her er den imidlertid igjen litt høyere for kvinnene.

Det er også relativt liten forskjell mellom ugifte menn og kvinner i andelen som mottok lån fra Statens lånekasse for utdanning i 1993. Etter en topp i årskullet 1972 for kvinnenes vedkommende og i årskullet 1971 for mennenes vedkommende, faller andelen relativt jevnt med alder både for kvinner og menn. Forskjellen mellom kjønnene er større for de gifte. Gifte menn har gjennomgående høyere andel som har lån enn gifte kvinner, samtidig som andelen som mottok lån i 1993, er mye lavere for de gifte enn for de ugifte av begge kjønn. I de aller eldste årsklassene endrer også dette seg igjen, der er det en høyere andel av de gifte kvinnene enn av de gifte mennene som mottok lån.

Isolert sett reflekterer dette at det er en ikke helt ubetydelig andel av de voksne gifte kvinnene som fortsatt er under utdanning. Samtidig er det også grunn til minne om at andelen for de enkelte sivilstandsgruppene vil påvirkes også av overgangen fra ugift til gift. Når andelen gifte og ugifte kvinner som mottok lån fra Statens lånekasse for utdanning, "byter plass" mellom årskullene 1962 og 1961, så kan årsaken til det like gjerne være at det er en høyere andel av kvinnene som er under utdanning, som er gift i 1961-kullet enn i 1962-kullet, enn at andelen som totalt sett er i utdanning og har lån, har endret seg særlig mye fra det ene årskullet til det andre.

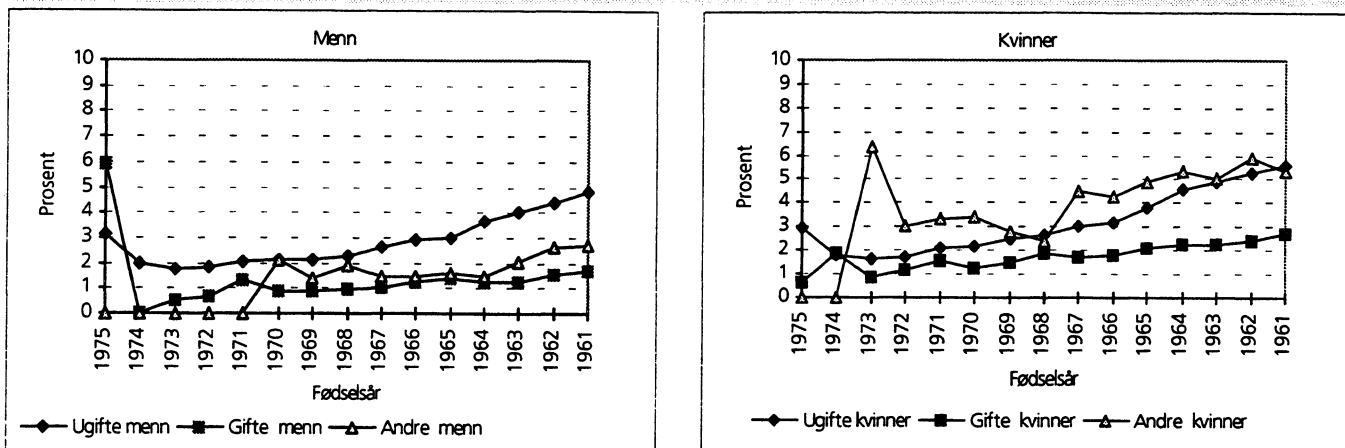
Sosialhjelp

Vedleggstabell 8 viser andelen i hvert årskull som mottok sosiale bidrag eller lån i 1993, samt gjennomsnittlig utbetalt beløp for dem som har fått henholdsvis bidrag eller lån. Figur 2.9.3 viser andelen i hvert årskull og sivilstandsgruppe som har mottatt bidrag, separat for henholdsvis menn og kvinner.

For ugifte kvinner og menn er det liten forskjell etter alder og kjønn i andelen som har mottatt sosialhjelp. Andelen holder seg på et stabilt nivå på rundt 10 prosent for begge kjønn i samtlige årskull, unntatt i de aller eldste hvor andelen er litt lavere for kvinnenes vedkommende. I de yngre årskullene er det også liten forskjell etter kjønn i det gjennomsnittlige bidraget som utbetales, men i årskullene som er født før 1970, mottok de ugifte mennene i gjennomsnitt noe høyere bidrag enn de ugifte kvinnene.

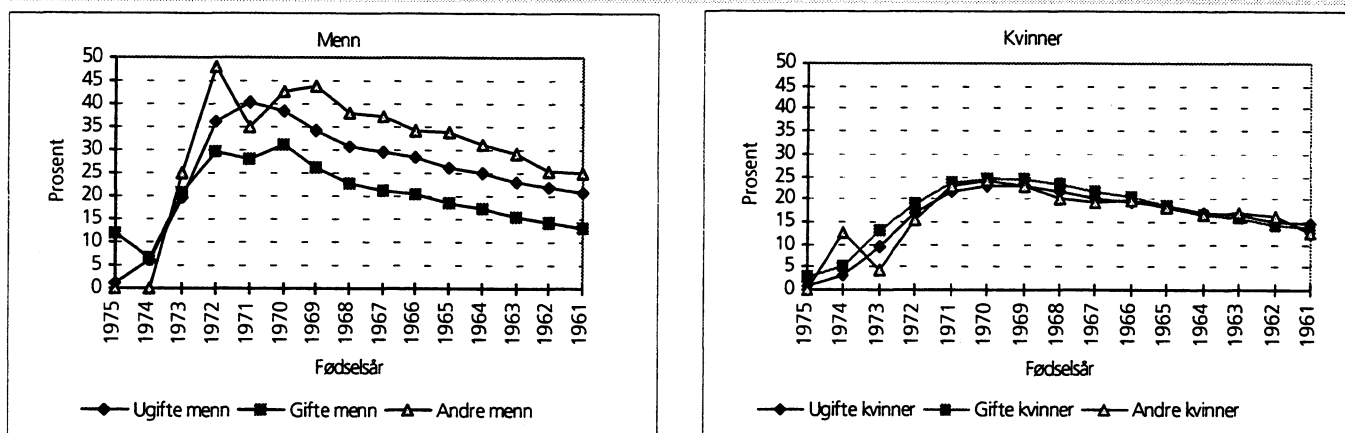
I de andre sivilstandsgruppene er det større forskjeller etter alder. Sivilstandsgruppen "andre" skiller seg ut med å ha høye andeler som mottok sosialhjelp i de yngste årskull, både for kvinner og for menn. Tallmessig sett er dette svært små grupper i forhold til størrelsen av årskullene som helhet. Samtidig er det vel kjent fra tidligere undersøkelser (jf. bl.a. Terum 1993 og Sæbø 1995), at den sammensatte gruppen "andre" omfatter grupper

Figur 2.9.4. Andel menn og kvinner registrert som pensjonsmottaker i 1993, etter sivilstand og fødselsår. Prosent

Kilde: SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for innteks- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Figur 2.9.5. Andel menn og kvinner som mottok dagpenger ved arbeidsledighet i 1993, etter sivilstand og fødselsår. Prosent

Kilde: SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for innteks- og lønnsstatistikk for prosjektet.

som befinner seg i en økonomisk sårbar situasjon, så som enslige forsørgere på overgangsstonad og personer som nylig har opplevd samlivsbrudd.

Blant de aller yngste årskullene har også gifte kvinner og menn noe høyere andeler enn de ugifte, men også her er det tale om små, og sannsynligvis noe sammensatte grupper. Andelen gifte som har mottatt sosialhjelp, synker imidlertid raskt med stigende alder (og høyere andel gifte), og i alle årskullene født før 1970 er sosialhjelpsandelene både for menn og kvinner lavere for de gifte enn for de ugifte. Andelen synker også med alder for kvinner og menn i sivilstandsgruppen "andre", men selv i de eldste årskullene er andelen betydelig høyere for denne sivilstandsgruppen enn for de gifte og ugifte.

Det gjennomsnittlige bidraget varierer relativt lite med alder innen de enkelte sivilstandsgruppene. Det er imidlertid større forskjeller etter sivilstandsgruppe, særlig for mennenes vedkommende. De som er gift mottar i gjennomsnitt de største bidragene. Tatt i betraktning av at de sannsynligvis også har de største husholdene, er dette et rimelig utslag. Noe mer overraskende er det at de

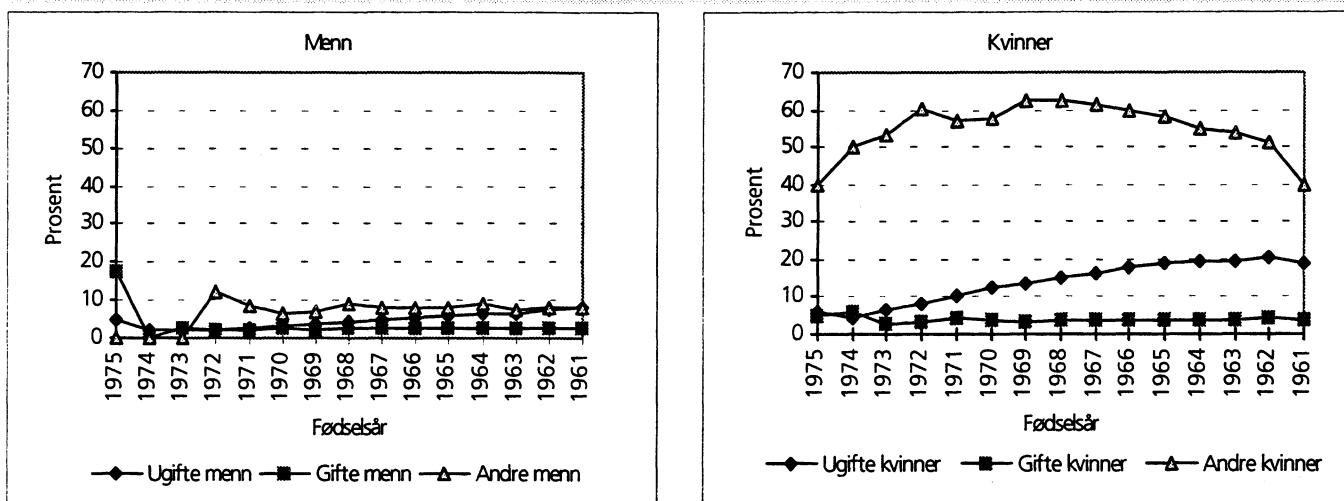
gifte kvinnene i gjennomsnitt har mottatt lavere bidrag enn de gifte mennene. Dette kan ha sammenheng med at kvinnenes ektemenn i gjennomsnitt er litt eldre enn de gifte mennene i samme årskull, og at behovet for sosialhjelp i kvinnenes familier derfor kan være noe mindre pga. mer veletablert økonomi.

Ytelser fra Folketrygden

i) Andel pensjonsmottakere

Vi har sett på mottak av tre ulike typer ytelser fra Folketrygden. Den første er andelen av hvert årskull, kjønn og sivilstandsgruppe som er registrert som pensjonsmottakere. I utgangspunktet er dette en sammensatt gruppe, som omfatter flere typer pensjoner. Vi vil anta at uførepensjon, etterlattepensjon og barnepensjon (for barn som har mistet én eller begge forsørgerne) er de viktigste ytelsene for disse aldersgruppene, men det er også andre pensjonsytelser som kan være aktuelle her. Tabell 9 (i tabellvedlegget) viser andelen av hvert årskull, kjønn og sivilstandsgruppe som var registrert som pensjonsmottaker i 1993. Figur 2.9.4 gir den grafiske presentasjonen av tallene separat for hvert kjønn.

Figur 2.9.6. Andel menn og kvinner som mottok ytelser fra Folketrygden i 1993, etter sivilstand og fødselsår. Prosent

Kilde: SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Det er en forholdsvis liten andel av årskullene som var registrert som pensjonsmottakere i 1993. Det er en lavere andel av de gifte enn av de ugifte både for menn og kvinner. Andelen øker imidlertid med alder, særlig for de ugifte. Det siste har sannsynligvis en viss sammenheng med seleksjon innen årskullene i overgangen fra ugift til gift, i tillegg til direkte forskjeller mellom aldersgruppene. I utgangspunktet må en regne med at unge ugifte på uførepensjon sannsynligvis ikke hører til dem som lett finner en ekteskapspartner eller som gifter seg tidlig. Etter hvert som en stadig større andel av årskullene er gift, vil også andelen pensjonsmottakere blant de gjenværende ugifte øke. Det er imidlertid en viss økning med alder også innen sivilstandsgruppene gifte og "andre", både for kvinner og for menn. Det er rimelig å ta dette som utslag av at overgangen til uførepensjon begynner relativt tidlig i livsløpet.

ii) Dagpenger ved arbeidsledighet

Tabell 10 i tabellvedlegget viser andelen av hvert årskull/kjønn/sivilstandsgruppe som mottok dagpenger ved arbeidsledighet i 1993, samt gjennomsnittlig utbetalt beløp til den andelen av gruppen som har mottatt dagpenger. Figur 2.9.5 viser andelen i hvert årskull/sivilstandsgruppe som mottok dagpenger for henholdsvis menn og kvinner.

Det er ganske høye andeler av samtlige årskull som mottok dagpenger under arbeidsledighet i 1993. Dette er ikke så overraskende, siden vi på forhånd visste at særlig den delen av årskullene som var under 25 år, var relativt hardt rammet av arbeidsledighet. Andelen som har mottatt dagpenger, er imidlertid betydelig høyere enn det gjennomsnittlige ledighetsnivået for disse aldersgruppene i 1993. Ifølge AKU-undersøkelsene var årsgjennomsnittet for andelen arbeidssøkere uten arbeidsinntekt i 1993 henholdsvis 18,1 prosent for arbeidsstyrken i aldersgruppen 16-19 år, og 11,9 prosent i aldersgruppen 20-24 år. Andelen arbeidssøkere uten arbeids-

inntekt regnes som det beste målet for det samlede ledighetsnivået i disse aldersgruppene, pga. at ikke alle i gruppene har rett til dagpenger på grunnlag av tidligere yrkesaktivitet.

Det høye nivået for andelen som har mottatt dagpenger må sees i sammenheng med at langt flere personer vil ha vært ledige i løpet av året enn gjennomsnittsnivået for året som helhet. De gjennomsnittlige stønadsbeløpene er imidlertid såvidt høye at det også må være et relativt høyt innslag av langvarige dagpengeperioder i de gruppene dette gjelder.

Jevnt over er det en høyere andel av mennene som har mottatt dagpenger enn for kvinnene. Forskjellen mellom kjønnene er størst for ugifte og "andre"-gruppen, mens andelen for de gifte er relativt lik med unntak av unge gifte menn i de yngre årskullene. At dagpengeandelen er høy blant de unge mennene omkring vernepliktsalder, må sees i sammenheng med at avtjent verneplikt i utgangspunktet kvalifiserer for dagpenger ved arbeidsledighet etter dimmitering.

Når andelen menn som har mottatt dagpenger under arbeidsledighet, ligger på et nivå opp mot 40 prosent av årskullene som er født i 1970-1972, kan det imidlertid stilles spørsmål om en her har fått en ytelse som må betraktes som noe bortimot en garantert etterlønn etter avtjent verneplikt. Gjennomgående er også det gjennomsnittlige dagpengebeløpet en del høyere for menn enn for kvinner når vi sammenlikner etter årskull/sivilstandsgruppe. Dette må en imidlertid se i sammenheng med at menn gjennomgående har høyere inntekt enn kvinner, og dette kvalifiserer i utgangspunktet for større dagpengeytelser.

iii) Ytelser fra Folketrygden

I vedleggstabell 11 ser vi på andelen i hvert årskull som har mottatt ytelser fra Folketrygden. Den viktigste utvi-

Tabell 2.2. Andel med positiv nettoformue (skattbar formue > 0) og gjennomsnittlig nettoformue for de som har, i 1 000 kroner, 1990 og 1993, etter kjønn og sivilstand (ikke gifte)

	Ugifte menn		Andre menn		Ugifte kvinner		Andre kvinner	
	Andel med positiv nettoformue i prosent	Gjennomsnittlig nettoformue for de som har, i 1 000 kroner	Andel med positiv nettoformue i prosent	Gjennomsnittlig nettoformue for de som har, i 1 000 kroner	Andel med positiv nettoformue i prosent	Gjennomsnittlig nettoformue for de som har, i 1 000 kroner	Andel med positiv nettoformue i prosent	Gjennomsnittlig nettoformue for de som har, i 1 000 kroner
1990								
1973	14,0	55	:	:	11,1	45	:	:
1972	17,7	43	:	:	12,8	48	:	:
1971	20,5	42	:	:	14,8	54	14,3	4
1970	22,2	53	0,0	-	15,6	51	8,1	20
1969	22,7	60	2,9	46	16,1	64	3,6	18
1968	21,3	73	2,7	25	16,1	76	5,0	35
1967	20,1	79	6,1	20	15,6	63	7,0	108
1966	19,1	90	6,0	79	15,2	76	6,2	65
1965	18,1	114	6,8	29	15,6	76	8,7	57
1964	17,9	131	4,9	57	16,5	78	9,1	75
1963	17,5	148	6,3	73	16,8	94	9,4	79
1962	18,2	150	7,5	125	17,9	87	10,1	96
1961	18,1	201	8,2	78	19,2	95	11,8	96
1993								
1975	58,4	34	:	:	62,8	32	:	:
1974	50,2	39	:	:	53,4	34	25,0	0
1973	45,3	55	:	:	44,5	43	21,3	0
1972	40,9	54	16,0	0	38,0	46	22,4	0
1971	36,5	66	10,0	0	33,3	55	16,2	29
1970	32,8	83	16,0	67	30,5	56	20,3	33
1969	30,3	89	12,8	71	29,3	70	22,5	29
1968	28,4	109	14,1	38	29,2	83	20,7	41
1967	27,2	118	12,0	67	28,8	74	19,7	64
1966	26,4	147	11,5	50	28,5	84	20,1	80
1965	26,0	160	13,1	71	28,9	88	19,2	82
1964	25,4	169	12,4	80	28,9	108	20,9	86
1963	25,8	264	12,0	91	30,4	97	21,8	93
1962	26,1	197	14,1	128	30,3	117	21,5	82
1961	26,8	327	13,5	161	32,6	116	22,6	102

Kilde: SSBs Inntektsregister 1993 og SSBs Likningsregister 1990, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

delsen i forhold til andelene som er registrert som pensjonsmottaker (vedleggstabell 9), er at vi her har med to viktige tidsbegrensede ytelser, *overgangsstønad for enslige forsørgerere og attføringspenger*. Tabellen inkluderer også her gjennomsnittlig utbetalt beløp for den andelen som har mottatt ytelser. Figur 2.9.6 gir en grafisk presentasjon av andelen av hvert årskull/sivilstandsgruppe som har mottatt ytelser for henholdsvis menn og kvinner.

Det er store kjønnsforskjeller i andelen som har mottatt ytelser fra Folketrygden. Med unntak av de aller yngste årskullene er det en mye høyere andel av ugifte og "andre" kvinner som har mottatt ytelser fra Folketrygden enn for menn i de tilsvarende sivilstandsgruppene. Dette må selvsagt sees i sammenheng med at vi nå har med overgangsstønaden for enslige forsørgerere, der nesten samtlige stønadmottakere er kvinner. Det er mye mindre forskjell mellom gifte menn og kvinner innen de

enkelte årskullene, men også her er det jevnt over en større andel av kvinner som har mottatt ytelser fra Folketrygden.

Oppsummerende kan vi imidlertid konkludere med at når det gjelder ytelser fra trygdesystemet, er *overgangsstønaden* uten tvil en kvinneytelse, samtidig som det også er klare tegn til sterkere kjønnsdeling i motsatt retning i andre deler av trygdesystemet. Fordelingen av *dagpenger under arbeidsledighet* viser langt på vei et motsatt bilde etter kjønn. Det samme kan vi til en viss grad si når det gjelder utbetalingen av *sosialhjelp*. Alt i alt er det imidlertid ikke tvil om at det offentlige stønadssystemet var en viktig forsørgingskilde i 1993 for disse ungdomsgenerasjonene. I utgangspunktet er det også som tidligere nevnt (jf. del 1), grunn til å tro at andelene har økt siden 1990. Dette er imidlertid et spørsmål som vi skal komme nærmere tilbake til i hovedprosjektet.

Tabell 2.3. Andel ektepar med nettoformue > 0 i 1990 og 1993 i prosent og gjennomsnittlig formue i 1 000 kroner for de som har

	1990		1993	
	Andel som har i prosent	Gjennomsnittlig beløp for de som har, i 1 000 kroner	Andel som har i prosent	Gjennomsnittlig beløp for de som har, i 1 000 kroner
Gifte menn				
1975	25	1109
1974	0,0	-
1973	4	14
1972	27	8	2	13
1971	3	1	4	17
1970	12	4	3	15
1969	11	5	4	18
1968	10	7	5	21
1967	11	12	6	28
1966	11	14	6	28
1965	10	17	6	35
1964	10	18	7	42
1963	10	21	7	46
1962	10	20	8	52
1961	12	27	10	59
Gifte kvinner				
1975	4	35
1974	3	22
1973	15	12	4	54
1972	10	10	4	20
1971	9	9	4	23
1970	11	13	5	28
1969	11	14	6	30
1968	11	14	6	30
1967	11	19	7	39
1966	12	22	8	47
1965	11	22	8	51
1964	12	27	10	61
1963	12	33	10	73
1962	14	38	12	86
1961	15	48	14	99

Kilde: SSBs Inntektsregister 1993 og SSBs Likningsregister 1990, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

2.4. Andre økonomiske ressurser og forpliktelser - betydningen av formue, kapitalinntekter og gjeldsrenter

Så langt har vi utelukkende sett på inntektsstrømmer de enkelte årene. I et fullstendig bilde av de materielle levekårene må vi også ta hensyn til andre økonomiske ressurser og forpliktelser i form av formue, gjeld og løpende gjeldsforpliktelser i form av renter. Også her skal vi nøye oss med noen hovedtrekk. Vi må begrense oss til skattbar nettoformue, som er den viktigste størrelsen som registreres i skatte- og inntektsregisteret.

Tabell 2.2 viser andelen av hvert årskull og kjønn som i 1990 og 1993 hadde en skattbar nettoformue > 0 for sivilstandsgruppene ugifte og "andre". For de gifte mennene og kvinnene bør vi se på ektefellene under ett, fordi ektefeller liknes felles for felles formue og formuesinntekter. Det kan være noe tilfeldig hvordan formuene er fordelt mellom ektefellene i selvangivelsen. I vurderingen av tallene må vi også ta hensyn til at bank-

innskudd ble fratrukket et *fribeløp* i 1990. For skattytere i klasse I var dette 30 000 kroner, og for skattytere i klasse II (ektefeller og enslige forsørgere) var det tilsvarende fradraget 60 000 kroner. Et slikt fribeløp fantes ikke i 1993.

Det går fram at *andelen* av de enkelte årskullene som har formue, er langt fra ubetydelig. Det samme gjelder det *gjennomsnittlige formuesbeløpet* for den andelen som har formue, særlig i de eldste årskullene. I 1993 hadde f.eks. mellom 25 og 30 prosent av de ugifte kvinnene og mennene i årskullene født i 1969 og tidligere positiv nettoformue. Det gjennomsnittlige formuesbeløpet for de som har, er relativt lavt for de yngste årskullene. Det stiger imidlertid med alder, og for de ugifte i de eldste årsklassene er de gjennomsnittlige beløpene kommet over 200 000 kroner for menn og 100 000 for kvinner.

At menn har høyere gjennomsnittlig formue enn jevnaldrende kvinner, må sees i sammenheng med at kvinner har gjennomgående lavere inntekter enn menn. Som vi seinere skal se, forklarer likevel ikke inntektsulikheterne hele formuesforskjellen etter kjønn. Det er ikke urimelig å se dette i sammenheng med at menn i gjennomsnitt bor lenger hjemme hos foreldrene enn kvinner, og derfor sannsynligvis har bedre anledning til å legge seg opp litt penger.

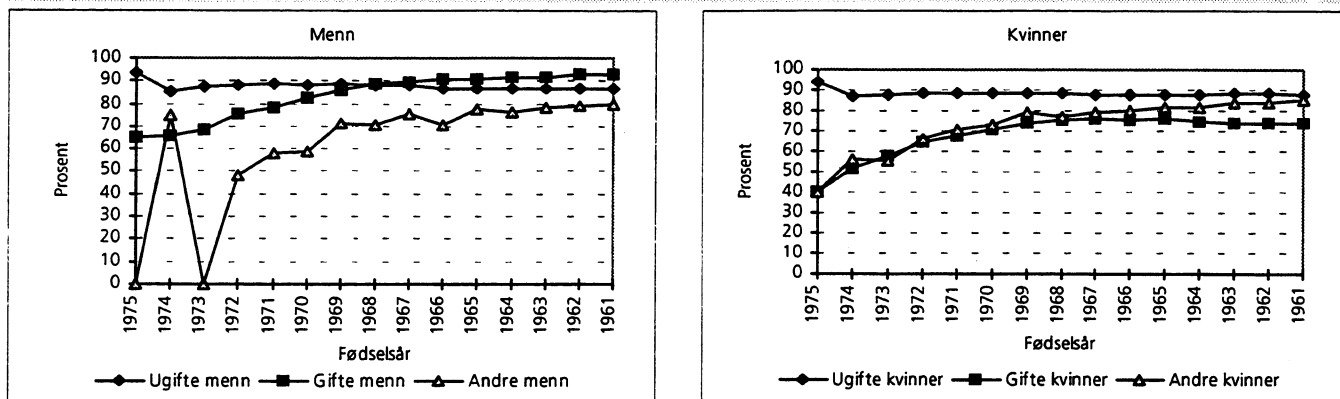
Andelen med skattbar nettoformue er lavere blant de gifte parene - dette må sees i sammenheng med at gifte sannsynligvis i større grad har gjeld, pga. at de har kjøpt egen bolig i større omfang enn de ugifte.

Kapitalinntekter og gjeldsrenter

For 1993 kan vi også skille ut kapitalinntekter og betalte gjeldsrenter som egne poster i inntektsregnskapet. Tabellene 12 og 13 i tabellvedlegget viser andelen i hvert årskull, kjønn og sivilstandsgruppe som henholdsvis har mottatt kapitalinntekter og betalt gjeldsrenter i 1993. Gjennomsnittlig mottatte kapitalinntekter og betalte gjeldsrenter er også tatt med for de andelene dette gjelder. Figurene 2.10 og 2.11 gir de grafiske presentasjonene av andelene som henholdsvis har kapitalinntekter og har betalt gjeldsrenter etter kjønn og sivilstandsgruppe.

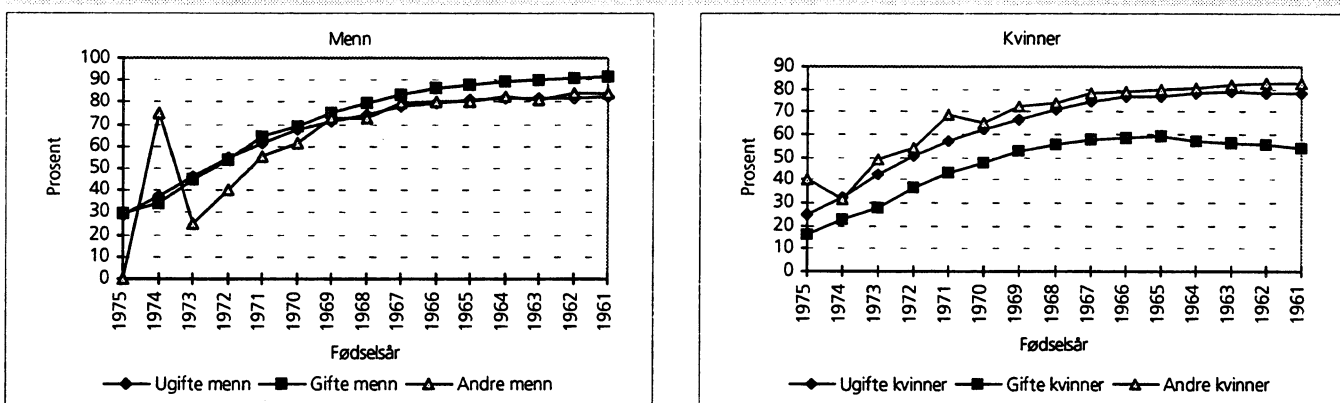
Det er en høy andel av samtlige fødselsårskull som hadde kapitalinntekt i 1993. Siden det f.o.m. 1992 ikke er noen nedre skattefrie grense for registrering av kapitalinntekt, er dette ikke oppsiktsvekkende. De fleste bankinnskudd er rentebærende selv om innskuddene er små. Det er heller ikke store forskjeller etter kjønn og sivilstandsgruppe, men det er verdt å merke at blant dem som gifter seg tidlig (både menn og kvinner), er det en lavere andel som har bankinnskudd. Det ser også ut til at bankinnskudd (og annen inntektsgivende kapital) fordeler seg noe ulikt mellom ektefeller, iallfall ligger gifte kvinner lavere i andelen som har kapitalinntekt, enn gifte menn i samme årskull. Dette illustrerer

Figur 2.10. Andel menn og kvinner med kapitalinntekter i 1993, etter sivilstand og fødselsår. Prosent

Kilde: SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Figur 2.11. Andel menn og kvinner som betalte gjeldsrenter i 1993, etter sivilstand og fødselsår. Prosent

Kilde: SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

også at det er nødvendig å se gifte personers formue under ett for å få et fullstendig bilde av parets formuesforhold.

For øvrig har gruppen "andre menn" en del lavere andel med kapitalinntekt enn gifte og ugifte menn. Nå er dette en liten gruppe, særlig i de yngste årskullene, men for de eldste kan dette være en indikasjon på at skilte og separerte menn (som omfattes av denne gruppen) har større vanskeligheter enn andre menn når det gjelder å legge seg opp økonomiske reserver.

De gjennomsnittlige kapitalinntektene øker med alder i alle sivilstandsgruppene. De er gjennomgående lave, men siden det er en så høy andel som har kapitalinntekt i forhold til andelen som har skattepliktig formue, er dette ikke overraskende.

Andelen som betalte gjeldsrenter i 1993 og gjennomsnittlig betalt rentebeløp øker jevnt med alder. At gjelden øker med alder, har selvsagt sammenheng både med behov (studie- og boliglån) og med kredittverdighet. Bortsett fra studielån er det nå - i ettertankens tidsalder etter "frislepp" og bankkrise - først og fremst de som har egen inntekt som kan regne med å få lån i kredittinstitusjonene. Det er imidlertid forskjeller både

etter kjønn og etter sivilstand. Blant de ugifte er det ikke store forskjeller etter kjønn, men det ser ut til å være en viss tendens til at unge kvinner gjennomgående er litt mer forsiktige med å ta opp lån enn jevnaldrende menn. I de eldre årskullene er disse forskjellene langt på vei utjevnet, men både ugifte og "andre" menn ligger fortsatt litt høyere enn jevnaldrende kvinner i tilsvarende sivilstandsgrupper. For de gifte ser vi samme mønster etter kjønn som for kapitalinntektene. Gifte menn betaler i større grad enn gifte kvinner gjeldsrenter. Dette reflekterer at ikke bare kapitalen, men også gjelda i større grad føres på mannens navn enn på kvinnens.

Lav inntekt - men ikke ubemidlet

Innenfor den begrensede tida som har stått til rådighet for forprosjektet, har vi også sett noe nærmere på variasjon i andelen som har formue etter eget inntektsnivå. Dette er et første inntak til en analyse av formuesspredningen innen de enkelte årskullene. Vi har delt hvert årskull/kjønn og sivilstandsgruppe i tre undergrupper etter pensjonsgivende inntekt i 1990.

- Andel som har pensjonsgivende inntekt pi:
- N1: 1990: 0 ≤ pi < 100 000
 - N2: 1990: 100 000 ≤ pi < 350 000
 - N3: 1990: 350 000 ≤ pi

Inndelingen for 1993 er identisk bortsett fra at vi her har benyttet toppskattegrunnlaget, og dermed vil også trygd og pensjoner være med i grunnlaget for inndelingen.

Tabellene 14 og 15 i tabellvedlegget viser andelene (etter årskull/kjønn og sivilstandsgruppe) av hver undergruppe som hadde skattepliktig formue i 1990, og den gjennomsnittlige skattepliktige formuen for denne andelen av undergruppen. Vedleggstabellene 16 og 17 gir tilsvarende tall for andel formue og gjennomsnittlig formuesbeløp i 1993, for tilsvarende undergrupper når vi benytter toppskattegrunnlaget som inndelingsgrunnlag. Tabellene viser at det å ha lav inntekt ikke er synonymt med å være ubemidlet. I 1993 har f.eks. 26 prosent av de ugifte mennene i årskullet 1961 med *under 100 000* i inntekt, skattepliktig formue, og den gjennomsnittlige formuen for dem som har formue var nærmere 200 000 kroner. Tilsvarende tall for de ugifte kvinnene var 36 prosent med formue, men for kvinnene var til gjengjeld den gjennomsnittlige formuen betydelig lavere med vel 100 000.

Av tabellene går det for øvrig fram at det er relativt liten variasjon etter inntektsnivå i *andelen* av hver sivilstandsgruppe som har formue. Det er større variasjon i den gjennomsnittlige formuen for de som har. De som har pensjonsgivende inntekt evt. toppskattegrunnlag over 350 000 kroner, har gjennomgående høyere gjennomsnittlig formue enn de øvrige. Vi ser også her for enkelte år relativt dramatiske utslag på gjennomsnittstallene, som skyldes at når statistikken omfatter *hele* befolkningen, vil en også få med de helt store formuene. Noen av disse finnes også blant de unge årskullene. Men *andelen* som har formue, er jevnt over ikke vesentlig mye større i høyinntektsgruppene enn blant dem med lave inntekter.

Disse fordelingene understreker at det er viktig å se inntekt og formue i sammenheng når en skal undersøke fordelingen av materielle levekår. Når vi ser inntekt og formue i sammenheng, er det også uten videre klart at det er betydelig økonomiske forskjeller *innen* ungdomsgenerasjonene. Det er ikke slik at det å være ung med lav inntekt nødvendigvis er ensbetydende med å være ubemidlet. På den andre siden er det også viktig å understreke, at det tross alt er et mindretall innen de enkelte årskullene som har formue av noe betydning.

I hovedprosjektet vil vi gå nærmere inn i formues- og inntektsstrukturen innen de enkelte årskullene på grunnlag av tabellkjøringene fra registrene for henholdsvis 1990 og 1993. Det vil selvsagt være begrenset hvor langt det er mulig å gjøre dette på basis av aggregert statistikk, men det vil i hvert fall være mulig å se både på inntekts- og formuesspredningen innen de enkelte årskullene og på samvariasjonen mellom inntekt og formue. Vi skal også se nærmere på mottak av ulike overføringer og stønader etter inntektsnivå. Det er også aktuelt å gjøre flere beregninger på grunnlag av tilgjen-

gelig registermateriale. Dette gjelder supplerende tabellkjøringer med andre inntektsmål for 1990 og 1993, slik vi har pekt på tidligere i rapporten. Det gjelder imidlertid også for registermateriale for 1995 som vil bli tilgjengelig i løpet av 1. halvår 1997. Samlet sett illustrerer dette at registermaterialet vil bli en sentral datakilde også for hovedprosjektet.

Del 3. Levekår og husholdstilknytning: Status i 1991 og utvikling 1991-1995

3.1 Datakilde

Levekårsundersøkelsen 1991 med tilkoblede data fra Inntekts- og formuesundersøkelsen 1990 gir mulighet for å kartlegge noen sider ved den økonomiske situasjonen i ungdomsgenerasjonen på et mer detaljert nivå enn oversikten vi har presentert i del 2.

Fordelene med datamaterialet fra Levekårsundersøkelsen er at det har flere opplysninger om forsørgelseskiller enn registermaterialet fra 1990, som er begrenset til skattelikningsdata. Dessuten er datamaterialet på individnivå og inneholder opplysninger bl.a. om individenes husholdssammensetning og aktiviteter/gjøremål, slik at vi har mulighet for å se bruk av ulike forsørgelseskiller i sammenheng med disse variablene.

Ulempene er at datamaterialet er et utvalg hvor antall intervjuete i de enkelte fødselskullene er så lite at vi må basere oss på analyse av femårs fødselskohorter. Analysen som vi gjennomførte på registerdata i del 2 viste at det innen ungdomsfasen av livsløpet er betydelig variasjon også mellom enkeltårskull innenfor femårsintervall. Denne variasjonen er det ikke mulig å ta vare på i de aggregerte femårskohortene. Ved data for utvalgsundersøkelser, må vi også ta hensyn til usikkerheten på statistiske mål som beregnes på grunnlag av observasjoner i en utvalgsundersøkelse. Denne usikkerheten (utvalgsvariansen) vil være større jo færre observasjoner som ligger til grunn for beregningen (jf. f.eks. NOS C 43 Levekårsundersøkelsen 1991, avsnitt 3.1, for en oversikt over forventet størrelse av standardavviket på prosentberegninger ved ulike antall observasjoner). Ved utvalgsundersøkelser vil det også knytte seg usikkerhet til risiko for målefeil og manglende representativitet/utvalgsskjevhet f.eks. pga. selektivt frafall i intervjuet utvalg i forhold til opprinnelig trukket utvalg (jf. avsnitt 3.2 i NOS C 43 for en vurdering av risikoen for selektivt frafall i det intervjuete utvalget i Levekårsundersøkelsen 1991).

3.1.1. Utvalgsdata og registerdata - hvor godt er samsvaret?

De tilgjengelige datakildene gir imidlertid mulighet for å gå mer konkret inn i vurdering av representativiteten i de aktuelle utvalgsundersøkelsene. Vi kan jamføre

fordelingene på enkelte av variablene i datamaterialet fra Inntekts- og formuesundersøkelsen 1990 med data fra Likningsregisteret 1990 (jf. del 2). Det siste omfatter som kjent *hele* befolkningen i de aldersgruppene vi analyserer, og vi får dermed et godt grunnlag for å vurdere representativiteten i datamaterialet fra utvalgsundersøkelsen. Det samme kan vi gjøre med enkelte av opplysningene i datamaterialet fra Inntekts- og formuesundersøkelsen 1993, som kan sammenliknes med datamaterialet fra Inntektsregisteret 1993.

Vi har gjennomført slike sammenlikninger for begge årene. Vi har sammenholdt beregnet gjennomsnittlig yrkesinntekt i Inntekts- og formuesundersøkelsene 1990 og 1993 for undergrupper etter kjønn og sivilstand i hver av femårskohortene, med henholdsvis beregnet gjennomsnittlig pensjonsgivende inntekt i 1990 og gjennomsnittlig toppskattegrunnlag i 1993 for de samme undergruppene. Resultatene av analysen er presentert i vedlegg 2. Det går fram at avviket mellom beregnet gjennomsnittsinntekt i utvalget og den faktiske inntekten i populasjonen stort sett ligger innenfor et 95 prosent konfidensintervall for utvalgsgjennomsnittet i Inntekts- og formuesundersøkelsen 1993 for de aller fleste undergruppene i de enkelte femårskohortene.

Inntekts- og formuesundersøkelsen 1990 (koblet med Levekårsundersøkelsen 1991) har noe mindre godt samsvar med gjennomsnittstallet fra registerdata, særlig for mennenes vedkommende. Her må det imidlertid tas hensyn til at det ikke er helt sammenfallende kjennetegn som sammenliknes.

Alt i alt kan vi dermed konkludere med at representativiteten i utvalgsmaterialet fra Inntekts- og formuesundersøkelsene 1990 og 1993 må vurderes som rimelig god for de tre femårskohortene som er med i vår analyse. Beregningene illustrerer imidlertid at for små undergrupper i utvalgsmaterialet er de beregnede konfidensintervallene for gjennomsnittsinntektene svært store. Det vil si gjennomsnittsinntektene i utvalgsmaterialet isolert sett gir et magert holdepunkt for inntektsnivået for disse undergruppene i befolkningen som helhet. Dette er mest problematisk når det gis enkelttall for små undergrupper i tabeller og figurer slik vi gjør i denne forprosjekt-

rapporten. Det er mindre problematisk for de multivariate analysene som vi skal gjennomføre i hovedprosjektet.

3.1.2. Forsørgelseskilder og husholdssammenheng i 1990

Tabell 3.1 viser andelen i hver av femårskohortene som er registrert med ulike typer inntekter og ulike typer offentlige overføringer og stønader i 1990. Tabellen viser at også i 1990 (hvor årskullene var tre år yngre enn i 1993) var det relativt høye andeler av femårskullene som hadde så vel lønnsinntekt som renteinntekter. Det var også betydelige andeler som mottok henholdsvis stipend og lån fra Statens lånekasse for utdanning, særlig i de to yngste femårskohortene. Sammenholdt med registertallene for 1993 (jf. del 2), tyder imidlertid tallene på at andelen som mottok utdanningsstønader, økte fra 1990-1993 i sammenliknbare kjønns- og aldersgrupper. Det samme gjelder andelen som mottok sosialhjelp. Dette er forventete utslag, gitt endringene som skjedde i perioden 1990-1993, både i andelen som var i utdanning og i arbeidsledighetsnivået.

Tallene i tabellen er begrenset til *andelene* av hvert årskull/kjønn som har mottatt ulike ytelser, og gir dermed ingen veiledning om nivået og den relative betydningen av de ulike pengekildene. Den individuelle inntekten er dessuten et ufullstendig mål for økonomisk situasjon, både for den som har forsørgeransvar for flere enn seg selv, og for den som tilhører et hushold hvor inntekt fra andre husholdsmedlemmer også kan være en forsørgelseskilde. Datamaterialet fra Levekårsundersøkelsen 1991 med tilkoblede data fra Inntekts- og formuesundersøkelsen 1990 gir imidlertid mulighet til å se mer direkte på husholdssammensetning og på inntektsstruktur innen ulike typer hushold.

Tabell 3.1. Andel 1990 med ulike inntektstyper/stønader fra det offentlige, etter kjønn og kohort. Prosent

	Menn			Kvinner		
	1961-1965	1966-1970	1971-1975	1961-1965	1966-1970	1971-1975
Kontant lønn.....	92	93	78	87	88	72
Næringsinntekt j/s/f ¹	4	3	2	0	1	1
Annen næringsinntekt	7	5	0	4	3	0
Renter av bankinnskudd	81	66	40	67	61	38
Aksjeutbytte	5	3	0	3	2	1
Stipend fra Statens lånekasse for utdanning	12	19	29	4	26	35
Lån fra Statens lånekasse for utdanning	11	23	9	6	29	12
Sosialhjelp	5	6	4	9	8	2
Barnetrygd				57	24	2
Antall (N)	165	184	158	188	192	127

¹ j/s/f: Jordbruk/skogbruk/fiske.

Kilde: Levekårsundersøkelsen 1991/Inntekts- og formuesundersøkelsen 1990.

Opplysningene om husholdsstruktur er begrenset til intervjuetidspunktet, mens inntektsopplysningene gjelder hele inntektsåret. Tabell 3.2 viser fordelingen på ulike husholdstyper i 1991 etter kjønn og fødselskohort. Ved inndelingen i husholdstyper har vi skilt mellom husholdstyper som i noen grad kan reflektere hvor de unge i intervjuutvalget befinner seg mht. ulike stadier i overgangsprosessen fra å være hjemmeboende i foreldrehjemmet, til å være etablert i egen familie med egen partner og/eller barn.

Tverrsnittsdata fra et gitt tidspunkt kan bare gi et øyeblikksbilde. Vi trenger forløpsdata for å kartlegge en overgangsprosess. Spesielt når overgangene mellom ulike statuser/tilstander ikke er irreversible, vil øyeblikksbildet i tabellen ha store begrensninger som mål for status av en overgangsprosess. Analyser på Familie- og yrkesundersøkelsen 1988 (hvor forløpsdata over flytting og husholdsendringer i prinsippet er tilgjengelig, bortsett fra kortvarige husholdsendringer som varte mindre enn tre måneder), viste at det i praksis var betydelige ut- og tilbakeflyttinger både mellom foreldrehushold, aleneboing og samboerforhold (Texmon 1995, Noack 1996).

Trass i disse begrensningene er det likevel grunn til å understreke at husholdstilknytning på intervjuetidspunktet er en betydelig bedre indikator på hvor i overgangsprosessen de enkelte befinner seg, enn inndelingen i grupper etter formell sivilstand som vi benyttet for registermaterialet. Når det gjelder gruppen som bor med barn, har vi ikke skilt ut enslige forsørgere som egen kategori i tabellen, pga. at gruppen i antall omfattet for få respondenter til at det var forsvarlig å gi tall for femårskohorter.

Tabell 3.2. Fordeling på husholdstyper 1991, etter kjønn og kohort. Andel i prosent

	Menn			Kvinner		
	1961-1965	1966-1970	1971-1975	1961-1965	1966-1970	1971-1975
Bor med foreldre	17,6	55,4	92,4	2,1	26,6	81,1
Bor alene	25,5	20,7	2,5	21,8	18,2	6,3
Bor med partner, uten barn	17,6	13,6	1,1	12,8	26,6	8,7
Bor med barn, med eller uten partner	38,2	7,6	0,4	58,5	25,5	2,4
Restgruppe	1,2	2,7	2,5	4,8	3,1	1,6
Sum	100,1	100,0	98,9	100,0	100,0	100,1
Antall (N)	165	184	158	188	192	127

Kilde: Levekårsundersøkelsen 1991/Inntekts- og formuesundersøkelsen 1990.

Det er betydelige forskjeller i fordelingen etter husholdstype, både mellom fødselsårskull og etter kjønn. Kvinner har større hastverk med å flytte hjemmefra, samtidig som de etablerer seg tidligere i samboerforhold og får tidligere barn enn jevnaldrende menn. Dette gir store kjønnsforskjeller i andelene som bor hos foreldre, særlig i den eldre delen av årskullene. I de eldste kohortene er det betydelige forskjeller etter kjønn i andelen som bor med foreldre. I den eldste femårskohorten (som var 25-29 år i 1991), var det svært få av kvinnene (bare 2,1 prosent), som bodde hos foreldrene i 1991, mens nesten en femtedel av de jevnaldrende mennene (17,6 prosent) bodde hos foreldrene. Kvinner er også tidligere ute med å etablere seg med partner og med å få barn. Det er en betydelig høyere andel av kvinnene i de to eldste femårsklassene som bodde med barn i 1991 - hovedtyngden av disse har også ektefelle eller samboer. I den midterste femårsgruppen (20-24 år i 1991) var det også langt flere av kvinnene som bodde i parforhold uten barn, mens forholdet var motsatt i den eldste aldersgruppen.

Tabellene 18 og 19 i tabellvedlegget viser henholdsvis *gjennomsnittlig samlet inntekt 1990* (på individnivå) fordelt på hovedkategoriene yrkesinntekt (lønns- og næringsinntekt), kapitalinntekt og overføringer, og *andelen av femårskohorten som hadde ulike typer inntekt*, for de unge selv etter kjønn, fødselskohortgruppe og husholdstype i 1991. Vedleggstabell 20 viser tilsvarende tall for *gjennomsnittsinntekt på husholdsnivå i 1990 etter husholdstype* når vi har intervjupersonenes husholdstilknytning i 1991 som referanse.

I figur 3.1 har vi kombinert informasjon fra de to tabellene separat for hver husholdstype. Den venstre delen av figuren for hver husholdstype viser henholdsvis *gjennomsnittlig samlet inntekt på individnivå og for husholdet som helhet* i 1991 for kvinner og menn i hver av femårskohortene. I den høyre delen av figuren har vi tatt inn informasjon fra tabell 3.1 som viser hvilken andel av kvinner og menn i de enkelte femårskohortene som tilhørte denne husholdstypen i 1991.

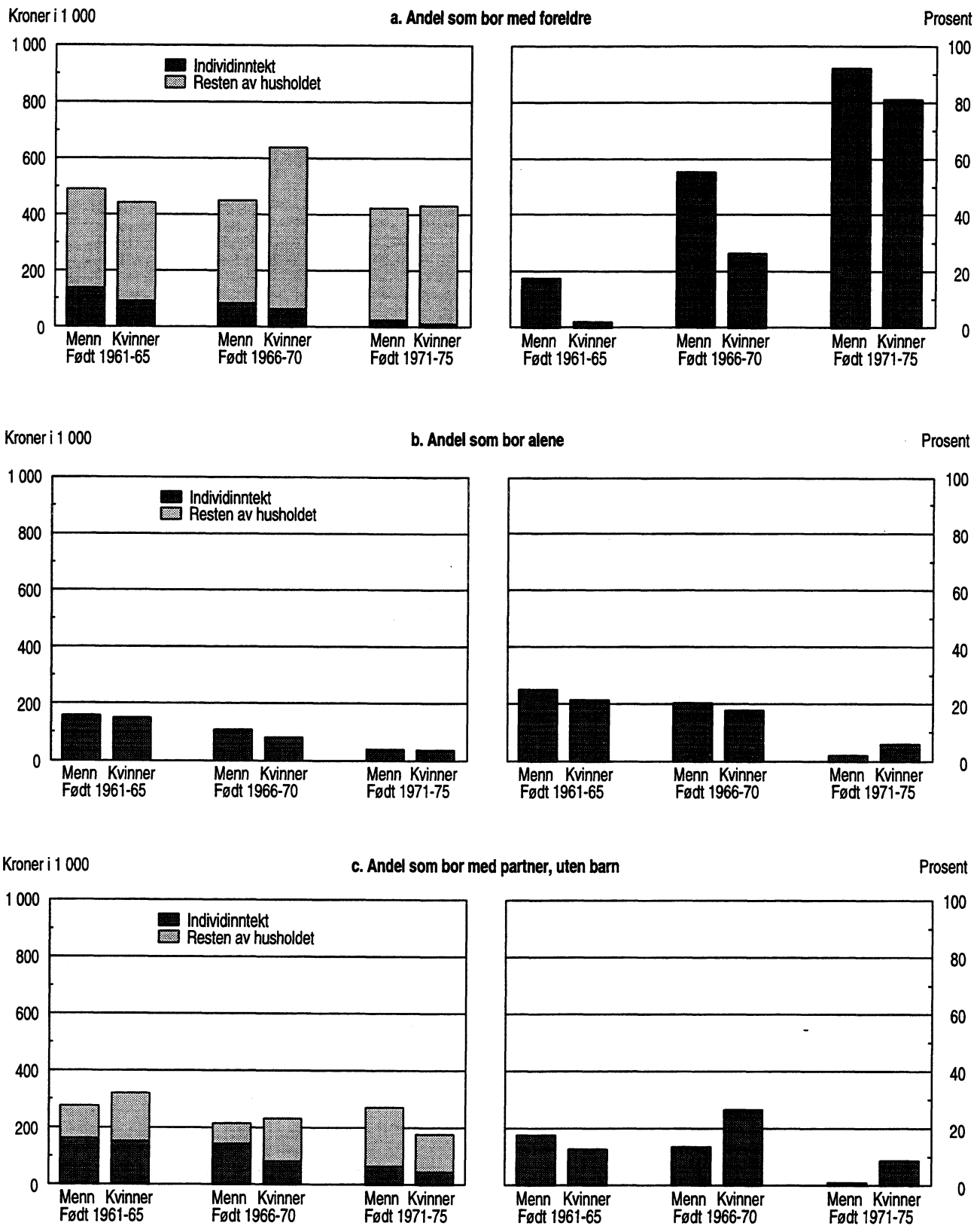
Figuren viser at for noen av husholdstypene er det liten forskjell i gjennomsnittlig husholdsinntekt 1991 etter aldersgruppe og kjønn, selv om det er betydelig variasjon i gjennomsnittsinntekten på individnivå etter de samme kjennetegnene. Det gjelder særlig gruppen i hver femårskohort som fortsatt bor med foreldre. Det er også for denne gruppen at det er gjennomgående høyest husholdsinntekter, samtidig som utvalgspersonenes egne inntekter i gjennomsnitt er lavest. Dette er ikke overraskende, all den stund det er grunn til å regne med at foreldrehusholdene gjennomgående vil være i livsfaser med veletablert økonomi, samtidig som unge som fortsatt bor hjemme, ofte vil være i en utdanningssituasjon og ha lav inntekt.

Det er også relativt liten forskjell på gjennomsnittlig husholdsinntekt for dem som bor med barn (og de aller fleste har også ektefelle eller samboer), mens det er større forskjeller i individinntektene innen denne husholdstypen, både etter kjønn og etter femårskohort. Dette illustrerer et trekk som også kom fram på mer generelt nivå i den tidligere refererte analysen av levekårsutviklingen på 1980-tallet; at en stor del av de forskjellene som finnes i gjennomsnittlig inntekt på individnivå etter kjønn og livsfase, forsvinner når vi går over til å se på inntekten på husholdsnivå (Skrede 1994). Her er det først og fremst den innbyrdes forskjellen mellom de tre ulike femårskohortene som blir mindre markert. Det er fortsatt betydelig forskjell mellom husholdsinntektene etter livsfase, når vi sammenlikner gjennomsnittsinntekten i de unges egne hushold med husholdsinntekten i de mer etablerte foreldrehusholdene. Aller lavest er husholdsinntekten naturlig nok for dem som bor alene, og innen denne gruppen er det også betydelig forskjell mellom aldersgruppene.

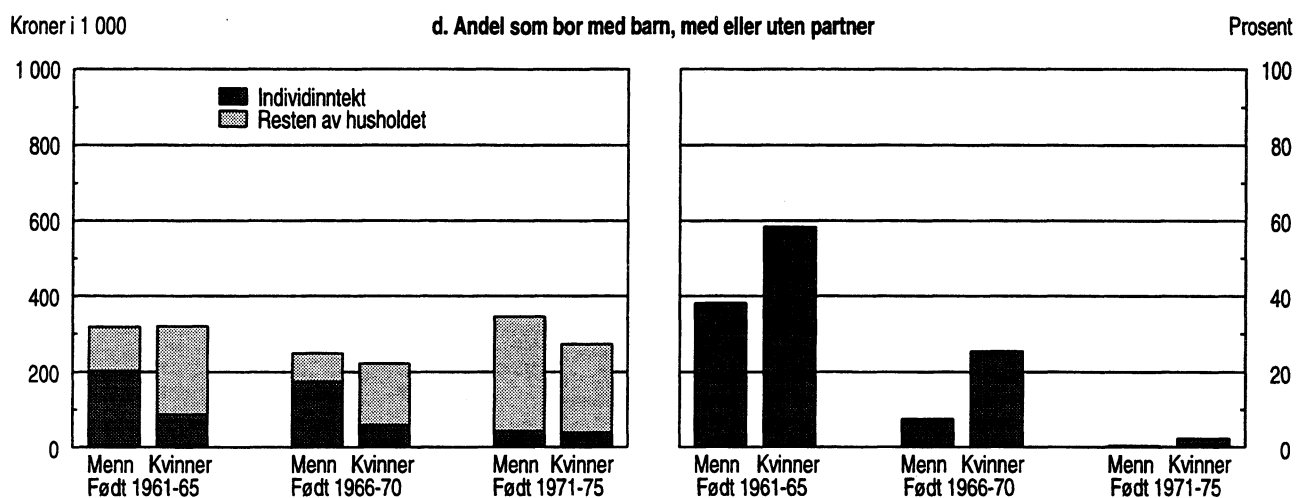
I tabell 3.3 illustrerer vi forholdet mellom gjennomsnittsinntekten på individ- og husholdsnivå innen de enkelte husholdstyper og undergrupper, ved såkalte "sårbarhetsindekser". Tabellen viser andelene (i prosent) som individinntekten i gjennomsnitt utgjør av den samlede husholdsinntekten innen de ulike husholdstypene. Disse andelene kan også tolkes som et mål for forsørgeransvaret som respondentene har i forhold til de husholdene som de tilhører. Når vi ser bort fra dem som bor alene (og som pr. definisjon vil ha maksimal sårbarhet/forsørgeransvar for egen forsørgelse), viser tabellene markerte kjønnsforskjeller. Innen hver femårskohort/husholdstype har menn høyere forsørgeransvar enn kvinner i tilsvarende gruppe. På den andre siden medfører kjønnsforskjellene i etableringsprosessen at innen de enkelte femårskohortene er det langt flere av kvinnene enn av mennene som befinner seg i hushold med relativt høy sårbarhet. På grunn av at kvinner får barn tidligere, får de også forsørgeransvar for andre tidligere i livsløpet enn jevnaldrende menn.

Utvalgsmaterialet fra Inntekts- og formuesundersøkelsen 1990 er for lite til at det er særlig meningsfylt å presentere detaljerte tall for mottak av ulike typer offentlige overføringer og stønader for små undergrupper. Vi har imidlertid tatt med en tabell som viser hvordan andelen som mottok sosialhjelp i løpet av 1990, varierer med husholdstype, femårskohort og kjønn. Tabellen viser at aleneboende av begge kjønn synes å ha gjennomsnittlig høyest andel som har mottatt sosialhjelp. Det er en høyere andel av kvinnene enn av mennene som mottok sosialstønad.

Figur 3.1. Gjennomsnittlig samlet inntekt 1990 på individnivå og for husholdet som helhet, etter kjønn, kohort og husholdstype og andel av husholdstype 1991, etter kjønn og kohort. Andel i prosent

Figur 3.1 (forts.). Gjennomsnittlig samlet inntekt 1990 på individnivå og for husholdet som helhet, etter kjønn, kohort og husholdstype og andel av husholdstype 1991, etter kjønn og kohort. Andel i prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen 1991/Inntekts- og formuesundersøkelsen 1990.

Tabell 3.3. "Sårbarhetsindekser" 1990: Intervjupersonenes gjennomsnittlige andel av samlet husholdsinntekt, etter kjønn, kohort og husholdstype¹. Prosent

	Menn			Kvinner		
	1961-1965	1966-1970	1971-1975	1961-1965	1966-1970	1971-1975
Bor med foreldre	28	18	6	(22)	10	3
Bor alene	100	100	(100)	100	100	(100)
Bor med partner, uten barn	58	66	(24)	48	38	28
Bor med barn, med eller uten partner	64	70	(13)	35	45	(26)
Restgruppe	(0)	(41)	(8)	(0)	(30)	(11)
Alle under ett..	58	32	6	44	8	6

¹ Tall i parentes bygger på under ti observasjoner.

Kilde: Levekårsundersøkelsen 1991/Inntekts- og formuesundersøkelsen 1990.

Tabell 3.4. Andel som mottok sosialhjelp 1990, etter kjønn, kohort og husholdstype¹. Prosent

	Menn			Kvinner		
	1961-1965	1966-1970	1971-1975	1961-1965	1966-1970	1971-1975
Bor med foreldre	0,0	5,9	4,1	(0,0)	5,9	0,0
Bor alene	9,5	13,2	(0,0)	9,8	5,7	(12,5)
Bor med partner, uten barn	0,0	0,0	(0,0)	4,0	7,8	9,1
Bor med barn, med eller uten partner	4,8	0,0	(0,0)	9,1	16,3	(0,0)
Restgruppe	(50,0)	(0,0)	(0,0)	(12,5)	(0,0)	(0,0)
Alle under ett..	4,8	6,0	3,8	8,5	8,9	1,6

¹ Tall i parentes bygger på under ti observasjoner.

Kilde: Levekårsundersøkelsen 1991/Inntekts- og formuesundersøkelsen 1990.

3.2. Inntektsstruktur og husholdssammensetning 1993, belyst med datamaterialet i Inntekts- og formuesundersøkelsen 1993

Datamaterialet fra Levekårsundersøkelsen 1995 er koblet med data fra Inntekts- og formuesundersøkelsen 1994. Men siden Inntekts- og formuesundersøkelsen 1994 består av data fra skattelikningen 1994, kunne denne koblingen først gjøres når datamaterialet var ferdig kontrollert og kvalitetssikret i månedsskiftet mars/april. Innenfor tidsrammen for forprosjektet var det derfor ikke mulig å følge inntektsutviklingen i femårskohortene lenger enn til 1993, verken i registermaterialet eller i inntekts- og formuesundersøkelsene.

Inntekts- og formuesundersøkelsen 1993 vil imidlertid kunne brukes til å se på inntektsnivået i femårskohortene i sammenheng med husholdssituasjonen i dette året. Vi har tidligere (jf. avsnitt 3.1) pekt på at representativiteten i datautvalget for Inntekts- og formuesundersøkelsen 1993 i forhold til registerpopulasjonen synes å være god for samtlige av de tre femårskohortene, og viser også her til vedlegg 2 for presentasjon av beregningene.

Tabell 3.5 viser andelene av hver femårskohort som hadde ulike typer inntekt i 1993. Siden vi for 1993 har god oversikt over mottak av ulike typer offentlige stønader/overføringer i enkelte årskull på grunnlag av registermaterialet, har vi begrenset tabellen til et forenklet oppsett som først og fremst gir grunnlag for å sammenlikne andelene som har ulike typer inntekter, for å gi et sammenlikningsgrunnlag til de tilsvarende andelene for 1990 i tabell 3.1 Det går fram at det har vært en liten nedgang i de to eldste kohortene i andelen som hadde yrkesinntekt, sammenliknet med situasjonen i 1991/1990. Dette er nok en indikasjon på at det var en utvikling mot redusert yrkesaktivitet også i de eldre ungdomskullene i løpet av perioden 1990-1993. Vi har også

Tabell 3.5. Andel med ulike typer inntekter 1993, etter kjønn og kohort. Prosent

	Menn			Kvinner		
	1961-1965	1966-1970	1971-1975	1961-1965	1966-1970	1971-1975
Lønnsinntekt	91,1	90,0	86,2	86,8	83,2	83,2
Næringsinntekt	15,6	6,6	2,1	6,4	1,2	0,7
Kapitalinntekt	87,1	88,2	90,1	80,1	82,3	89,1
Overføringer	9,2	10,2	12,2	20,9	18,6	14,7

Kilde: Inntekts- og formuesundersøkelsen 1993.

Tabell 3.6. Fordeling på husholdstyper 1993, etter kjønn og kohort. Andel i prosent

	Menn			Kvinner		
	1961-1965	1966-1970	1971-1975	1961-1965	1966-1970	1971-1975
Bor alene	31,2	26,1	10,7	12,8	20,6	8,7
Bor med partner uten barn	15,8	15,3	3,1	12,8	19,3	8,0
Bor i parhushold med små barn (yngste barn under 7 år)	33,5	17,3	5,3	48,3	31,5	8,8
Bor i parhushold med store barn og voksne barn	14,2	34,0	68,7	8,7	13,6	56,9
Mor/far med barn (alle aldre)	4,6	5,7	11,3	16,4	13,8	15,0
Andre hushold (flerfamiliehushold)	0,8	1,6	1,0	1,1	1,3	2,8
Sum	100,1	100,0	100,1	100,1	100,1	100,2
Antall (N)	326	422	477	311	333	441

Kilde: Inntekts- og formuesundersøkelsen 1993.

tidligere sett dette i registermaterialet, jf. særlig nedgangen i medianinntekt (målt i faste kroner) mellom 1990-1993 for de aller fleste undergrupper av kjønn/sivilstand/fødselskull. Årsakene til den reduserte yrkesaktivitet ligger som vi tidligere har nevnt, dels i økte andeler i utdanning og dels i økt arbeidsledighet.

Når det gjelder husholdstype, har vi mindre omfattende opplysninger i Inntekts- og formuesundersøkelsen 1993 enn i 1990, hvor vi også kunne støtte oss på intervjudata fra Levekårsundersøkelsen 1991. Inntekts- og formuesundersøkelsen 1993 er basert på en annen grunninndeling i husholdstyper, og det er ikke mulig å slå disse undergruppene sammen til helt sammenliknbare kategorier.

Største problemet i forhold til 1991-/1990-undersøkelsen er at vi i 1993-undersøkelsen ikke kan skille mellom dem som fortsatt bor hos foreldrene, og dem som bor med egne barn og ektefelle/samboer når det gjelder de to gruppene *par med barn*. Det er imidlertid grunn til å regne med at hovedtyngden av husholdene *par med store barn* er foreldrehushold, og at hovedtyngden av husholdene *par med små barn* er "egne" familiehushold. Grunnlagsmaterialet viser imidlertid at det også er noen avvik her.

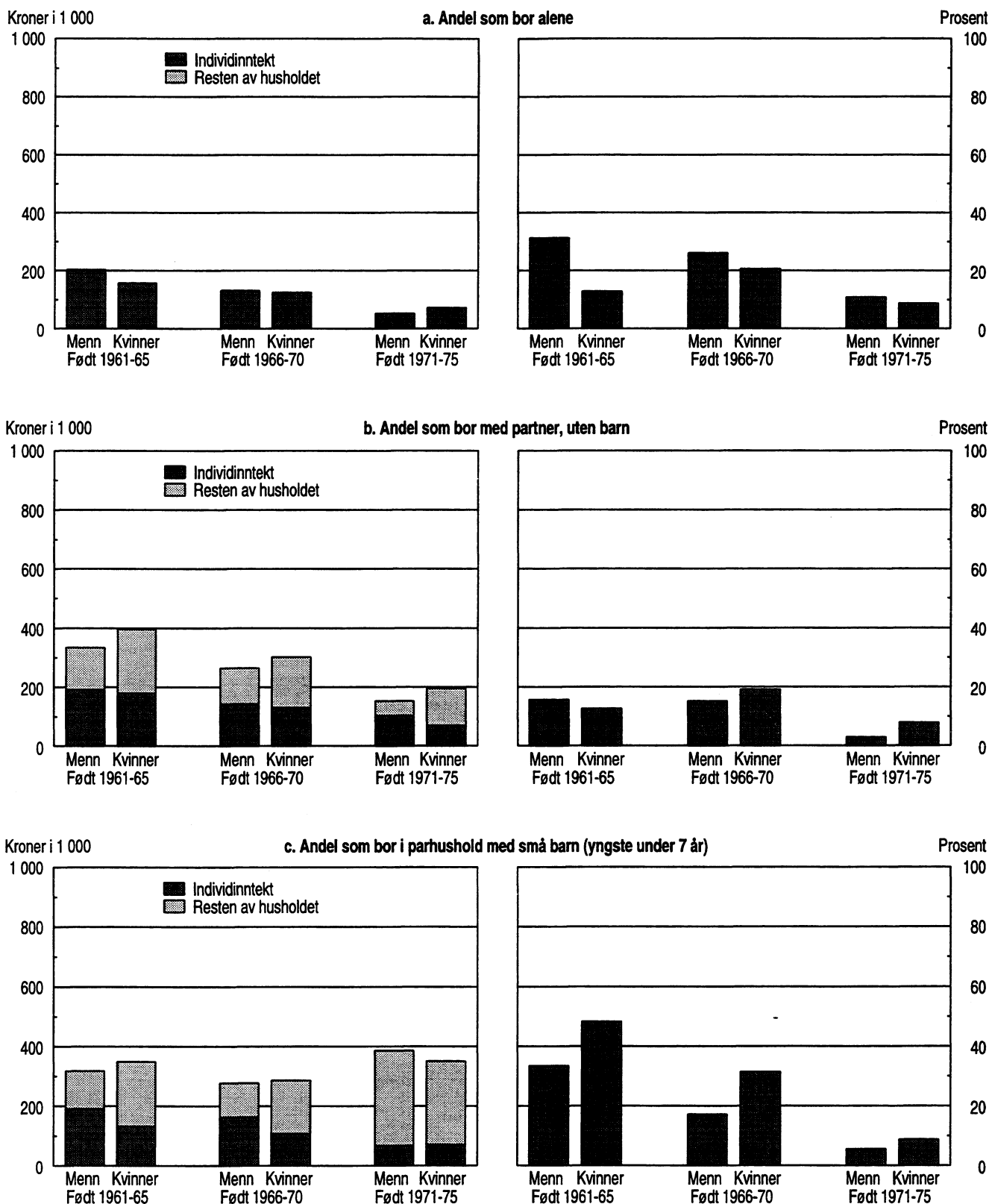
I Inntekts- og formuesundersøkelsen 1993 er det tilstrekkelig mange enslige forsørgere representert i utvalget til at det er forsvarlig å skille gruppen ut som egen husholdskategori. Inntekts- og formuesundersøkelsen 1993 har et større utvalg personer enn det sammenkoblede utvalget for Levekårsundersøkelsen 1991 og Inntekts- og formuesundersøkelsen 1990, og dette vil i utgangspunktet gi større undergrupper i de enkelte husholdskategoriene. Grunnlagsmaterialet bekrefter imidlertid også at en del av enslig forsørgerhusholdene er foreldrehushold, hvor det er en av intervjupersonenes foreldre som er enslig forsørger. Det medfører at gruppen enslige forsørgere i likhet med gruppen *par med barn*, består av en blanding av intervjupersonenes egne familiehushold og foreldrehushold. Samlet sett innebærer disse forskjellene i definisjonene av husholdstype at det først og fremst er den *innbyrdes sammenlikningen* mellom femårskohortene vi kan legge vekt på i 1993-undersøkelsen.

Tabell 21 i tabellvedlegget viser gjennomsnittlig inntekt av ulike inntektstyper i 1993 for individ etter husholdstype, mens vedleggstabellene 22 og 23 viser gjennomsnittlig samlet inntekt for henholdsvis individ og hushold etter husholdstype. I figuren 3.2 a-e kombinerer vi informasjon fra de to tabellene over samlet inntekt og fra tabell 3.6 på tilsvarende måte som vi gjorde for 1990 i figuren 3.1 a-d i foregående avsnitt.

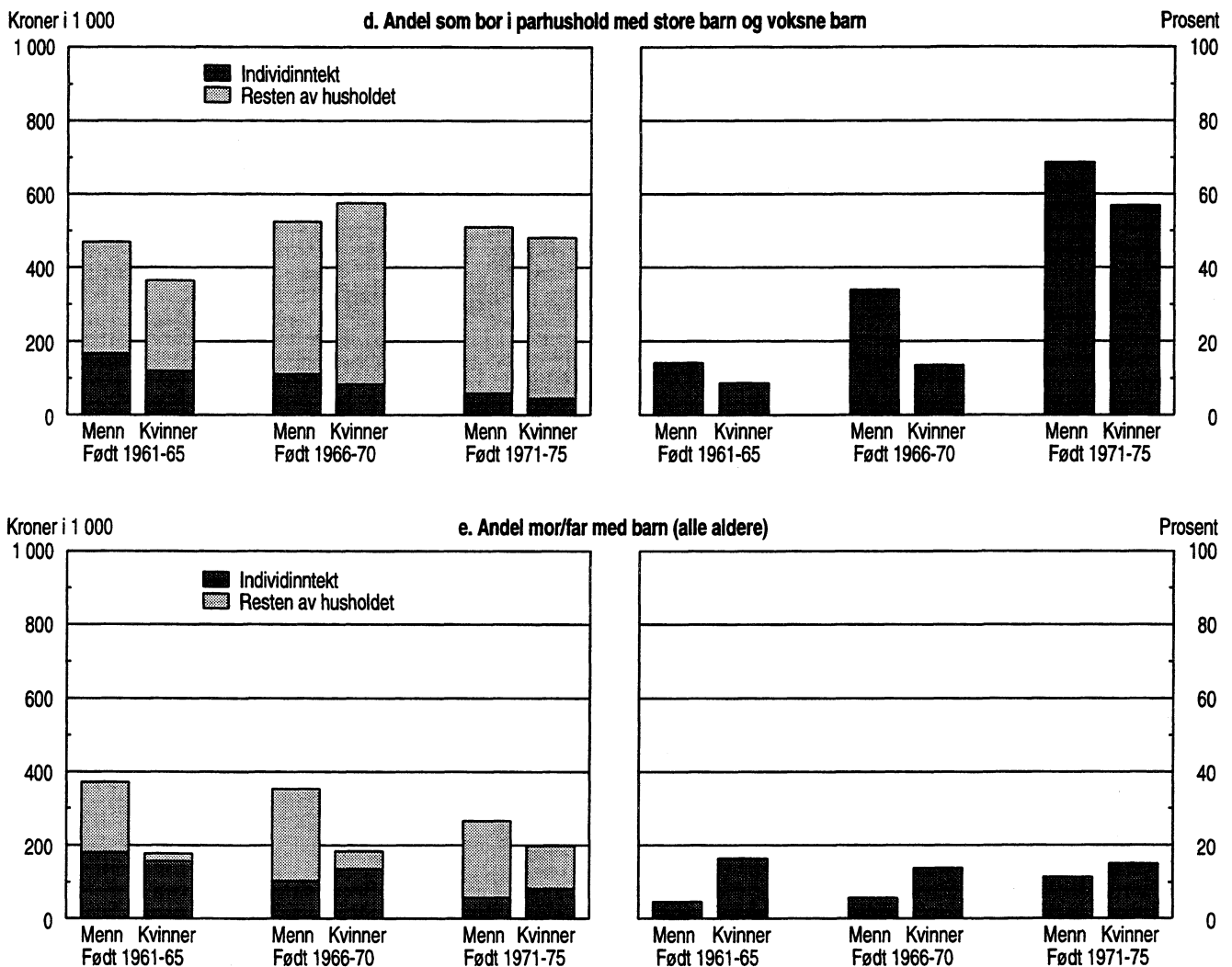
Selv om husholdstypene i 1993 og 1991/1990 ikke er helt sammenliknbare, gir begge datasettene et entydig bilde av forskjellene mellom ulike typer hushold og mellom individ fra ulike femårskohorter. Også i 1993 er det husholdene med store barn (stort sett tilsvarende foreldrehusholdene i 1991) som har de gjennomsnittlig høyeste husholdsinntektene. I disse husholdene utgjør de unges egen inntekt en liten andel av husholdsinntekten og mindre jo yngre kohort den unge tilhører. I parhushold uten barn og i hushold med små barn utgjør individinntektene en relativt større andel, særlig for personer i de to eldste femårskohortene.

Figur 3.2 e (husholdstype mor/far med barn) illustrerer at en del av enslig forsørgerhusholdene er "foreldre"-hushold, i og med at den gjennomsnittlige individinntekten langt fra utgjør hele husholdsinntekten i flere grupper. Det illustrerer at også denne gruppen er en

Figur 3.2. Gjennomsnittlig samlet inntekt, individ og hushold, etter kohort, kjønn og husholdstype, og andel av husholdstype etter kjønn og kohort. 1993. Andel i prosent

Figur 3.2 (forts.). Gjennomsnittlig samlet inntekt, individ og hushold, etter kohort, kjønn og husholdstype, og andel av husholdstype etter kjønn og kohort. 1993. Andel i prosent

Kilde: Inntekts- og formuesundersøkelsen 1993.

sammensatt (og relativt liten gruppe). Det bør m.a.o. ikke legges vekt på at det er ganske store svingninger etter fødselskohort/kjønn for denne husholdstypen.

Sårbarhetsindeksene i tabell 3.7 summerer opp disse hovedtrekkene. I likhet med 1991/1990 er det de yngste husholdene som har høyest sårbarhet. Innenfor sammenliknbare husholdstyper/kohorter har mennenes hushold gjennomgående høyere sårbarhet enn kvinnenes. Dette har som vi tidligere har pekt på, sammenheng med at menn i gjennomsnitt tjener mer enn kvinner i sammenliknbare aldersgrupper/husholdstyper. Men samtidig er det en høyere andel av kvinnene som bor i hushold med relativt høy sårbarhet.

3.3. Endringer i husholdssammensetning og gjøremål 1991-1995

Avslutningsvis i del 3 skal vi se på noen endringer i femårskohortenes levekår over perioden 1990-1995, der utviklingen kan belyses ved sammenlikning av Levekårsundersøkelsen 1991 og Levekårsundersøkelsen 1995. De første resultatene fra Levekårsundersøkelsen 1995 ble

presentert i slutten av februar i år i Samfunnsspeilet nr. 1/96. Siden undersøkelsen nå er generelt offentliggjort, har vi anledning til å ta med noen sammenlikninger som ble gjennomført på den delen av undersøkelsen som ble analyseklar innenfor tidsrammen av forprosjektet. Som nevnt i del 1, side 16, er det likevel relativt begrensede sammenlikninger som kan presenteres her, fordi vi foreløpig ikke har hatt mulighet til å analysere datamaterialet fra Inntekts- og formuesundersøkelsen 1994, som helt nylig er tilkoblet 1995-undersøkelsen.

Tabell 24 (i tabellvedlegget) viser fordelingen på ulike husholdstyper i 1995, etter kjønn og (femårs-) fødselskohort. Figur 3.3 a-d sammenlikner fordelingen på de enkelte husholdstypene i henholdsvis 1991 og 1995 etter fødselskohort og kjønn. Disse sammenlikningene viser for hver enkelt femårskohort, hva som har skjedd over en periode hvor alle i kohorten er blitt fire år eldre. Men siden perioden er såvidt lang som fire år, har vi også til en viss grad mulighet for å se på endringer over tid i husholdsstrukturen etter sammenliknbare aldersfa-

Tabell 3.7. "Sårbarhetsindekser" 1993: Relative individandeler av samlet husholdsinntekt, etter kjønn, kohort og husholdstype. Prosent

	Menn			Kvinner		
	1961-1965	1966-1970	1971-1975	1961-1965	1966-1970	1971-1975
Bor alene	100	100	100	100	100	100
Bor med partner uten barn	58	54	68	45	44	36
Bor i parhushold med små barn (yngste barn under 7 år)	60	59	18	38	38	20
Bor i parhushold med store barn og voksne barn	35	21	12	33	15	9
Mor/far med barn (alle aldre) .	48	100	23	44	239	39
Andre hushold (flerfamiliehushold)	50	39	18	53	43	20
Totalt	61	40	15	48	41	16

Kilde: Inntekts- og formuesundersøkelsen 1993.

ser i livsløpet. Sammenlikningsgrunnlaget holder ikke helt, siden vi har inndelt årskullene i femårskohorter og sammenlikningsperioden er bare fire år.

Vi kan imidlertid få en viss pekepinn om hva som har skjedd så langt med de yngre kohortene når vi sammenlikner 1966-1970-kohorten i 1995 (da med 27 år som gjennomsnittsalder) med 1961-1965-kohorten i 1991 (da de var 28 år i gjennomsnitt), eller alternativt 1971-1975-kohorten i 1995 (og med gjennomsnittsalderen 22 år) med 1966-1970-kohorten i 1991 (da de var i gjennomsnitt 23-25 år).

I løpet av fireårsperioden er andelen som fortsatt *bor sammen med foreldre* betydelig redusert i samtlige femårskohorter. Dette må naturligvis først og fremst sees i sammenheng med at alle er blitt fire år eldre. Det var (i 1995) imidlertid fortsatt noen hjemmeboende, i den eldste årsklassen (som da hadde 33 år som gjennomsnittsalder), og nesten alle sammen er menn. Det er heller ikke store forskjeller mellom den eldste og den midterste femårskohorten i andelen som bodde sammen med foreldre i henholdsvis 1991 og i 1995. Det var en litt høyere andel av begge kjønn i 1966-1970-kohorten som bodde sammen med foreldrene i 1995, men da var de også i gjennomsnitt ett år yngre enn 1961-1965-kohorten i 1991.

Det er større endringer mellom den midterste og den yngste kohorten. For det første er det - på tross av aldersforskjellen - en litt lavere andel blant de (gjennomsnittlig) 22 år gamle mennene i den yngste kohorten som bodde sammen med foreldrene i 1995, enn tilsvarende andel blant de (gjennomsnittlig) 23 år gamle mennene i den midterste kohorten i 1991. Samtidig er det en høyere andel av kvinnene i den yngste kohorten som fortsatt bor hjemme i 1995, slik at kjønnsforskjelle-

ne i utflyttingsmønsteret er blitt mindre i den yngste kohorten. Tendensen til tidligere utflytting fra foreldrehjemmet (som først og fremst gjelder de unge mennene) er også framhevet som en av de mer markerte endringene i ungdoms levekår fra 1991 til 1995 (Barstad, Roalsø og Ryen 1996).

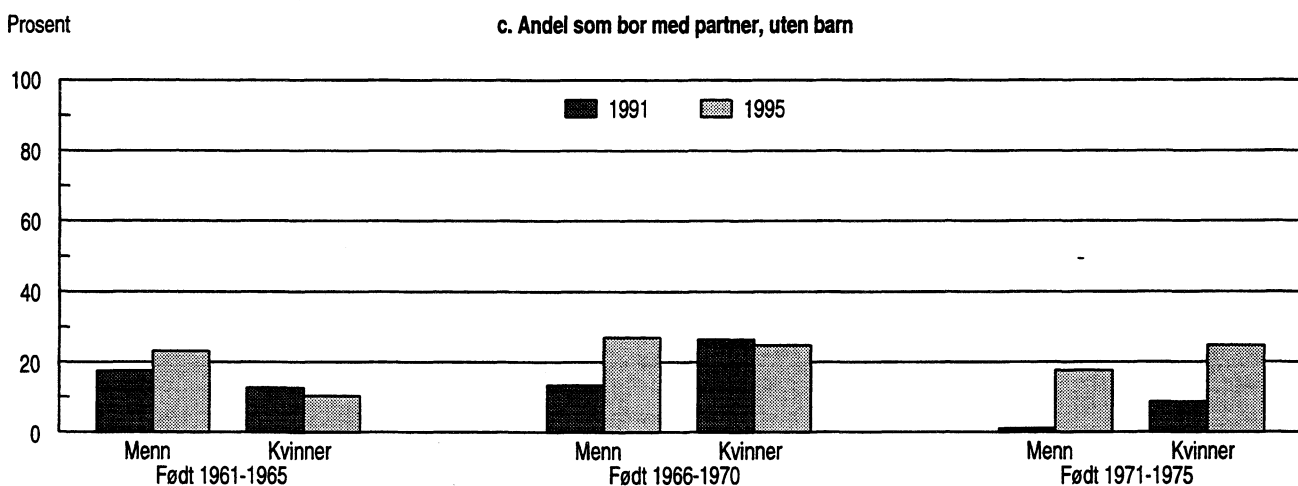
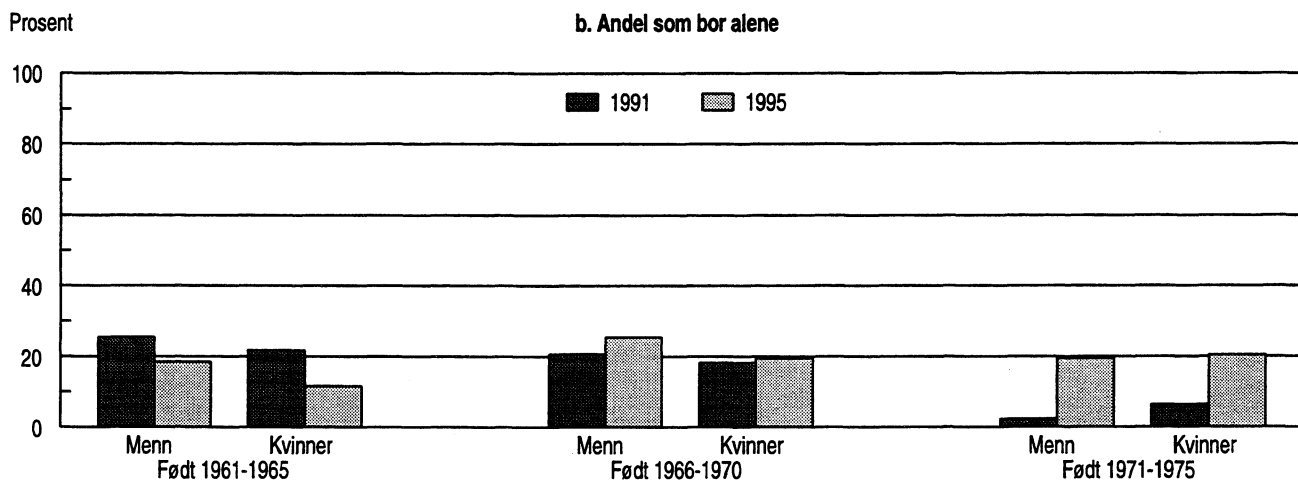
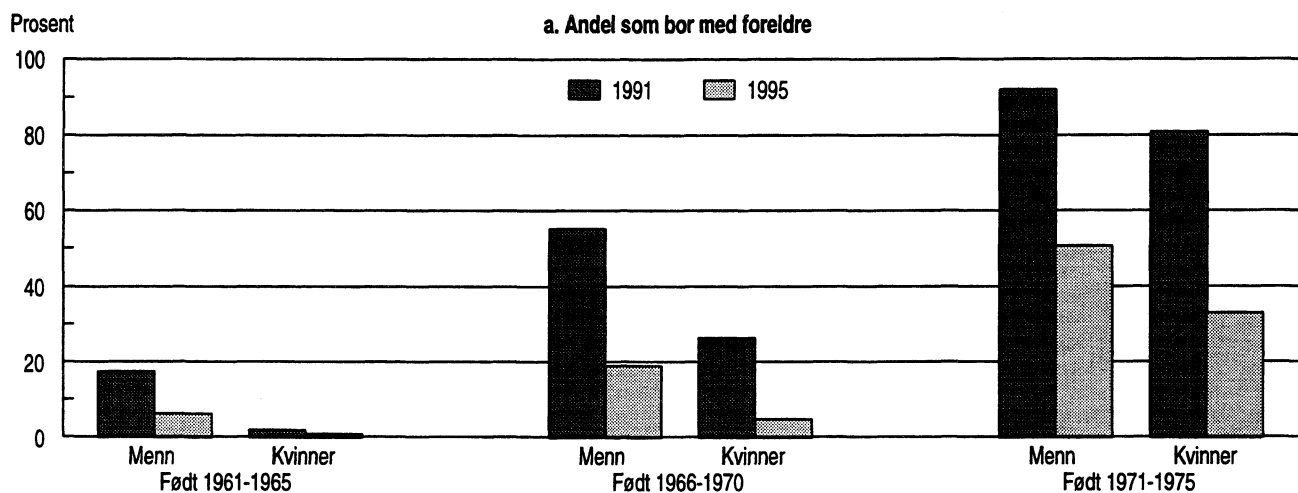
Det er også verdt å merke seg at datamaterialet i Levekårsundersøkelsen 1995 viser at denne tendensen til mindre kjønnsforskjeller i andelen som bor hjemme hos foreldrene gjelder, også blant 16-19 åringene. Både blant tenåringene og i aldersgruppen 20-24 år var det en litt høyere andel av kvinnene som bodde sammen med foreldrene i 1995 enn i 1991 (Barstad mfl. op.cit).

I den eldste kohorten er andelen som bor *alene* vesentlig redusert mellom 1991 og 1995, mens andelene har økt både for kvinner og for menn innen de to yngste kohortene. Dette må sees i sammenheng med ulike faser i overgangsprosessen fra foreldrehjemmet til etablering i egen familie. Sammenlikninger på tvers av kohortene er mindre entydige. I den midterste kohorten er det større kjønnsforskjeller i 1995 enn hva det var i den eldste kohorten i 1991. Det er en litt lavere andel av kvinnene i 1966-1970-kohorten som bodde alene enn tilsvarende andel i 1961-1965-kohorten i 1991. Samtidig var det en like høy andel av mennene i 1966-1970-kohorten som bodde alene i 1995 som det var i 1961-1965-kohorten i 1991. I den yngste kohorten går tendensene i motsatt retning. Her var det en litt høyere andel av kvinnene som bodde alene i 1995 enn det var i 1966-1970-kohorten i 1991, mens forskjellen gikk i motsatt retning for mennenes vedkommende.

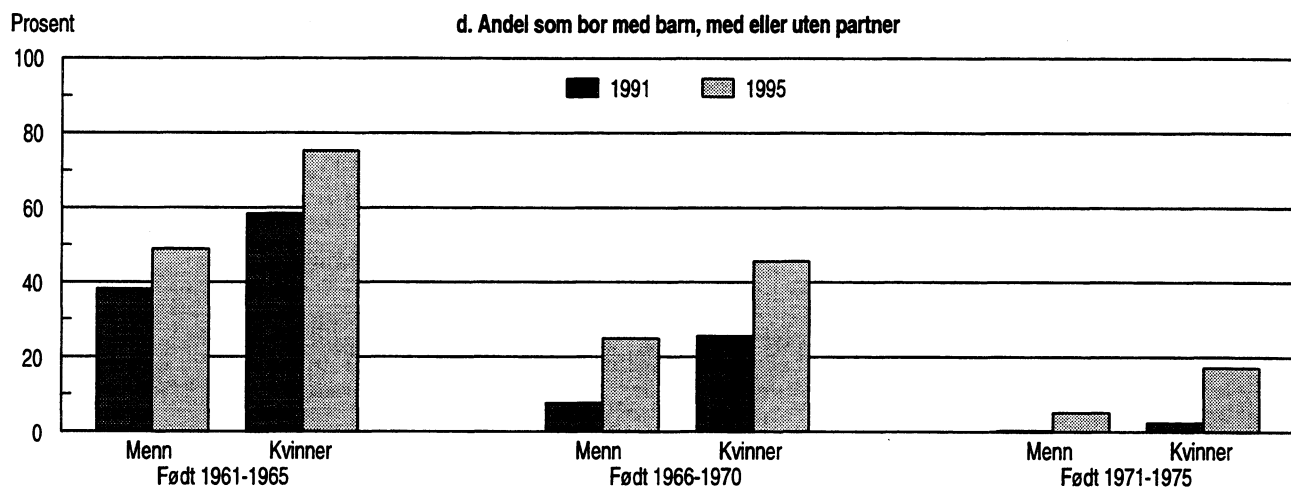
For de (gjennomsnittlig) 22 år gamle kvinnene i den yngste kohorten har med andre ord både andelen som bor sammen med foreldre, og andelen som bor alene, økt sammenliknet med situasjonen i den midterste kohorten i 1991 (da kvinnene i denne kohorten i gjennomsnitt var 23 år gamle). For mennene i den yngste kohorten har tendensen gått i motsatt retning, det er relativt færre både som bor sammen med foreldre og som bor alene, men forskjellene her er mindre enn for kvinnenes vedkommende. Dette har også medført at kjønnsforskjellene i husholdstilknytning i den yngste femårskohorten er blitt litt mindre enn hva de var i den fem år eldre 1966-1970-kohorten fire år tidligere.

Endringene i andelene som bor henholdsvis *med partner og med barn* (i de fleste tilfelle også med partner), gir et speilbilde av endringene i de to andre husholdstypene. Blant de (gjennomsnittlig) 22 år gamle kvinnene i den yngste kohorten er det lavere andeler både som bor alene med partner og som bor med barn (og ektefelle/samboer) i 1995, enn det var blant de da (gjennomsnittlig) 23 år gamle kvinnene i den midterste kohorten i 1991. Nedgangen er mest markert i andelen som bor med barn (fra vel 25 prosent med barn i 1966-1970-kohorten i 1991 til vel 17 prosent i 1971-1975-kohorten i 1995). Nå vil selvsagt en del av denne forskjellen

Figur 3.3. Andel i ulike husholdstyper 1991 og 1995, etter kjønn og kohort. Prosent

Figur 3.3 (forts.). Andel i ulike husholdstyper 1991 og 1995, etter kjønn og kohort. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen 1991 og Levekårsundersøkelsen 1995.

forklares ved forskjellen i gjennomsnittsalder. Nedgangen i andelen som har barn, er imidlertid så stor at det tyder på en økt tendens til utsettelse i familieetableringsprosessen for kvinnene i den yngste femårskohorten.

Vi finner også en tilsvarende utsettelsestendens blant kvinnene i den midterste kohorten. Det er en betydelig økning i andelen som bor med partner (uten barn) (fra 10,4 prosent til 24,8) og en betydelig reduksjon i andelen som bor med barn (fra 58,5 prosent til 45,6) sammenliknet med kvinnene i den fem år eldre 1961-1965-kohorten fire år tidligere i 1991. Også her må en del av forskjellen tilskrives forskjellen i gjennomsnittsalder.

Men i den grad vi kan sammenlikne med "endringshastigheten" i tallene fra eldre kohorter i Familie- og yrkesundersøkelsen, synes det å være en tendens til ytterligere utsettelse av barnefødsler og samboerskap i de to yngste kohortene. Familie- og yrkesundersøkelsen viste at i 1988, da kvinnene i 1960-kohorten var 28 år og 1965-kohorten var 23 år, hadde henholdsvis 63 og 30 prosent av dem fått barn (Blom, Noack og Østby 1993). Dette tilsier en "endringshastighet" i retning av 6,6 prosentpoeng i gjennomsnitt pr. år i dette aldersintervallet. Forskjellene mellom 1961-1965- og 1966-1970-kohortene i andelen som bodde med barn ved henholdsvis (gjennomsnittlig) 28-årsalder i 1991 og (gjennomsnittlig) 27-årsalder i 1995, er m.a.o. betydelig større enn det som kan tilskrives forskjellene i gjennomsnittsalder ved de to tidspunktene.

Endringene for menn tyder derimot på en tendens til tidligere etablering med partner både i den yngste og i den midterste femårskohorten. Andelen som bor med partner er høyere både i den yngste og i den midterste femårskohorten enn hva andelen var i de fem år eldre kohortene fire år tidligere. Men utsettelsen av ansvaret for barn gir også utslag for mennene. Det er en betyde-

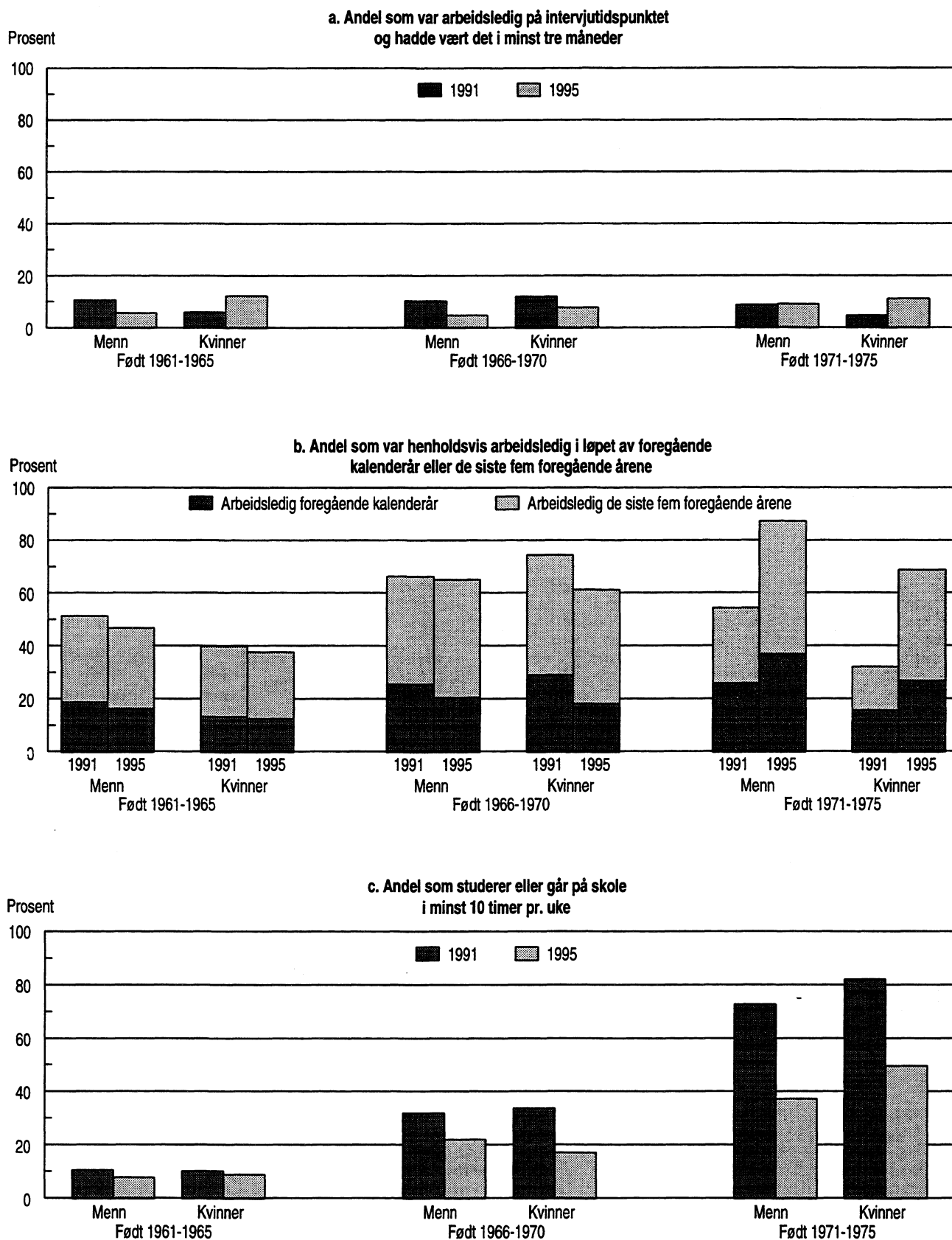
lig reduksjon i andelen som bor med barn, i den midterste femårskohorten i 1995, sammenliknet med andelen i den eldste femårskohorten fire år tidligere (henholdsvis 25,0 og 38,2 prosent).

Samlet sett ser vi med andre ord konturene av et mønster der aldersforskjellene i etablering i samboerskap og ekteskap er blitt *litt* mindre markerte etter kjønn. De unge menn viser en tendens til tidligere etablering med partner, samtidig som de jevnaldrende kvinnene holder litt mer igjen. Det er også en tendens i retning av økt utsettelse av barnefødslene, og den gjelder både kvinner og menn.

Figur 3.4 a viser andelen av menn og kvinner i hver femårskohort som var arbeidsledig på intervju tidspunktet i henholdsvis 1991 og 1995, med de korresponderende tallene i tabellene 25 og 26 i tabellvedlegget. I de eldre kohortene er det en nedgang i andel som var arbeidsledig på intervju tidspunktet i 1995. Siden disse kohortene alle var over 25 år i 1995, og ute av de mest utsatte aldersfasene for ledighet, er dette i samsvar med en tendens som vi ventet å finne. Kvinnene i den eldste kohorten faller utenfor dette mønsteret med et betydelig høyere arbeidsledighetsnivå i 1995 enn i 1991. Det er ikke rimelig å tillegg dette særlig stor vekt i en utvalgsundersøkelse.

Når vi ser på erfaringer med arbeidsledighet enten i foregående kalenderår, eller i løpet av de fem foregående årene i figur 3.4 b, går imidlertid tendensen entydig i retning av en nedgang mellom 1991 og 1995 i både den eldste og i den midterste kohorten. Med økende alder er det litt lettere å komme inn på arbeidsmarkedet. Det er imidlertid svært store andeler av kohortene som hadde arbeidsledighetserfaring både i 1991 og i 1995. Det er også en markert økning i andelen som har slik erfaring, både når vi sammenlikner 1966-1970-kohorten i 1995 med 1961-1965-kohorten i 1991, og 1971-1975-

Figur 3.4. Andel som har opplevd ulike former for arbeidsledighet, og prosentvis andel som er under utdanning 1991 og 1995, etter kjønn og kohort. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen 1991 og Levekårsundersøkelsen 1995.

kohorten i 1995 med 1966-1970-kohorten i 1991. I den yngste femårskohorten har også andelen som har slik erfaring, økt betydelig fra 1991 til 1995. Dette må imidlertid sees i sammenheng med at denne kohorten var i alderen 16-20 år i 1991, og at mange av dem fortsatt var under utdanning og hadde et mer begrenset erfaringsgrunnlag fra arbeidsmarkedet. Samlet sett tyder dette imidlertid på at det er en høy andel av kohortene som har hatt erfaring med arbeidsledighet over den siste femårsperioden. Ut fra disse tallene er det mindre overraskende at vi fant så relativt høye andeler i de enkelte årskullene som hadde mottatt dagpenger under arbeidsledighet, jf. fig. 2.9.5 i del 2.

Den siste "gjøremåls"-figuren viser andelen som studerer eller går på skole i minst 10 timer pr. uke (med de korresponderende tallene i tabellene 25 og 26 i tabellvedlegget). Mellom 1991 og 1995 har andelen som er under utdanning gått noe ned i samtlige femårskohorter. Dette er ikke oppsiktsvekkende, tatt i betraktning at alle kohortene har blitt fire år eldre i løpet perioden. Andel av et årskull som er under utdanning, faller generelt med alder etter at årskullet er ferdig med den obligatoriske skolegangen. Det er imidlertid verdt å merke seg at reduksjonen mellom 1991 og 1995 er relativt liten i den eldste femårskohorten. I 1995 er det fortsatt bortimot 10 prosent i den eldste kohorten som er under utdanning.

Veksten i andelen som er under utdanning, gjør seg imidlertid tydelig gjeldende når vi sammenlikner de to yngste kohortene i 1995 med situasjonen i henholdsvis den eldste og den midterste kohorten i 1991. Selv om vi også her må ta hensyn til en aldersforskjell på ett år i gjennomsnitt, er det en tydelig vekst i andelen som er under utdanning. Dette er i samsvar med hva vi ventet å finne, gitt den sterke økningen i søkningen til utdanningsinstitusjonene i løpet av fireårsperioden.

Del 4. Forsørgelsesbidrag fra egen opprinnelsesfamilie

I framdriftsrapporten pr. 30. november 1995 ble det pekt på at vi håpet å kunne gjennomføre noen foreløpige beregninger fra dette datamaterialet innen avslutningen av den utvidete forprosjektfasen. Vi regnet da med at vi ville få datamaterialet ca. 15. desember. Som nevnt i statusrapporten, ble også denne tidsfristen noe overskredet, i og med at vi mottok datamaterialet først i begynnelsen av januar. Det har derfor ikke vært tid til å gjøre særlig omfattende beregninger ved siden av arbei-

det med datamaterialet fra inntekts- og skatteregisteret. Vi har konsentrert oss om å se på noen hovedtrekk i svarfordelingen på "våre" spørsmål i undersøkelsen, for de intervjuede personene fordelt etter alder i tiårs fødselskohorter. Tabell 4.1 viser andelen som har svart ja på spørsmålene henholdsvis om: i) *hjemmeboing etter 18 år og ulike former for støtte fra familie i egen oppvekst- og etableringsfase* og ii) *støtte til egne barn etter at de har fylt 18 år*.

Tabell 4.1. Svarandeler over ulike spørsmål 1995 om forsørgelsesbidrag fra egen opprinnelsesfamilie, etter fødselsår. Prosent

	Fødselsår						
	1971-	1961-1970	1951-1960	1941-1950	1931-1940	1921-1930	-1920
Har bodd hjemme etter fylte 18 år	66	72	63	62	68	63	64
Tok utdanning i hele eller deler av tida de bodde hjemme etter fylte 18 år	83	72	63	59	47	44	41
Bidrog til å dekke en del av husholdningsutgiftene ved å betale for seg hjemme etter at de fylte 18 år	19	32	39	44	51	50	39
Mottatt regelmessig økonomisk hjelp i perioder hvor de var under utdanning eller hadde det økonomisk trangt av andre årsaker	45	39	30	31	21	17	19
Fått gaver i form av pengebeløp i situasjoner hvor de hadde det økonomisk vanskelig eller kunne ha god bruk for pengene av andre årsaker	41	42	37	29	23	9	16
Fått rentefritt eller billig lån til utdanning, bolig, anskaffelse av utstyr, bil e.l.	11	15	16	12	7	4	6
Hvis barn over 18 år							
Barna har bodd hjemme uten å betale for seg eller til lave kostnader	-	-	84	88	82	77	74
Barna har fått regelmessig støtte i perioder hvor de har vært under utdanning eller hatt det økonomisk vanskelig av andre årsaker	-	-	62	71	62	62	53
Barna har fått større pengegaver (10 000 kroner eller mer), en eller flere ganger til f.eks. førerkort, kjøp av utstyr, anskaffelse av ny bolig, bil, etc.	-	-	62	68	73	77	85

Kilde: INAS-undersøkelse 1995 om arv og gaver.

Tabell 4.2. Andeler helt eller noe enig i ulike påstander om ungdoms forsørgelsesbidrag fra egen opprinnelsesfamilie, etter fødselsår. Prosent

	Fødselsår						
	1971-	1961-1970	1951-1960	1941-1950	1931-1940	1921-1930	-1920
Den beste måten unge blir økonomisk selvstendig på er å klare seg mest mulig alene og ikke bli avhengig av økonomisk støtte fra foreldre	78	87	85	88	90	88	91
Voksne ungdommer som bor hjemme må betraktes som selvstendige personer fra samfunnets side. Det bør ikke legges vekt på foreldres inntekt og økonomiske forhold når det gjelder hjemmeboende ungdommers rettigheter til sosialhjelp og stønader fra det offentlige	68	65	66	67	75	71	75
Den beste starten foreldre kan gi sine barn er å støtte dem økonomisk når de er under utdanning slik at de slipper å ta opp studielån eller å arbeide ved siden av skolegangen eller studiene	74	75	71	69	75	76	82
Det er misbruk av samfunnets ressurser at alle unge over 19 år har samme rett til studielån og stipend uansett hva foreldrene tjener ...	31	28	32	33	43	34	32

Kilde: INAS-undersøkelse 1995 om arv og gaver.

Det er en viss variasjon mellom tiårskohortene i andelen som har fått støtte hjemmefra etter 18-årsalder. Det er høyest andel av de yngre tiårskohortene som har fått støtte, og det er en klart høyere andel av de yngre kohortene som har tatt utdanning i hele eller deler av tida hvor de bodde hjemme. I de eldre kohortene er det også en større andel som har bidratt til husholdningsutgiftene i den tida de bodde hjemme. Alt i alt tyder disse tallene på at forsørgingskildene for dagens ungdomsgenerasjoner også i betydelig grad inkluderer støtte fra egen opprinnelsesfamilie, i tillegg til egen inntekt og overføringer/stønader fra det offentlige.

Vi har også stilt noen spørsmål vedrørende forsørgelsesnormer/holdninger til støtte fra det offentlige versus støtte fra egen familie til unge i utdannings- og etableringsfase. Tabell 4.2 viser andelen i hver tiårskohort som har erklært seg helt eller delvis enig i hvert av de fire utsagnene. Fordelingen tyder på at det ikke er stor variasjon etter alder i generelle forsørgelsesnormer - i den grad disse spørsmålene kan tolkes som indikatorer på slike normer. Her må vi imidlertid se nærmere på den mer detaljerte svarfordelingen på spørsmålene, før det trekkes endelige konklusjoner om aldersforskjeller eller fravær av slike forskjeller. Så langt tyder imidlertid tabellen på at det synes å være en rimelig grad av konsistens mellom svarfordelingen på hvert enkelt av spørsmålene. For eksempel når det gjelder behovsprøving/foreldreansvar er det langt flere som gir uttrykk for en liberal holdning i svaret på spørsmål 2, enn for en restriktiv holdning i svaret på spørsmål 4, selv om summen av de alternativene overstiger 100 prosent for noen av tiårskohortene.

Tabell 4.3. Medianalder ved utflytting fra barndomshjemmet for godt, etter fødselsår

Gruppe	Fødselsår	Kjønn	Medianalder, flyttet hjemmefra
1	1971-	Menn	19,89
		Kvinner	19,10
2	1961-1970	Menn	20,76
		Kvinner	19,73
3	1951-1960	Menn	20,47
		Kvinner	19,57
4	1941-1950	Menn	20,44
		Kvinner	19,63
5	1931-1940	Menn	22,52
		Kvinner	20,06
6	1921-1930	Menn	21,33
		Kvinner	20,59
7	-1920	Menn	25,33
		Kvinner	20,62

Kilde: INAS-undersøkelse 1995 om arv og gaver.

Fordelingene i tabell 4.1 tyder på at innslaget av støtte fra egen familie i hvert fall ikke er blitt mindre for dagens ungdomsgenerasjoner som *formelt sett* ble tidligere selvforsørgende enn foreldre- og besteforeldregenerasjonene. Dette er i seg selv ikke så overraskende, all den stund vi vet at også foreldregenerasjonene er blitt bedre stilt og mer velstående i denne perioden. Fra tabell 4.2 går det også fram at de fleste - både av ungdomsgenerasjoner og eldre generasjoner - gir uttrykk for normer i retning av at foreldre bør støtte barn, selv om barna formelt sett er selvforsørgende. I den oppfølgende analysen vil det bli sett nærmere på variasjon i inntektsnivå og i holdninger til forsørgelsesnormer for andelen som har gitt/mottatt støtte.

Tabell 4.4. Medianalder ved første utflytting hjemmefra for de som seinere flyttet hjem igjen etter å ha bodd utenfor barndomshjemmet i en periode av minst 6 måneders varighet, etter fødselsår

Gruppe	Fødselsår	Kjønn	Medianalder, flyttet hjemmefra
1	1971-	Menn	19,00
		Kvinner	17,17
2	1961-1970	Menn	19,00
		Kvinner	18,80
3	1951-1960	Menn	19,00
		Kvinner	17,47
4	1941-1950	Menn	17,46
		Kvinner	17,83
5	1931-1940	Menn	17,89
		Kvinner	17,89
6	1921-1930	Menn	18,78
		Kvinner	18,33
7	-1920	Menn	16,75
		Kvinner	17,67

Kilde: INAS-undersøkelse 1995 om arv og gaver.

Tabellene 4.3 og 4.4 viser medianalder ved utflytting fra barndomshjemmet for godt etter grupperte fødselsår og kjønn, mens tabell 4.4. viser medianalder ved første utflytting hjemmefra for dem som har flyttet hjem igjen etter å ha bodd utenfor barndomshjemmet i en periode av minst 6 måneders varighet. Vi gjør oppmerksom på at disse prosentene er beregnet i forhold til dem som allerede har flyttet ut. Vi har foreløpig ikke fått foretatt de omkodningene som vil være nødvendig for å få helt sammenliknbare tall for de ulike årskullene, i og med at en del i ungdomsgenerasjonene fortsatt bor hjemme. Totalt sett bekrefter imidlertid tabellene et mønster som vi kjenner også fra Familie- og yrkesundersøkelsen 1988 og fra Levekårsundersøkelsene 1991 og 1995. Unge menn flytter seinere hjemmefra enn unge kvinner. Ut fra fordelingene i tabell 4.3. synes det ikke å ha vært så store endringer i utflyttingsmønsteret i generasjonene som er født etter 1950, men dette er som nevnt et spørsmål som vi skal se nærmere på i de detaljerte analysene. Det vil også være viktig å jmføre materialet med andre datakilder i den grad spørsmålene kan sammenliknes.

Referanser

- Arbeidsdirektoratet, Månedstatistikk for arbeidsmarkedet, Arbeidsdirektoratet, 2/96
- Barstad, Anders; Roalsø, Kari-Mette og Mette Ryen (1996): "Sakker ungdommen akterut?" i *Samfunnsspeilet* nr. 1/96, Statistisk sentralbyrå
- Blau, Peter M. og O. Dudley Duncan (1967): *The American Occupational Structure*, Wiley, New York
- Blom, Svein, Turid Noack og Lars Østby (1993): *Giftermål og barn - bedre sent enn aldri?* Sosiale og økonomiske studier (SØS) nr. 81, Statistisk sentralbyrå
- Brunborg, Helge og Svenn-Erik Mamelund (1994): *Kohort- og periodefruktbarhet i Norge 1820-1993*, Rapport 94/27, Statistisk sentralbyrå
- Coleman, James S. (1971): *Resources for Social Change*, John Wiley & Sons, New York
- Dahl, Tove Stang (1982): "Kvinner rett til penger - et husmorrettslig perspektiv" i Haukaa, R, M. Hoel og H. Haavind (red): *Kvinneforskning: Bidrag til samfunns-teori*, Universitetsforlaget
- Hernes, Gudmund og Knud Knudsen (1976): *Utdanning og ulikhet*, NOU 1976:46, Akademica, Oslo
- Johansson, Sten (1993): "Att mäta sociala problem". Upublisert notat, Socialstyrelsen, Epidemiologisk Centrum, Stockholm
- Kjeldstad, Randi og Jan Lyngstad (1993): *Arbeid, lønn og likestilling*, Universitetsforlaget, Oslo
- Noack, Turid (1996): "Familieutvikling i demografisk perspektiv" i Brandt, B. og K. Moxness (red): *Familier for tiden*, TANO, Oslo, 1996 (under utgivelse)
- NOU 1976: 28: *Levekårsundersøkelsen 1973. Sluttrapport*, Akademica, Oslo
- NOU 1993:17: *Levekår i Norge. Er graset grønt for alle?* Akademica, Oslo
- Ramsøy, Natalie Rogoff (1977): *Sosial mobilitet i Norge*, Tiden, Oslo
- Skrede, Kari (1972): "INAS' retrospektive yrkeshistorieundersøkelse - bakgrunn, opplegg og analyseplaner". Notat nr. 1 fra *Yrkeshistorieprosjektet*, INAS, Oslo
- Skrede, Kari (1994): *Turbulens eller stabilitet? Levekår-sendinger 1980-1990 i et livsløps- og generasjonsperspektiv*, INAS-Rapport 1994:1, INAS, Oslo
- Statistisk sentralbyrå (1992): *Levekårsundersøkelsen 1991*, NOS C 43
- Statistisk sentralbyrå (1995): *Statistisk årbok 1995*, Norges offisielle statistikk
- Statistisk sentralbyrå (1996): *Levekårsundersøkelsen 1995*, NOS C 301
- Sæbø, Gunnar (1995): *Når pengene ikke strekker til*, INAS-rapport 1995:3, INAS, Oslo
- Terum, Lars Inge (1993): *Stønad, samliv og sjølvforsørging: Om korleis eineforsørgarene brukar overgangsstø-naden frå folketrygda*, INAS-rapport 1993:1, INAS, Oslo
- Texmon, Inger (1995): *Ut av redet. En demografisk analyse av flytting fra foreldrehjemmet*, Rapport 95/7, Statistisk sentralbyrå
- Østby, Lars (1995): "Norges befolkning gjennom 200 år" i *Samfunnsspeilet Ekstranr. 4/95*, Statistisk sentralbyrå

Vedlegg 1

Tabellvedlegg

Tabell 1. Fødselskullene 1961-1975 fordelt etter kjønn og totalt 1993, og fødselskullenes opprinnelige størrelse i fødselsåret samt differansen mellom disse

	Totalt antall 1993			Opprinnelig fødselskull	Differanse	Prosentvis endring
	Sum	Menn	Kvinner			
1975	58 042	29 532	28 510	56 345	1 697	2,92
1974	61 710	31 198	30 512	59 603	2 107	3,41
1973	63 297	32 372	30 925	61 208	2 089	3,30
1972	66 251	33 732	32 519	64 260	1 991	3,01
1971	67 423	34 270	33 153	65 550	1 873	2,78
1970	66 688	34 005	32 683	64 551	2 137	3,20
1969	70 024	35 802	34 222	67 746	2 278	3,25
1968	69 963	35 841	34 122	67 350	2 613	3,73
1967	68 788	35 093	33 695	66 779	2 009	2,92
1966	69 477	35 824	33 653	67 061	2 416	3,48
1965	68 683	35 408	33 275	66 277	2 406	3,50
1964	68 186	35 201	32 985	65 570	2 616	3,84
1963	65 940	33 688	32 252	63 290	2 650	4,02
1962	64 812	33 363	31 449	62 254	2 558	3,95
1961	64 463	33 160	31 303	62 555	1 908	2,96

Kilde: Brunborg og Mamelund 1994 og SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Tabell 2. Prosentvis fordeling på sivilstandsgruppe 1990 og 1993, etter kjønn, sivilstand og fødselsår

	Ugifte menn	Giftede menn	Andre menn ¹	Ugifte kvinner	Giftede kvinner	Andre kvinner ¹
1990						
1973	100,00	0,00	0,00	99,89	0,11	0,00
1972	99,95	0,05	0,01	99,43	0,56	0,01
1971	99,72	0,28	0,01	98,13	1,81	0,06
1970	99,10	0,87	0,03	95,50	4,27	0,23
1969	97,87	2,03	0,10	90,99	8,42	0,59
1968	95,80	3,99	0,21	85,52	13,34	1,14
1967	92,01	7,36	0,63	78,96	19,18	1,86
1966	87,54	11,59	0,86	70,94	26,47	2,59
1965	81,71	16,88	1,41	62,94	33,16	3,91
1964	75,30	22,52	2,18	55,24	39,79	4,97
1963	68,59	28,43	2,98	47,83	46,17	6,00
1962	61,15	34,85	4,00	41,52	51,31	7,18
1961	54,47	40,66	4,87	36,23	55,50	8,27
1993						
1975	99,94	0,06	0,00	99,45	0,53	0,02
1974	99,79	0,20	0,01	98,51	1,44	0,05
1973	99,37	0,61	0,01	97,10	2,75	0,15
1972	98,56	1,37	0,07	94,16	5,54	0,30
1971	97,11	2,72	0,18	90,22	9,15	0,63
1970	94,72	5,01	0,28	84,66	13,99	1,36
1969	91,25	8,14	0,61	78,18	19,60	2,22
1968	86,77	12,21	1,03	70,82	26,10	3,08
1967	80,82	17,40	1,78	63,62	32,14	4,24
1966	75,22	22,33	2,44	56,49	38,17	5,34
1965	69,04	27,60	3,36	49,52	43,79	6,69
1964	62,59	33,13	4,28	43,90	48,06	8,05
1963	56,54	38,03	5,43	38,34	52,53	9,13
1962	50,79	42,55	6,67	33,70	56,04	10,26
1961	45,52	46,98	7,50	30,39	58,41	11,20

¹ Sivilstandsgruppen "andre" omfatter kvinner og menn som verken er gift eller ugift, dvs. tidligere gifte (inklusive separerte) med og uten barn og i tillegg ugifte som har barn. Alle enslige forsørgere inngår i denne gruppen, som i tillegg vil omfatte samboere med forsørgeransvar for barn (felles eller særkullsbarn).

Kilde: SSBs Inntektsregister 1993 og SSBs Likningsregister 1990, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Tabell 3. Median pensjonsgivende inntekt i 100 kroner 1990, etter kjønn, sivilstand og fødselsår. 1993

	Ugifte menn	Giftede menn	Andre menn	Ugifte kvinner	Giftede kvinner	Andre kvinner
1973	121	100		115	117	100
1972	162	300	199	147	146	100
1971	297	566	100	230	172	123
1970	368	718	137	370	340	147
1969	538	827	500	516	505	264
1968	813	1 191	866	650	625	181
1967	1 070	1 432	1 077	794	720	190
1966	1 264	1 557	1 274	957	822	218
1965	1 397	1 635	1 396	1 098	873	378
1964	1 523	1 725	1 462	1 210	875	406
1963	1 605	1 800	1 550	1 284	876	446
1962	1 649	1 849	1 649	1 316	886	571
1961	1 691	1 915	1 669	1 354	889	693

Kilde: SSBs Likningsregister 1990, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Tabell 4. Median toppskattegrunnlag i 100 kroner, etter kjønn, sivilstand og fødselsår. 1993

	Ugifte menn	Giftede menn	Andre menn	Ugifte kvinner	Giftede kvinner	Andre kvinner
1975	145	154	100	140	132	250
1974	198	286	199	200	158	399
1973	299	516	133	340	189	407
1972	503	655	524	487	350	500
1971	752	1 015	733	609	541	583
1970	937	1 253	850	769	727	671
1969	1 161	1 531	1 052	937	879	748
1968	1 363	1 687	1 249	1 127	991	770
1967	1 555	1 808	1 543	1 276	1 074	833
1966	1 649	1 903	1 592	1 367	1 134	953
1965	1 739	1 994	1 632	1 441	1 161	998
1964	1 800	2 077	1 744	1 501	1 150	1 001
1963	1 842	2 135	1 789	1 528	1 144	1 121
1962	1 871	2 185	1 860	1 544	1 138	1 161
1961	1 893	2 215	1 925	1 573	1 154	1 209

Kilde: SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Tabell 5. Andel med mindre enn 40 000 kroner i pensjonsgivende inntekt 1990/toppskattegrunnlag 1993, etter årskull, sivilstandsgruppe og fødselsår. Prosent

	Ugifte menn		Gifte menn		Andre menn	
	1990	1993	1990	1993	1990	1993
1975	86	.	71	.	100
1974	69	.	64	.	50
1973	94	59	100	45	-	75
1972	80	44	56	40	50	40
1971	59	33	42	30	100	38
1970	52	28	38	23	73	28
1969	42	24	30	20	46	31
1968	31	20	22	15	24	23
1967	27	16	16	11	25	16
1966	24	13	14	9	19	15
1965	20	12	11	8	19	13
1964	17	11	9	8	14	11
1963	16	11	8	7	17	12
1962	15	10	7	6	14	11
1961	14	10	6	6	12	10

	Ugifte kvinner		Gifte kvinner		Andre kvinner	
	1990	1993	1990	1993	1990	1993
1975	90	.	84	.	80
1974	74	.	75	.	50
1973	97	56	85	65	100	49
1972	89	44	79	52	100	40
1971	70	36	69	44	86	28
1970	53	29	54	38	74	25
1969	43	23	45	32	59	18
1968	38	18	40	28	68	15
1967	33	15	35	25	60	15
1966	29	12	32	24	56	12
1965	25	11	30	23	51	10
1964	24	10	30	23	50	12
1963	22	9	30	24	49	9
1962	22	9	30	23	45	11
1961	21	9	30	23	42	11

Kilde: SSBs Inntektsregister 1993 og SSBs Likningsregister 1990, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Tabell 6. Andel i prosent som mottok stipend fra Statens lånekasse for utdanning i 1993 og gjennomsnittlig beløp i 1 000 kroner for de som mottok, etter kjønn, sivilstand og fødselsår

	Ugifte menn		Gifte menn		Andre menn	
	Andel som mottok, prosent	Gjennomsnitt for de som mottok (i 1 000 kroner)	Andel som mottok, prosent	Gjennomsnitt for de som mottok (i 1 000 kroner)	Andel som mottok, prosent	Gjennomsnitt for de som mottok (i 1 000 kroner)
1975	39,0	14	17,6	12	0,0	-
1974	36,7	9	39,3	10	0,0	-
1973	26,1	7	21,1	7	25,0	10
1972	27,5	8	21,5	9	4,0	4
1971	29,9	9	18,8	9	8,3	13
1970	29,3	10	18,7	10	8,5	8
1969	27,0	10	17,4	9	11,5	7
1968	22,9	10	13,4	9	11,4	9
1967	17,4	9	9,9	9	8,3	8
1966	12,7	9	7,2	10	5,9	9
1965	9,0	9	5,2	10	7,1	8
1964	6,5	9	4,0	10	5,0	7
1963	5,2	9	2,9	11	4,5	9
1962	3,7	9	2,3	10	4,2	7
1961	3,4	8	1,7	12	2,0	9

	Ugifte kvinner		Gifte kvinner		Andre kvinner	
	Andel som mottok, prosent	Gjennomsnitt for de som mottok (i 1 000 kroner)	Andel som mottok, prosent	Gjennomsnitt for de som mottok (i 1 000 kroner)	Andel som mottok, prosent	Gjennomsnitt for de som mottok (i 1 000 kroner)
1975	40,0	14	20,4	14	20,0	4
1974	44,0	9	23,7	12	25,0	4
1973	40,5	7	19,7	8	17,0	6
1972	40,9	8	17,8	9	7,1	14
1971	39,7	9	18,3	9	10,0	11
1970	35,9	9	16,7	9	10,6	8
1969	30,3	9	15,0	11	9,7	7
1968	22,7	9	11,0	10	8,9	7
1967	17,0	10	8,4	11	6,2	8
1966	12,3	9	6,4	12	5,8	8
1965	9,7	9	4,8	11	5,6	8
1964	7,0	9	4,1	10	5,2	8
1963	5,2	8	3,2	10	4,9	6
1962	4,2	8	3,0	10	4,3	8
1961	3,7	8	2,7	9	3,6	7

Kilde: SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Tabell 7. Andel i prosent som mottok lån fra Statens lånekasse for utdanning i 1993 og gjennomsnittlig beløp i 1 000 kroner for de som mottok, etter kjønn, sivilstand og fødselsår

	Ugifte menn		Gifte menn		Andre menn	
	Andel som mottok, prosent	Gjennomsnitt for de som mottok (i 1 000 kroner)	Andel som mottok, prosent	Gjennomsnitt for de som mottok (i 1 000 kroner)	Andel som mottok, prosent	Gjennomsnitt for de som mottok (i 1 000 kroner)
1975	10,5	12	11,8	17	0,0	-
1974	24,4	20	29,5	23	25,0	19
1973	31,0	30	18,6	34	25,0	4
1972	32,2	33	19,7	39	4,0	24
1971	34,1	37	18,0	41	10,0	41
1970	32,2	39	18,0	40	9,6	28
1969	28,6	40	17,1	40	11,9	36
1968	23,9	39	13,1	38	12,0	38
1967	17,8	37	10,0	37	8,5	33
1966	12,8	35	6,9	37	6,7	33
1965	9,1	34	5,1	34	7,6	33
1964	6,5	33	3,7	35	5,4	32
1963	4,9	32	2,7	36	4,5	34
1962	3,7	33	2,1	38	4,2	31
1961	3,4	32	1,6	36	2,1	30

	Ugifte kvinner		Gifte kvinner		Andre kvinner	
	Andel som mottok, prosent	Gjennomsnitt for de som mottok (i 1 000 kroner)	Andel som mottok, prosent	Gjennomsnitt for de som mottok (i 1 000 kroner)	Andel som mottok, prosent	Gjennomsnitt for de som mottok (i 1 000 kroner)
1975	7,4	12	6,6	23	20,0	24
1974	26,0	21	11,4	23	25,0	16
1973	39,8	31	14,8	32	21,3	31
1972	42,1	36	15,4	35	10,2	28
1971	41,0	38	16,1	36	14,8	25
1970	37,1	38	15,0	36	14,4	31
1969	31,0	37	13,7	36	15,5	28
1968	23,4	35	10,0	34	13,6	30
1967	18,0	34	7,4	33	11,0	26
1966	13,4	32	5,6	33	10,2	27
1965	10,4	31	4,0	32	9,3	27
1964	7,8	29	3,4	32	8,8	27
1963	5,6	29	2,7	31	8,0	26
1962	4,7	28	2,4	30	6,7	26
1961	2,2	31	5,3	27	3,7	33

Kilde: SSBs Innteksregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for innteks- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Tabell 8. Andel i prosent som mottok sosiale bidrag eller lån i 1993 og gjennomsnittlig beløp i 1 000 kroner for de som mottok, etter kjønn, sivilstand og fødselsår

	Ugifte menn			Gifte menn			Andre menn		
	Andel som mottok, prosent	Gjennomsnitt for de som mottok (i 1 000 kroner)		Andel som mottok, prosent	Gjennomsnitt for de som mottok (i 1 000 kroner)		Andel som mottok, prosent	Gjennomsnitt for de som mottok (i 1 000 kroner)	
		Sosiale bidrag	Sosiale lån		Sosiale bidrag	Sosiale lån		Sosiale bidrag	Sosiale lån
1975	5,9	11	0	29,4	24	0	100,0	14	0
1974	11,5	13	0	21,3	26	1	75,0	24	0
1973	11,3	15	0	17,1	36	0	50,0	50	0
1972	10,1	17	1	16,3	35	0	56,0	16	1
1971	10,2	18	1	13,6	30	1	50,0	20	1
1970	10,5	19	1	10,5	32	1	42,6	21	1
1969	10,1	20	1	8,5	30	1	34,4	18	1
1968	9,7	22	1	7,9	34	1	29,9	26	1
1967	9,5	23	1	5,7	31	1	25,2	24	2
1966	10,1	25	1	5,9	35	1	24,0	25	1
1965	10,1	26	1	5,7	33	1	24,1	27	1
1964	10,1	27	1	5,0	44	1	21,6	22	1
1963	10,3	29	1	4,4	41	1	21,8	25	1
1962	10,0	29	1	4,4	41	1	19,5	26	1
1961	10,6	28	1	3,9	38	1	17,7	25	1

	Ugifte kvinner			Gifte kvinner			Andre kvinner		
	Andel som mottok, prosent	Gjennomsnitt for de som mottok (i 1 000 kroner)		Andel som mottok, prosent	Gjennomsnitt for de som mottok (i 1 000 kroner)		Andel som mottok, prosent	Gjennomsnitt for de som mottok (i 1 000 kroner)	
		Sosiale bidrag	Sosiale lån		Sosiale bidrag	Sosiale lån		Sosiale bidrag	Sosiale lån
1975	5,7	12	0	11,8	21	0	80,0	38	3
1974	11,0	16	0	14,2	21	0	56,3	22	4
1973	12,9	16	0	9,8	27	1	68,1	26	2
1972	12,0	17	0	8,8	25	0	58,2	26	1
1971	10,9	17	0	5,4	24	1	52,4	16	1
1970	10,6	17	1	4,2	24	1	47,1	20	0
1969	9,4	17	1	3,3	22	1	43,2	18	1
1968	9,1	17	1	2,6	20	1	39,6	22	1
1967	8,9	17	1	2,4	23	1	33,1	20	1
1966	9,1	17	1	1,9	20	1	33,5	19	1
1965	8,7	19	1	1,9	22	1	28,8	19	1
1964	8,7	20	1	1,8	24	1	26,6	19	1
1963	8,4	19	1	1,5	22	1	25,7	19	1
1962	8,8	21	1	1,4	20	1	24,7	19	1
1961	8,7	21	1	1,2	24	1	18,7	21	1

Kilde: SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Tabell 9. Andel i prosent som er registrert som pensjonsmottaker i 1993, etter kjønn, sivilstand og fødselsår

	Ugifte menn	Gifte menn	Andre menn
1975	3,1	5,9	0,0
1974	1,9	0,0	0,0
1973	1,8	0,5	0,0
1972	1,8	0,7	0,0
1971	2,0	1,3	0,0
1970	2,1	0,9	2,1
1969	2,1	0,9	1,4
1968	2,3	1,0	1,9
1967	2,6	1,0	1,4
1966	2,9	1,3	1,5
1965	3,0	1,4	1,6
1964	3,7	1,3	1,5
1963	4,0	1,2	2,1
1962	4,4	1,5	2,6
1961	4,8	1,7	2,7
	Ugifte kvinner	Gifte kvinner	Andre kvinner
1975	3,0	0,7	0,0
1974	1,8	1,8	0,0
1973	1,6	0,8	6,4
1972	1,7	1,2	3,1
1971	2,1	1,6	3,3
1970	2,1	1,3	3,4
1969	2,5	1,5	2,8
1968	2,6	1,9	2,4
1967	3,0	1,7	4,5
1966	3,2	1,8	4,3
1965	3,8	2,1	4,9
1964	4,5	2,3	5,3
1963	4,9	2,3	5,0
1962	5,2	2,4	5,9
1961	5,6	2,8	5,3

Kilde: SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Tabell 10. Andel i prosent som mottok dagpenger ved arbeidsledighet i 1993 og gjennomsnittlig beløp i 1 000 kroner for de som mottok etter kjønn, sivilstand og fødselsår

	Ugifte menn		Gifte menn		Andre menn	
	Andel som har mottatt, prosent	Gjennomsnitt for de som har mottatt (i 1000 kroner)	Andel som har mottatt, prosent	Gjennomsnitt for de som har mottatt (i 1000 kroner)	Andel som har mottatt, prosent	Gjennomsnitt for de som har mottatt (i 1000 kroner)
1975	1,2	10	11,8	10	0,0	-
1974	6,1	13	6,6	6	0,0	-
1973	19,6	16	20,6	16	25,0	76
1972	36,1	20	29,5	22	48,0	24
1971	40,3	21	28,2	20	35,0	37
1970	38,6	21	31,2	24	42,6	32
1969	34,2	23	26,1	22	44,0	32
1968	30,8	25	22,8	26	38,0	32
1967	29,5	27	21,3	27	37,4	33
1966	28,4	30	20,5	30	34,2	38
1965	26,3	32	18,5	31	33,9	40
1964	25,0	33	17,2	31	31,0	40
1963	22,9	34	15,4	31	29,3	41
1962	21,8	36	14,4	31	25,2	41
1961	20,6	36	13,1	33	25,2	41

	Ugifte kvinner		Gifte kvinner		Andre kvinner	
	Andel som har mottatt, prosent	Gjennomsnitt for de som har mottatt (i 1 000 kroner)	Andel som har mottatt, prosent	Gjennomsnitt for de som har mottatt (i 1 000 kroner)	Andel som har mottatt, prosent	Gjennomsnitt for de som har mottatt (i 1 000 kroner)
1975	0,6	9	2,6	25	0,0	-
1974	3,0	10	5,3	11	12,5	2
1973	9,5	10	13,0	14	4,3	8
1972	16,8	13	18,8	17	15,3	18
1971	21,6	15	23,7	20	22,9	26
1970	23,0	18	24,3	22	23,9	23
1969	22,8	20	24,2	23	22,9	27
1968	21,8	21	23,3	26	20,0	26
1967	20,0	24	21,6	27	19,3	28
1966	19,1	26	20,4	28	19,8	30
1965	18,3	27	18,3	29	18,3	29
1964	16,8	27	16,7	29	16,5	27
1963	16,6	28	15,6	28	16,9	31
1962	14,9	30	14,1	29	16,0	28
1961	14,5	30	13,6	28	12,8	31

Kilde: SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Tabell 11. Andel i prosent ytelse fra folketrygden i 1993 og gjennomsnittlig beløp i 1 000 kroner for de som mottok ytelsene, etter kjønn, sivilstand og fødselsår

	Ugifte menn		Gifte menn		Andre menn	
	Andel som har mottatt, prosent	Gjennomsnitt for de som har mottatt (i 1 000 kroner)	Andel som har mottatt, prosent	Gjennomsnitt for de som har mottatt (i 1 000 kroner)	Andel som har mottatt, prosent	Gjennomsnitt for de som har mottatt (i 1 000 kroner)
1975	4,8	17	17,6	6	0,0	-
1974	1,9	37	0,0	-	0,0	-
1973	2,2	54	2,5	40	0,0	-
1972	2,4	74	2,0	87	12,0	33
1971	2,9	74	2,3	72	8,3	37
1970	3,4	76	2,4	75	6,4	25
1969	3,9	77	2,0	75	6,9	70
1968	4,3	78	2,6	81	9,0	50
1967	4,7	76	2,5	76	8,1	55
1966	5,2	74	2,5	71	7,8	66
1965	5,8	74	2,7	79	7,8	67
1964	6,2	75	2,9	78	8,8	69
1963	6,6	78	2,5	85	7,5	64
1962	7,2	78	2,6	86	8,1	70
1961	8,0	79	2,8	88	7,9	72

	Ugifte kvinner		Gifte kvinner		Andre kvinner	
	Andel som har mottatt, prosent	Gjennomsnitt for de som har mottatt (i 1 000 kroner)	Andel som har mottatt, prosent	Gjennomsnitt for de som har mottatt (i 1 000 kroner)	Andel som har mottatt, prosent	Gjennomsnitt for de som har mottatt (i 1 000 kroner)
1975	6,2	22	4,6	21	40,0	50
1974	4,3	40	5,9	27	50,0	30
1973	6,2	48	2,8	37	53,2	43
1972	8,0	53	3,2	48	60,2	42
1971	10,0	54	4,1	48	57,1	44
1970	12,5	54	3,6	58	57,4	44
1969	13,5	53	3,4	64	62,4	45
1968	14,8	53	3,9	59	62,3	47
1967	16,2	52	3,9	55	61,2	46
1966	17,6	51	3,9	60	59,8	46
1965	18,8	51	3,6	59	58,3	46
1964	19,1	52	3,9	57	54,8	46
1963	19,4	53	3,8	59	53,9	46
1962	20,4	53	4,3	60	51,3	46
1961	18,9	55	4,0	61	39,9	46

Kilde: SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for innteks- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Tabell 12. Andel i prosent som hadde kapitalinntekter i 1993 og gjennomsnittlig beløp for de som hadde, etter kjønn, sivilstand og fødselsår. Beløpet avrundet til nærmeste tikrone

	Ugifte menn		Gifte menn		Andre menn	
	Andel som har, prosent	Gjennomsnittlig beløp for de som har	Andel som har, prosent	Gjennomsnittlig beløp for de som har	Andel som har, prosent	Gjennomsnittlig beløp for de som har
1975	94,0	1 330	64,7	640	0,0	-
1974	85,6	1 440	65,6	830	75,0	330
1973	87,1	1 880	68,3	780	0,0	-
1972	87,8	1 830	75,7	1 510	48,0	920
1971	88,5	2 190	78,0	2 210	58,3	690
1970	88,5	3 270	82,5	3 110	58,5	850
1969	88,7	2 830	86,2	4 930	71,6	1 230
1968	88,4	3 430	89,1	3 390	70,4	2 090
1967	87,9	3 240	89,8	4 020	75,7	2 360
1966	87,0	4 030	90,9	4 450	70,5	2 350
1965	86,7	4 780	90,9	6 340	77,8	2 070
1964	86,9	4 910	91,4	5 630	76,6	3 860
1963	86,6	5 860	91,8	7 480	78,3	2 920
1962	86,8	5 990	92,7	7 410	78,8	3 670
1961	86,8	6 260	93,0	8 650	79,5	6 960

	Ugifte kvinner		Gifte kvinner		Andre kvinner	
	Andel som har, prosent	Gjennomsnittlig beløp for de som har	Andel som har, prosent	Gjennomsnittlig beløp for de som har	Andel som har, prosent	Gjennomsnittlig beløp for de som har
1975	93,9	1 520	40,1	390	40,0	500
1974	86,9	1 290	51,6	880	56,3	440
1973	87,8	1 670	57,6	790	55,3	380
1972	88,4	1 920	64,6	1 150	66,3	710
1971	88,5	2 180	67,9	1 240	71,0	870
1970	88,4	2 190	71,1	2 930	73,4	1 300
1969	88,5	2 540	73,7	1 750	79,3	960
1968	88,2	2 690	75,7	2 270	76,6	1 480
1967	88,0	2 810	76,1	2 690	79,3	1 740
1966	87,8	2 750	75,5	3 620	80,1	2 050
1965	87,4	3 720	75,9	2 690	81,6	2 370
1964	87,9	3 360	74,8	3 610	81,5	2 620
1963	88,6	3 840	73,8	4 790	83,7	5 730
1962	88,1	4 870	73,9	4 610	83,9	3 480
1961	87,9	5 070	73,7	4 140	85,0	3 540

Kilde:SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Tabell 13. Andel i prosent som betalte gjeldsrenter i 1993 og gjennomsnittlig beløp i 1 000 kroner for de som betalte, etter kjønn, sivilstand og fødselsår. Beløpet avrundet til nærmeste tikkone

	Ugifte menn		Gifte menn		Andre menn	
	Andel som har betalt, prosent	Gjennomsnittlig beløp for de som har betalt (i 1 000 kroner)	Andel som har betalt, prosent	Gjennomsnittlig beløp for de som har betalt (i 1 000 kroner)	Andel som har betalt, prosent	Gjennomsnittlig beløp for de som har betalt (i 1 000 kroner)
1975	28,6	0	29,4	0	0,0	-
1974	37,2	1	34,4	5	75,0	2
1973	46,4	2	44,7	6	25,0	1
1972	54,2	3	53,8	10	40,0	11
1971	61,7	5	64,2	15	55,0	11
1970	67,1	7	68,9	19	61,7	16
1969	71,3	10	74,7	24	72,9	17
1968	73,9	13	79,4	28	72,6	20
1967	77,8	17	83,6	32	79,6	27
1966	79,6	20	86,2	35	80,1	28
1965	80,8	23	87,7	39	80,7	29
1964	81,6	26	89,3	43	82,6	31
1963	82,1	30	90,3	47	81,3	34
1962	82,1	32	90,6	49	84,2	36
1961	82,3	33	91,3	51	84,0	39

	Ugifte kvinner		Gifte kvinner		Andre kvinner	
	Andel som har betalt, prosent	Gjennomsnittlig beløp for de som har betalt (i 1 000 kroner)	Andel som har betalt, prosent	Gjennomsnittlig beløp for de som har betalt (i 1 000 kroner)	Andel som har betalt, prosent	Gjennomsnittlig beløp for de som har betalt (i 1 000 kroner)
1975	24,9	0	15,8	1	40,0	1
1974	32,3	1	22,4	5	31,3	1
1973	42,8	1	27,8	3	48,9	2
1972	50,4	2	36,3	4	54,1	10
1971	56,7	4	43,4	5	68,6	8
1970	62,3	5	47,3	8	65,3	8
1969	66,7	7	52,4	9	72,1	11
1968	70,7	10	55,7	12	73,5	14
1967	74,5	12	57,4	13	78,5	16
1966	76,6	15	58,3	15	79,3	17
1965	77,1	17	59,0	16	79,6	20
1964	78,3	19	57,4	17	80,4	21
1963	79,2	20	56,7	18	82,1	22
1962	78,3	21	55,4	18	82,7	23
1961	78,4	22	54,2	18	82,7	25

Kilde: SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Tabell 14. Andel menn i prosent med positiv nettoformue 1990 og gjennomsnittlig beløp i 1 000 kroner for de som har, etter sivilstand og inntektsgruppe¹

	Andel som har i prosent ² Inntektsgruppe			Gjennomsnittlig beløp i 1 000 ² kroner for de som har		
	N1	N2	N3	N1	N2	N3
Ugifte menn						
1973	13,9	36,3	-	55	51	-
1972	17,3	27,0	-	43	40	-
1971	18,8	29,9	0,0	43	36	-
1970	20,1	30,6	:	54	49	:
1969	20,3	29,1	:	62	55	:
1968	17,7	26,3	:	86	61	:
1967	15,2	24,5	35,7	94	71	237
1966	14,0	22,6	23,9	117	77	480
1965	13,1	20,9	19,8	163	96	284
1964	13,3	20,0	18,8	181	111	661
1963	14,0	18,8	21,2	226	122	417
1962	14,7	19,5	14,6	149	142	759
1961	14,5	19,3	15,6	168	150	2 965
Gifte menn						
1973	:	:	:	-	-	-
1972	13,3	0,0	-	22	-	-
1971	3,1	14,3	-	109	18	-
1970	12,4	12,5	-	37	22	-
1969	9,1	10,5	-	34	45	-
1968	10,0	10,8	-	52	47	-
1967	7,9	11,6	:	79	80	:
1966	8,0	10,1	0,0	94	83	-
1965	7,5	9,9	6,3	102	112	106
1964	8,2	8,7	14,9	218	116	284
1963	8,2	9,1	9,4	127	140	500
1962	9,9	8,5	8,3	131	158	226
1961	11,9	9,9	12,2	147	163	351
Andre menn						
1973	-	-	-	-	-	-
1972	:	:	:	-	-	-
1971	:	:	:	-	-	-
1970	:	:	:	-	-	-
1969	3,7	0,0	-	:	:	-
1968	0,0	6,1	-	-	25	-
1967	7,1	5,2	-	28	10	-
1966	3,3	7,8	0,0	174	52	-
1965	5,4	7,5	-	17	34	-
1964	4,3	5,3	0,0	60	56	-
1963	6,6	6,2	0,0	123	51	-
1962	8,5	7,2	5,6	195	87	668
1961	5,0	8,9	22,2	56	78	157

¹ Inntektsgruppe

N1: Pensjonsgivende inntekt i 1990 under 100 000 kroner

N2: Pensjonsgivende inntekt i 1990 100 000-349 990 kroner

N3: Pensjonsgivende inntekt i 1990 på 350 000 kroner eller høyere.

²Tall ikke oppgitt når gruppen som har formue omfatter færre enn ti personer.

Kilde: SSBs Likningsregister 1990, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Tabell 15. Andel kvinner i prosent med positiv nettoformue 1990 og gjennomsnittlig beløp i 1 000 kroner for de som har, etter sivilstand og inntektsgruppe¹

	Andel som har i prosent ² Inntektsgruppe			Gjennomsnittlig beløp i 1 000 ² kroner for de som har		
	N1	N2	N3	N1	N2	N3
Ugifte kvinner						
1973	11,1	17,2	-	45	35	-
1972	12,7	16,8	-	48	42	-
1971	14,6	18,9	-	55	35	-
1970	14,6	21,1	-	55	35	-
1969	13,8	22,5	:	79	40	:
1968	13,2	21,4	:	101	48	:
1967	12,1	20,6	:	73	53	:
1966	11,8	18,9	14,3	104	57	98
1965	12,6	18,2	0,0	103	61	-
1964	13,4	18,7	16,7	82	75	232
1963	14,7	18,1	21,9	123	79	182
1962	16,0	19,1	12,0	95	83	164
1961	18,8	19,4	29,5	95	95	244
Gifte kvinner						
1973	0,0	-	-	-	-	-
1972	3,5	0,0	-	31	-	-
1971	2,4	2,3	-	28	127	-
1970	4,1	8,5	:	31	29	:
1969	5,0	11,9	-	42	30	-
1968	5,4	12,5	-	51	53	-
1967	5,3	10,7	:	52	47	:
1966	5,1	10,5	:	59	109	:
1965	4,5	9,2	:	64	66	:
1964	5,3	9,0	:	83	76	:
1963	5,2	8,2	10,0	85	162	326
1962	5,8	9,2	12,0	96	107	1635
1961	6,2	10,0	10,0	129	111	208
Andre kvinner						
1973	:	:	:	:	:	:
1972	:	:	:	:	:	:
1971	5,6	:	-	3	:	-
1970	9,0	0,0	-	20	-	-
1969	3,1	5,9	-	17	21	-
1968	5,4	3,2	-	36	23	-
1967	6,8	7,8	-	106	113	-
1966	6,2	6,4	-	71	50	-
1965	7,3	11,8	:	57	46	:
1964	8,1	11,3	-	72	80	-
1963	9,1	10,2	-	80	77	-
1962	9,7	10,6	:	97	93	:
1961	11,6	12,0	:	108	78	:

¹ Inntektsgruppe

N1: Pensjonsgivende inntekt i 1990 under 100 000 kroner

N2: Pensjonsgivende inntekt i 1990 100 000-349 990 kroner

N3: Pensjonsgivende inntekt i 1990 på 350 000 kroner eller høyere.

² Tall ikke oppgitt når gruppen som har formue omfatter færre enn ti personer.

Kilde: SSBs Likningsregister 1990, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Tabell 16. Andel menn i prosent med positiv nettoformue 1993 og gjennomsnittlig beløp i 1 000 kroner for de som har, etter sivilstand og inntektsgruppe¹

	Andel som har i prosent ² Inntektsgruppe			Gjennomsnittlig beløp i 1 000 ² kroner for de som har		
	N1	N2	N3	N1	N2	N3
Ugifte menn						
1975	58,3	64,3	:	33	48	:
1974	49,4	58,5	:	38	45	:
1973	43,4	55,9	:	55	56	:
1972	37,4	51,6	58,8	52	58	100
1971	30,1	47,2	47,4	67	64	167
1970	24,6	42,4	51,5	98	71	412
1969	20,9	38,5	41,0	100	83	220
1968	20,1	34,1	35,9	127	98	429
1967	19,7	30,7	37,7	136	108	330
1966	20,5	28,5	31,7	229	120	257
1965	21,5	27,1	33,2	175	147	360
1964	22,5	25,9	31,6	152	167	288
1963	24,4	25,5	29,8	475	160	953
1962	25,5	25,9	25,7	186	177	563
1961	26,1	26,2	28,3	199	196	2 327
Gifte menn						
1975	23,1	:	-	0	:	-
1974	26,0	33,3	-	0	0	-
1973	17,5	46,0	-	0	0	-
1972	21,5	34,3	:	16	34	:
1971	19,1	23,7	:	68	71	:
1970	16,5	27,1	:	94	64	:
1969	15,1	21,1	16,7	75	125	0
1968	15,3	18,4	19,0	99	102	91
1967	14,9	16,5	20,1	138	114	429
1966	15,7	14,8	18,6	255	126	205
1965	17,1	14,5	18,2	224	156	273
1964	18,9	14,0	16,2	336	174	490
1963	18,2	13,8	17,3	225	180	400
1962	21,6	14,6	16,2	295	200	455
1961	22,8	15,7	18,8	277	207	408
Andre menn						
1975	:	:	:	:	:	:
1974	:	:	:	:	:	:
1973	:	:	:	:	:	:
1972	10,0	:	-	0	:	-
1971	3,1	12,5	-	0	0	-
1970	13,2	17,6	:	0	0	-
1969	8,7	18,0	:	0	56	:
1968	11,6	16,6	:	0	29	:
1967	10,1	13,6	:	50	73	:
1966	9,8	13,0	7,1	43	39	:
1965	11,1	13,1	29,6	0	79	125
1964	10,1	12,7	11,1	0	88	200
1963	9,2	12,6	15,5	51	94	182
1962	11,5	14,3	15,3	96	127	176
1961	11,9	13,3	19,6	107	112	724

¹ Inntektsgruppe

N1: Toppskattegrunnlag i 1993 under 100 000 kroner

N2: Toppskattegrunnlag i 1993 100 000-349 990 kroner

N3: Toppskattegrunnlag i 1993 på 350 000 kroner eller høyere.

²Tall ikke oppgitt når gruppen som har formue omfatter færre enn ti personer.

Kilde: SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Tabell 17. Andel kvinner i prosent med positiv nettoformue 1990 og gjennomsnittlig beløp i 1 000 kroner for de som har, etter sivilstand og inntektsgruppe¹

	Andel som har i prosent ² Inntektsgruppe			Gjennomsnittlig beløp i 1 000 ² kroner for de som har		
	N1	N2	N3	N1	N2	N3
Ugifte kvinner						
1975	62,8	51,4	-	32	45	-
1974	53,3	52,9	-	34	32	-
1973	42,7	58,2	-	45	33	-
1972	34,2	52,9	:	50	39	:
1971	27,9	47,0	:	63	43	:
1970	24,1	41,9	:	66	47	:
1969	23,1	36,9	:	89	57	:
1968	23,5	33,2	40,6	112	67	154
1967	24,5	31,2	38,6	78	70	412
1966	26,4	29,0	40,8	94	75	500
1965	27,9	28,0	32,4	85	88	242
1964	30,4	27,1	29,9	80	117	295
1963	33,4	28,1	25,3	93	97	220
1962	34,0	27,5	24,0	85	131	222
1961	36,4	29,8	29,2	102	118	298
Gifte kvinner						
1975	13,1	:	-	0	:	-
1974	20,4	33,3	-	12	0	-
1973	19,2	46,8	-	14	23	-
1972	18,6	37,3	-	27	32	-
1971	16,3	32,9	-	35	42	-
1970	13,6	25,6	-	70	56	-
1969	12,7	23,3	:	52	79	:
1968	11,3	19,6	:	55	72	:
1967	11,9	16,5	0,0	60	83	-
1966	11,7	15,9	30,8	98	111	125
1965	12,8	14,9	17,8	87	91	125
1964	12,9	15,0	16,7	81	112	750
1963	13,7	14,1	23,3	143	125	333
1962	15,7	15,5	16,3	114	136	455
1961	17,0	17,4	21,8	104	123	294
Andre kvinner						
1975	:	:	:	:	:	:
1974	14,3	:	-	0	:	-
1973	17,8	:	-	0	:	-
1972	20,5	23,1	-	0	0	-
1971	12,7	25,0	-	0	0	-
1970	19,1	23,7	-	33	0	-
1969	21,1	25,4	-	28	31	-
1968	20,6	21,3	-	30	48	-
1967	18,4	19,6	:	46	86	:
1966	19,2	19,6	:	89	67	:
1965	19,7	17,3	:	64	106	:
1964	20,7	19,1	:	69	108	:
1963	21,8	19,8	23,5	70	108	250
1962	22,1	19,6	3,8	68	89	2 000
1961	26,0	19,2	34,4	78	118	364

¹ Inntektsgruppe

N1: Toppskattegrunnlag i 1993 under 100 000 kroner

N2: Toppskattegrunnlag i 1993 100 000-349 990 kroner

N3: Toppskattegrunnlag i 1993 på 350 000 kroner eller høyere.

²Tall ikke oppgitt når gruppen som har formue omfatter færre enn ti personer.

Kilde: SSBs Inntektsregister 1993, tabellkjøringer utført ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk for prosjektet.

Tabell 18. Gjennomsnittlig inntekt 1990 (individ) av ulike inntektstyper, etter kjønn, kohort og husholdstype. Beløp i 1 000 kroner¹

	Menn				Kvinner			
	Yrkes- inntekt	Kapital- inntekt	Over- føringer	Sum	Yrkes- inntekt	Kapital- inntekt	Over- føringer	Sum
Kohort 1961-1965								
Bor med foreldre	127	3	9	139	(90)	(0)	(7)	(97)
Bor alene	143	8	9	160	144	3	5	152
Bor med partner, uten barn	159	2	1	162	148	2	3	153
Bor med barn, med eller uten partner	198	4	2	204	80	4	29	113
Restgruppe	(106)	(4)	(2)	(112)	(101)	(4)	(18)	(123)
Alle under ett	164	4	5	173	104	3	20	127
Antall (N)	165	165	165	165	188	188	188	188
Kohort 1966-1970								
Bor med foreldre	78	1	3	82	54	5	4	63
Bor alene	99	3	9	111	78	1	4	83
Bor med partner, uten barn	140	2	1	143	80	1	7	88
Bor med barn, med eller uten partner	163	8	3	174	57	1	41	99
Restgruppe	(164)	(8)	(3)	(175)	(98)	(0)	(17)	(115)
Alle under ett	100	2	4	106	9	1	15	25
Antall (N)	184	184	184	184	192	192	192	192
Kohort 1971-1975								
Bor med foreldre	19	1	4	24	9	1	5	15
Bor alene	(30)	(2)	(9)	(41)	(32)	(1)	(5)	(38)
Bor med partner, uten barn	(56)	(9)	(0)	(65)	43	1	5	49
Bor med barn, med eller uten partner	(38)	(0)	(6)	(44)	(39)	(0)	(33)	(72)
Restgruppe	(20)	(0)	(9)	(29)	(18)	(0)	(9)	(27)
Alle under ett	20	1	4	25	15	1	6	22
Antall (N)	158	158	158	158	127	127	127	127

¹ Tall i parentes bygger på under ti observasjoner.

Kilde: Levekårsundersøkelsen 1991/Inntekts- og formuesundersøkelsen 1990.

Tabell 19. Prosentvis andel i 1990 med ulike inntektstyper, etter kjønn, kohort og husholdstype¹

	Menn			Kvinner		
	Yrkes- inntekt	Kapital- inntekt	Over- føringer	Yrkes- inntekt	Kapital- inntekt	Over- føringer
Kohort 1961-1965						
Bor med foreldre	79	97	34	(75)	(75)	(25)
Bor alene	81	88	31	78	98	20
Bor med partner, uten barn	86	100	14	84	100	4
Bor med barn, med eller uten partner	86	98	87	65	83	99
Restgruppe	(50)	(50)	(100)	(75)	(88)	(38)
Kohort 1966-1970						
Bor med foreldre	60	93	26	69	94	37
Bor alene	74	97	39	69	100	40
Bor med partner, uten barn	88	96	24	65	92	41
Bor med barn, med eller uten partner	93	100	93	51	76	92
Restgruppe	(80)	(100)	(40)	(17)	(83)	(67)
Kohort 1971-1975						
Bor med foreldre	41	79	34	38	69	36
Bor alene	(25)	(75)	(100)	(50)	(100)	(63)
Bor med partner, uten barn	(67)	(100)	(0)	45	82	64
Bor med barn, med eller uten partner	(100)	(100)	(100)	(33)	(100)	(67)
Restgruppe	0	80	60	33	67	67

¹ Tallene i parentes bygger på under ti observasjoner.

Kilde: Levekårsundersøkelsen 1991/Inntekts- og formuesundersøkelsen 1990.

Tabell 20. Gjennomsnittlig inntekt 1990 (hushold) av ulike inntektstyper, etter kjønn, kohort og husholdstype. Beløp i 1 000 kroner¹

	Menn				Kvinner			
	Yrkes- inntekt	Kapital- inntekt	Over- føringer	Sum	Yrkes- inntekt	Kapital- inntekt	Over- føringer	Sum
Kohort 1961-1965								
Bor med foreldre	388	30	72	490	(384)	(20)	(37)	441
Bor alene	143	8	9	160	144	3	5	152
Bor med partner, uten barn	267	6	4	277	307	7	7	321
Bor med barn, med eller uten partner	291	6	22	319	279	9	33	321
Restgruppe	(180)	(2)	(76)	(258)	(296)	(27)	(43)	366
Alle under ett	265	10	25	300	257	8	24	289
Antall (N)	165	165	165	165	188	188	188	188
Kohort 1966-1970								
Bor med foreldre	402	15	32	449	525	87	28	640
Bor alene	99	3	9	111	78	1	4	83
Bor med partner, uten barn	207	5	4	216	218	- 4	11	233
Bor med barn, med eller uten partner	213	9	27	249	174	2	46	222
Restgruppe	(402)	(9)	(15)	(426)	(328)	(7)	(49)	384
Alle under ett	300	10	23	333	265	25	26	316
Antall (N)	184	184	184	184	192	192	192	192
Kohort 1971-1975								
Bor med foreldre	366	22	36	424	371	24	37	432
Bor alene	(30)	(2)	(9)	(41)	(32)	(1)	(5)	38
Bor med partner, uten barn	(258)	(13)	(0)	(271)	165	1	11	177
Bor med barn, med eller uten partner	(228)	(1)	(117)	(346)	(231)	(6)	(37)	274
Restgruppe	(249)	(8)	(96)	(353)	(157)	(62)	(19)	238
Alle under ett	351	21	37	409	328	21	32	381
Antall (N)	158	158	158	158	127	127	127	127

¹ Tall i parentes bygger på under ti observasjoner.

Kilde: Levekårsundersøkelsen 1991/Inntekts- og formuesundersøkelsen 1990.

Tabell 21. Gjennomsnitt ulike inntektstyper 1993 (individ) i 1 000 kroner, etter kjønn, kohort og husholdstype¹

	Menn				Kvinner			
	Yrkes- inntekt	Kapital- inntekt	Over- føringer	Sum	Yrkes- inntekt	Kapital- inntekt	Over- føringer	Sum
Kohort 1961-1965								
Bor alene	207	7	3	217	162	6	5	173
Bor med partner uten barn	216	4	2	222	183	5	2	190
Bor i parhushold med små barn (yngste barn under 7 år)	223	5	1	229	108	3	2	113
Bor i parhushold med store barn og voksne barn	164	4	3	171	103	2	3	108
Mor/far med barn (alle aldere)	183	2	2	187	97	5	21	123
Andre hushold (flerfamiliehushold)	(151)	(7)	(0)	(158)	(111)	(2)	(12)	(125)
Totalt	206	5	2	213	122	4	6	132
Kohort 1966-1970								
Bor alene	128	8	5	141	118	1	1	120
Bor med partner uten barn	153	2	1	156	132	2	2	136
Bor i parhushold med små barn (yngste barn under 7 år)	184	4	1	189	83	1	4	88
Bor i parhushold med store barn og voksne barn	103	3	1	107	75	3	1	79
Mor/far med barn (alle aldere)	94	1	4	99	58	2	22	82
Andre hushold (flerfamiliehushold)	120	15	0	135	(114)	(2)	(2)	(118)
Totalt	131	5	2	138	95	2	5	102
Kohort 1971-1975								
Bor alene	36	0	8	44	67	1	4	72
Bor med partner, uten barn	(90)	(2)	(12)	(104)	69	1	2	72
Bor i parhushold med små barn (yngste barn under 7 år)	61	1	1	63	54	1	2	57
Bor i parhushold med store barn og voksne barn	53	3	1	57	38	2	1	41
Mor/far med barn (alle aldere)	44	1	3	48	25	2	13	40
Andre hushold (flerfamiliehushold)	(54)	(0)	(15)	(69)	29	6	8	43
Totalt	52	2	2	56	42	2	3	47

¹ Tallene i parentes bygger på under ti observasjoner.
Kilde: Inntekts- og formuesundersøkelsen 1993.

Tabell 22. Gjennomsnittlig samlet inntekt 1993 (individ) i 1 000 kroner, etter kjønn, kohort og husholdstype¹

	Menn			Kvinner		
	1961-1965	1966-1970	1971-1975	1961-1965	1966-1970	1971-1975
Bor alene	204	131	52	157	124	72
Bor med partner uten barn	193	144	(104)	180	132	70
Bor i parhushold med små barn (yngste barn under 7 år)	191	163	68	133	108	70
Bor i parhushold med store barn og voksne barn	167	111	60	120	84	45
Mor/far med barn (alle aldere)	180	103	57	157	136	82
Andre hushold (flerfamiliehushold)	(155)	129	(74)	(161)	(122)	73
Totalt	191	130	61	145	117	58
Antall (N)	326	422	477	311	333	441

¹ Tallene i parentes bygger på under ti observasjoner.
Kilde: Inntekts- og formuesundersøkelsen 1993.

Tabell 23. Gjennomsnittlig samlet inntekt (hushold) i 1 000 kroner, etter kjønn, kohort og husholdstype

	Menn			Kvinner		
	1961-1965	1966-1970	1971-1975	1961-1965	1966-1970	1971-1975
Bor alene	204	131	52	157	124	72
Bor med partner uten barn	335	265	(154)	397	303	196
Bor i parhushold med små barn (yngste barn under 7 år)	319	278	387	350	287	351
Bor i parhushold med store barn og voksne barn	471	525	511	365	576	482
Mor/far med barn (alle aldere)	372	353	266	177	183	198
Andre hushold (flerfamiliehushold)	(488)	393	(373)	(433)	(380)	340
Alle	311	328	416	305	283	366

Kilde: Inntekts- og formuesundersøkelsen 1993.

Tabell 24. Fordeling på husholdstyper 1995, etter kjønn og kohort. Andeler i prosent

	Menn			Kvinner		
	1961-1965	1966-1970	1971-1975	1961-1965	1966-1970	1971-1975
Antall	190	188	175	182	206	157
Bor med foreldre	6,3	19,2	50,9	1,1	4,9	33,1
Bor alene	18,4	25,5	19,4	11,5	19,4	20,4
Bor med partner, uten barn	23,2	27,1	17,7	10,4	24,8	24,8
Bor med barn, med eller uten partner	49,0	25,0	5,1	75,3	45,6	17,2
Rest	3,2	3,2	6,9	1,7	5,3	4,5
Sum	100,1	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kilde: Levekårsundersøkelsen 1995.

Tabell 25. Andel som i 1991 hadde opplevd arbeidsledighet, var under utdanning eller avtjente verneplikt etter kjønn og kohort. Prosent

	Menn			Kvinner		
	1961-1965	1966-1970	1971-1975	1961-1965	1966-1970	1971-1975
Var arbeidsledig ved intervju- punkt og hadde vært det mer enn tre måneder i sammenheng	10,8	10,4	8,9	6,0	12,2	4,9
Var arbeidsledig i 1990 og søkte jobb	18,9	25,7	26,1	13,4	29,3	15,8
Hadde vært arbeidsledig i løpet av de siste fem år	32,7	40,8	28,5	26,6	45,3	16,5
Studerte/gikk på skole mer enn 10 timer pr. uke	10,7	32,0	73,0	10,3	33,9	82,3
Var i militæret eller siviltjeneste	0,6	11,2	2,7			

Kilde: Levekårsundersøkelsen 1991.

Tabell 26. Andel som i 1995 hadde opplevd arbeidsledighet, var under utdanning, var lærling eller avtjente verneplikt, etter kjønn og kohort. Prosent

	Menn			Kvinner		
	1961-1965	1966-1970	1971-1975	1961-1965	1966-1970	1971-1975
Var arbeidsledig ved intervju-tids-punkt og hadde vært det mer enn tre måneder i sammenheng	5,8	4,9	9,1	12,4	7,9	11,4
Var arbeidsledig i 1994 og søkte jobb	16,5	20,7	37,1	12,7	18,3	26,9
Hadde vært arbeidsledig i løpet av de siste fem år	30,5	44,7	50,3	25,3	43,2	42,0
Studerte/gikk på skole mer enn 10 timer pr. uke	7,9	22,2	37,4	9,0	17,2	49,7
Var lærling eller praktikant i bedrift/firma	0,5	1,7	6,3	0,6	3,0	4,0
Var i militæret eller siviltjeneste			8,6			0,7

Kilde: Levekårsundersøkelsen 1995.

Vedlegg 2

Utvalgsundersøkelsenes representativitet

Undersøkelsenes representativitet

For å få en indikasjon på hvor godt utvalgsundersøkelsene stemmer overens med registerdataene, er det i tabellene 27 og 28 satt opp oversikter der inntekts- og formuesundersøkelsene i 1990 og 1993 og registerdataene er sammenholdt. For 1990 ble yrkesinntekten fra inntekts- og formuesundersøkelsen sammenholdt med pensjonsgivende inntekt fra likningsregisteret. For 1993 ble toppskattegrunnlaget fra inntekts- og formuesundersøkelsen sammenliknet med toppskattegrunnlaget fra inntektsregisteret.

Her er undersøkelsesdataene gruppert i de samme sivilstatusgruppene som i registrene, ugift, gift og "annet". Ut fra kjønn, disse sivilstatusgruppene og femårs fødselskohorter ble gjennomsnitt og standardavvik for yrkesinntekten (1990) og toppskattegrunnlaget (1993) beregnet. Ved hjelp av disse beregningene er det så satt opp 95 prosent konfidensintervall for alle gruppene. Et 95 prosent konfidensintervall forteller oss at det er 95 prosent sannsynlighet for at utvalget er trukket slik at intervallet spenner om den sanne gjennomsnittsverdien. Dette forutsetter riktignok at inntekten i populasjonen er normalfordelt - noe som i dette tilfellet ikke er oppfylt. Visse indikasjoner kan vi allikevel få. I vårt tilfelle kjenner vi de sanne gjennomsnittsverdiene når det gjelder toppskattegrunnlaget i 1993. For 1990 derimot er ikke pensjonsgivende inntekt og yrkesinntekt helt det samme. Det kan derfor foreligge systematiske skjevheter når vi sammenlikner med 1990 fordi vi ikke bruker det riktige sammenlikningsgrunnlaget.

I 1990 forekommer det i fire av tolv ganger at konfidensintervallene for yrkesinntekt ikke spenner om den sanne verdien for pensjonsgivende inntekt. Å "bomme" i en tredjedel av tilfellene er noe høyt. Både ved gifte menn født 1961-1965, gifte menn født 1966-1970, gifte menn født 1971-1975 samt ugifte kvinner 1971-1975 "bommet" konfidensintervallene. I to av tilfellene er intervallene for høye, og i to av tilfellene er intervallene for lave.

Samsvaret mellom toppskattegrunnlaget fra registerdataene i 1993 og toppskattegrunnlaget fra inntekts- og formuesundersøkelsen samme år stemmer overens rimelig bra. Det var bare for ugifte menn 1966-1970 at konfidensintervallet ikke "traff" den sanne verdien. Det "sanne" gjennomsnittlige toppskattegrunnlaget var her høyere enn det inntekts- og formuesundersøkelsen kom fram til. Det å "bomme" i 2 av 14 tilfeller er noe vi kan anse som realistisk. Sannsynligheten for at alle de 14 konfidensintervallene skulle inneholde de sanne verdiene (forutsatt uavhengighet mellom dem) er 48,8 prosent.

Tabell 27. Gjennomsnittlig yrkesinntekt 1990 i utvalget for inntekts- og formuesundersøkelsen, etter kjønn, kohort og sivilstand og beregnet 95 prosent konfidensintervall, sammenholdt med registerdata for gjennomsnittlig pensjonsgivende inntekt i 1990 i tilsvarende befolkningsgrupper¹

Kohort	Sivilstand	Antall	Gjennomsnittlig- inntekt i kroner	95 prosent konfidensintervall		Gjennomsnittlig pen- sjonsgivende inn- tekt i befolkningen	Representati- vitet i utvalget
				Minimum	Maksimum		
Menn							
1961-1965	Ugift	110	145 940	130 110	161 770	143 282	Ok
	Gift	48	201 768	181 151	222 385	176 717	Nei
	Andre	4	147 952	..
1966-1970	Ugift	168	96 334	85 472	107 195	84 740	Nei
	Gift	14	132 446	95 259	169 633	126 147	Ok
	Andre	0	104 761	..
1971-1975	Ugift	153	19 606	15 784	23 427	27 320	Nei
	Gift	1	60 426	..
	Andre	0	35 275	..
Kvinner							
1961-1965	Ugift	85	125 974	111 352	140 595	111 435	Ok
	Gift	85	85 640	70 690	100 590	89 122	Ok
	Andre	13	83 788	34 939	132 638	71 942	Ok
1966-1970	Ugift	151	64 937	56 684	73 190	69 673	Ok
	Gift	31	85 636	64 640	106 631	71 834	Ok
	Andre	2	46 837	..
1971-1975	Ugift	120	14 599	10 595	18 602	19 729	Nei
	Gift	1	27 243	..
	Andre	0	18 500	..

¹ Gjennomsnitt, standardavvik og konfidensintervall på under ti observasjoner er ikke beregnet.

Tabell 28. Gjennomsnittlig toppskattegrunnlag 1993 i utvalget for inntekts- og formuesundersøkelsen, etter kjønn, kohort og sivilstand og beregnet 95 prosent konfidensintervall, sammenholdt med registerdata for gjennomsnittlig toppskattegrunnlag i 1993 i tilsvarende befolkningsgrupper¹

Kohort	Sivilstand	Antall	Gjennomsnittlig toppskattegrunnlag inntekt i kroner	95 prosent konfidensintervall		Gjennomsnittlig toppskattegrunnlag i befolkningen	Representati- vitet i utvalget
				Minimum	Maksimum		
Menn							
1961-1965	Ugift	180	206 725	172 521	240 929	177 692	Ok
	Gift	130	225 662	208 152	243 171	214 502	Ok
	Andre	16	169 394	115 889	222 899	177 495	Ok
1966-1970	Ugift	362	115 728	107 192	124 263	128 725	Nei
	Gift	59	171 436	149 178	193 693	165 245	Ok
	Andre	1	139 844	..
1971-1975	Ugift	474	55 322	50 053	60 590	51 732	Ok
	Gift	3	90 234	..
	Andre	0	71 277	..
Kvinner							
1961-1965	Ugift	110	136 268	120 734	151 803	144 877	Ok
	Gift	184	110 517	99 514	121 521	113 214	Ok
	Andre	17	158 388	113 193	203 584	118 875	Ok
1966-1970	Ugift	218	100 798	91 481	110 114	106 709	Ok
	Gift	109	94 736	81 447	108 025	97 177	Ok
	Andre	6	95 000	..
1971-1975	Ugift	427	42 061	37 841	46 282	44 461	Ok
	Gift	13	54 931	20 349	89 512	52 910	Ok
	Andre	1	61 702	..

¹ Gjennomsnitt, standardavvik og konfidensintervall fra under ti observasjoner er ikke beregnet.

De sist utgitte publikasjonene i serien Rapporter*Recent publications in the series Reports*

- 95/21 N. Keilman and H. Brunborg: Household Projections for Norway, 1990-2020 Part I: Macrosimulations. 1995. 82s. 95 kr. ISBN 82-537-4178-2
- 95/22 R.H. Kitterød: Tidsbruk og arbeidsdeling blant norske og svenske foreldre. 1995. 100s. 110 kr. ISBN 82-537-4179-0
- 95/23 H. Rudlang: Bruk av edb i skolen 1995. 1995. 77s. 95 kr. ISBN 82-537-4181-2
- 95/24 L. Brubakk, M. Aaserud, W. Pellekaan and E van Oostvoorn: SEEM - An Energy Demand Model for Western Europe. 1995. 66s. 95 kr. ISBN 82-537-4185-5
- 95/25 H. Lurås: Framskrivning av miljøindikatorer. 1995. 30s. 80 kr. ISBN 82-537-4186-3
- 95/26 G. Frengen, F. Foyn and R. Ragnarsøn: Innovation in Norwegian Manufacturing and Oil Extraction in 1992. 1995. 93s. 95 kr. ISBN 82-537-4189-8
- 95/27 K.H. Alfsen, B.M. Larsen og H. Vennemo: Bærekraftig økonomi? Noen alternative modellscenarier for Norge mot år 2030. 1995. 62s. 95 kr. ISBN 82-537-4190-1
- 95/28 L.S. Stambøl: Flytting og arbeidsstyrken: Flyttetilbøyelighet og flyttemønster hos arbeidsledige og sysselsatte i perioden 1988-1993. 1995. 66s. 95 kr. ISBN 82-537-4193-6
- 95/29 G. Dahl, E. Flittig, J. Lajord og D. Fredriksen: Trygd og velferd. 1995. 91s. 95 kr. ISBN 82-537-4198-7
- 95/30 T. Skjerpen: Seasonal Adjustment of First Time Registered New Passenger Cars in Norway by Structural Time Series Analysis. 1995. 35s. 80 kr. ISBN 82-537-4200-2
- 95/31 A. Bruvoll og K. Ibenholt: Norske avfallsmengder etter årtusenskiftet. 1995. 41s. 80 kr. ISBN 82-537-4208-8
- 95/32 S. Blom: Innvandrere og bokonsentrasjon i Oslo. 1995. 125s. 95 kr. ISBN 82-537-4211-8
- 95/33 T.A. Johnsen og B.M. Larsen: Kraftmarkedsmodell med energi- og effektdimensjon. 1995. 54s. 95 kr. ISBN 82-537-4212-6
- 95/34 F. R. Aune: Virkninger på de nordiske energimarkedene av en svensk kjernekraftutfasing. 1995. 58s. 95 kr. ISBN 82-537-4213-4
- 95/35 M.S. Bjerkseth: Engroshandelen i Norge 1985-1992. 1995. 43s. 95 kr. ISBN 82-537-4214-2
- 95/36 T. Kornstad: Vridninger i lønnstakernes relative brukerpriser på bolig, ikke-varige goder og fritid 1985/86 til 1992/93. 1995. 35s. 80 kr. ISBN 82-537-4216-9
- 95/38 G.J. Limperopoulos: Usikkerhet i oljeprosjekter. 1995. 72s. 95 kr. ISBN 82-537-4222-3
- 96/1 E. Bowitz, N.Ø. Mæhle, V.S. Sasmitawidjaja and S.B. Widoyono: MEMLI - The Indonesian Model for Environmental Analysis: Technical Documentation. 1996. 70s. 95 kr. ISBN 82-537-4223-1
- 96/2 A. Essilfie: Investeringer, kostnader og gebyrer i den kommunale avløpssektoren: Resultater fra undersøkelsen i 1995. 1996. 36s. 80 kr. ISBN 82-537-4239-8
- 96/3 Resultatkontroll jordbruk 1996: Gjennomføring av tiltak mot forurensninger. 1996. 85s. 95 kr. ISBN 82-537-4244-4
- 96/4 Å. Osmunddalen og T. Kalve: Bofaste innvandreres bruk av sosialhjelp 1987-1993. 1996. 33s. 80 kr. ISBN 82-537-4245-2
- 96/5 S. Blom: Inn i samfunnet? Flyktningkull i arbeid, utdanning og på sosialhjelp. 1996. 84s. 95 kr. ISBN 82-537-4249-5
- 96/6 J.E. Finnvold: Kommunale helsetilbud: Organisering, ulikhet og kontinuitet. 1996. 70s. 95 kr. ISBN 82-537-4221-5
- 96/8 K.E. Rosendahl: Helseeffekter av luftforurensning og virkninger på økonomisk aktivitet: Generelle relasjoner med anvendelse på Oslo. 1996. 40s. 80 kr. ISBN 82-537-4277-0
- 96/12 K.H. Alfsen, P. Boug and D. Kolsrud: Energy Demand, Carbon Emissions and Acid Rain: Consequences of a Changing Western Europe. 1996. 26s. 80 kr. ISBN 82-537-4285-1

B

Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
Postboks 8131 Dep.
N-0033 Oslo

Publikasjonen kan bestilles fra:

Statistisk sentralbyrå
Salg- og abonnementservice
Postboks 8131 Dep.
N-0033 Oslo

Telefon: 22 00 44 80
Telefaks: 22 86 49 76

eller:
Akademika – avdeling for
offentlige publikasjoner
Møllergt. 17
Postboks 8134 Dep.
N-0033 Oslo

Telefon: 22 11 67 70
Telefaks: 22 42 05 51

ISBN 82-537-4284-3
ISSN 0806-2056

Pris kr 95,00

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway